

Evalueringsmodeller

Metoder for å evaluere statlige
investeringsprosjekter

Øyvind Kim Dahl

Bygg- og miljøteknikk

Innlevert: juni 2014

Hovedveileder: Ola Lædre, BAT

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Institutt for bygg, anlegg og transport

Oppgavens tittel: Evalueringsmodeller - Metoder for å evaluere statlige investeringsprosjekter	Dato: 10.06.2014		
	Antall sider (inkl. bilag): 111		
	Masteroppgave	X	Prosjektoppgave
Navn: Øyvind Kim Dahl			
Faglærer/veileder: Ola Lædre			
Eventuelle eksterne faglige kontakter/veiledere:			

Ekstrakt:

Statlige investeringsprosjekter iverksettes på bakgrunn av et uttalt behov og en forventet samfunnsnytte. En evaluering av et prosjekt etter ferdigstillelse vil kunne gi svar på om behovene er tilfredsstillende og forventet samfunnsnytte er blitt realisert.

På bakgrunn av dette har det i denne mastergradsoppgaven blitt forsøkt å finne den beste metoden å evaluere på. Mer spesifikt å finne den evalueringsmodellen som er i best stand til å avgjøre om et bygg har ført til nye metoder å jobbe på, og om bygget er relevant i dag.

Utvelgelsen av den beste evalueringsmodellen har i denne mastergradsoppgaven en grundig teoretisk og praktisk forankring. Med dette menes at det er blitt valgt ut en modell på bakgrunn av et gjennomført litteraturstudium, og en evaluering av et statlig investeringsprosjekt.

Selve evalueringen er blitt gjennomført som et casestudium, hvor caset er Høgskolen i Østfold - Studiested Remmen. Dette er et samlokaliseringssprosjekt hvor flere, mindre høyskoler i Østfold er slått sammen til en større høyskoleenhet.

De funn som blir presentert i casestudiet, vil videre bli vurdert opp mot teori, for deretter gi en endelig konklusjon på hvilken evalueringsmodell som er den beste, samt gi et svar på om samlokaliseringen førte til nye metoder å jobbe på, og om bygget som utgjorde samlokaliseringen er relevant i dag.

Stikkord:

1. Evalueringsmodeller
2. OECD-modellen
3. Samlokalisering
4. Arbeidsmåte

(sign.)

Forord

Denne mastergradsoppgaven er blitt gjennomført våren 2014 og er min besvarelse på emnet TBA4910 Prosjektledelse, masteroppgave. Emnet teller 30 studiepoeng.

Oppgaven har som hensikt å gi kunnskap om evalueringsmodeller og det å evaluere statlige investeringsprosjekt. Dette for å se om det en opprinnelig hadde planlagt med prosjektet faktisk er blitt en realitet. Arbeidet med mastergradsoppgaven har vært utfordrende og spennende, og tilbake står jeg igjen med økt innsikt og kunnskap.

Gjennom mitt arbeid med mastergradsoppgaven har jeg blitt godt kjent med Høgskolen i Østfold - Studiested Remmen og enkelte av høgskolens ansatte og studentene. Jeg vil i den anledning takke alle de involverte for at dere stilte opp og brukte tid på å svare på mine spørsmål, samt ga meg et innblikk i deres hverdag.

Jeg vil også rette en stor takk til veilederen min Ola Lædre for gode innspill. Uten ditt kritiske blikk og gode kommentarer ville ikke denne oppgaven blitt mulig.

Til slutt vil jeg takke Gro Holst Volden og Håkon Finne for spennende møter og innspill, samt hyggelig reisefølge ved besøk på Høgskolen i Østfold - Studiested Remmen.

Trondheim, 10. juni 2014

Øyvind Kim Dahl

Sammendrag

Statlige investeringsprosjekter iverksettes av et uttalt behov og en forventet samfunnsnytte. En evaluering av prosjektene etter ferdigstillelse kan gi svar på om behovene er blitt tilfredsstillt og forventet samfunnsnytte faktisk er blitt realisert.

Mastergradsoppgaven har i denne sammenheng hatt som formål om å opparbeide kunnskap om det å evaluere et statlig investeringsprosjekt, og se i hvilken grad det som ble planlagt med et prosjekt, faktisk er blitt en realitet. For å kunne skaffe denne kunnskapen, er følgende tre problemstillinger blitt undersøkt:

1. *Hvilken evalueringsmetode er den beste for å avgjøre om et bygg fører til nye metoder å jobbe på, og om bygget er relevant i dag?*
2. *Førte samlokaliseringen til nye metoder å jobbe på?*
3. *Er bygget relevant i dag?*

Problemstillingene er blitt belyst gjennom flere ulike metoder, blant annet et litteraturstudium. Litteraturstudiet har i dette arbeidet gjort rede for det å evaluere, samt valgt ut en foretrukken evalueringsmodell, som i teorien er den beste til å gi svar på problemstillingene. På bakgrunn av litteraturstudiet, falt valget på OECD-modellen. For å kunne avgjøre om den foretrukne evalueringsmodellen faktisk er den beste, er det også sett hvordan OECD-modellen fungerte i praksis. OECD-modellen har altså blitt benyttet til å evaluere et statlig investeringsprosjekt.

Prosjektet som ble evaluert er Høgskolen i Østfold - Studiested Remmen. Dette er et samlokaliseringsprosjekt hvor flere, mindre høgskoler i Østfold er slått sammen til en større høgskoleenhet. Ved å benytte seg av den foretrukne evalueringsmodellen, skal oppgaven gi svar på om samlokaliseringen har ført til nye metoder og måter å jobbe på, samt om bygningen som utgjorde prosjektet, er relevant i dag.

Selve evalueringsarbeidet har hatt et brukerperspektiv, hvorav følgende fire brukergrupper er representert; ansatte i administrasjonen, driftsansatte, faglige ansatte og studenter. Relevant informasjon fra disse brukergruppene ble innhentet gjennom intervju og gåturer, samt dokumentanalyse.

De sentrale funn OECD-modellen var i stand til å finne, var at samlokaliseringsprosjektet, Høgskolen i Østfold - Studiested Remmen, i stor grad hadde endret måten brukerne jobbet på, men at bygningen i mindre grad var i stand til å støtte opp brukernes mål for arbeidet. Dette på bakgrunn av at bygningen var svært lite tilpasningsdyktig, samt hadde nådd antall brukere for det den var dimensjonert for.

Til slutt i mastergradsoppgaven diskuteres problemstillingene opp mot den teori og de funnene som ble presentert i OECD-modellen. Denne diskusjonen skal gi en endelig

konklusjon på om OECD-modellen er den beste til å avgjøre om et bygg fører til nye metoder å jobbe på, og om bygget er relevant i dag. Diskusjonen vil i tillegg gi svar på om Høgskolen i Østfold - Studiested Remmen har ført til nye metoder å jobbe på for brukerne, samt om bygget er relevant i dag.

Summary/Abstract

Government investment projects are instigated by a stated demand and an expected social utility. An evaluation of the projects after completion may be able to answer if the needs have been met and the expected social benefit actually have been realized.

The master thesis has in this context the aim of developing knowledge by evaluating a government investment project, and to what degree the plans for the project actually have become a reality. In order to acquire this knowledge, the following three thesis questions have been used:

1. *Which evaluation method is the best to determine if a building leads to new methods of working, and whether the building is relevant today or not?*
2. *Did the collocation lead to new methods of working?*
3. *Is the building relevant today?*

The thesis questions have been illustrated through several different methods, including a literature study. The literature study in this work accounted for the evaluation and selection of a preferred evaluation model, which theoretically is the best to answer the thesis questions. Based on the literature study, the choice fell on the OECD-model. In order to determine whether the preferred evaluation model is actually the best or not, it has also been seen how the OECD-model works in practice. The OECD-model has therefore been used to evaluate a government investment project.

The project that is evaluated is the Østfold University College - Location Remmen. This is a collocation project that has merged several smaller colleges in Østfold to a larger college unit. By making use of the preferred evaluation model and a case study, the thesis should reveal whether the collocation has led to new methods and ways of working, and whether the building is relevant today or not.

The evaluation work has had a user perspective, of which the following four user groups are represented; administrative staff, operations staff, academic staff and students. The information is obtained from interviews and walking tours, as well as document analysis.

The main findings using the OECD-model was that the collocation project, Østfold University College - Location Remmen, had largely changed the way people work, but that the building was less able to support the users work objectives. This on the basis that the building was very little adaptable, and had reached the number of users for what it was designed for.

Finally in the master thesis the thesis questions are discussed against the theory and empirical evidence that has been obtained through this work. This discussion will provide a definitive conclusion on which evaluation method is the best to determine if a building leads to new

methods of working, and whether the building is relevant today. The discussion will also reveal whether Østfold University College - Location Remmen has led to new ways of working for the users, as well as if the building is relevant today.

Innholdsfortegnelse

Forord	I
Sammendrag	III
Summary/Abstract	V
Innholdsfortegnelse	VII
Figurliste	X
Tabelliste	X
1 Introduksjon	1
1.1 Bakgrunn for oppgaven	1
1.2 Formål.....	2
1.3 Problemstillinger	2
1.4 Avgrensning.....	3
1.5 Oppgavens struktur/oppbygging.....	3
2 Litteratur og teori	5
2.1 Hva vil det si å evaluere?	5
2.2 Hva er hensikten med å evaluere?	6
2.3 Hvem evaluerer en for?	7
2.4 Evalueringsmodeller	9
2.4.1 OECD.....	9
2.4.2 LFA	11
2.4.3 SIA	12
2.4.4 Behovsanalyse.....	14
2.4.5 POE	14
2.5 Valg av evalueringsmodell for videre arbeid	16
3 Metode	19
3.1 Vinkling på arbeidet	19
3.1.1 To hovedtilnærminger til evaluering.....	19
3.1.2 Kvantitative versus kvalitative metoder.....	20
3.1.3 Validitet og reliabilitet	21
3.2 Litteraturstudium	23
3.3 Casestudium.....	23
3.3.1 Dokumentanalyse.....	24
3.3.2 Intervjuer.....	25
3.3.3 Gåtur	28
3.4 Oppsummering	29

4 Høgskolen i Østfold - Studiested Remmen.....	31
4.1 Beskrivelse av Høgskolen i Østfold – Studiested Remmen	31
4.1.1 Historie.....	31
4.1.2 Om bygningen.....	32
4.1.3 Utløsende faktorer.....	33
4.2 De ulike brukergruppene	34
4.2.1 Ansatte i administrasjonen.....	34
4.2.2 Driftsansatte	35
4.2.3 Faglig ansatte	36
4.2.4 Studenter	36
4.3 Prosjektets målhierarki	37
4.3.1 Prosjektets uttrykte mål.....	37
4.3.2 Samfunns mål.....	38
4.3.3 Effektmål.....	39
4.3.4 Resultatmål	41
4.3.5 Revidert målstruktur	42
5 Funn fra evalueringen av HiØ-Remmen.....	43
5.1 Effektivitet i byggeprosjektet	43
5.1.1 Resultatmål for prosjektet.....	43
5.1.2 Et funksjonsriktig anlegg	43
5.2 Måloppnåelse for effektmål	45
5.2.1 Effektmål for prosjektet	45
5.2.2 Samlokaliseringens evne å styrke kvaliteten på tjenester og undervisning	46
5.2.3 Brukernes arealbehov og opplevelse av bygningen.....	50
5.2.4 Prosjektets evne til å effektivisere tjenesteytingen og undervisningen.....	55
5.3 Virkninger: Positive og negative konsekvenser av prosjektet.....	60
5.3.1 Samfunns mål for prosjektet	60
5.3.2 Virkninger og effekter over tid	60
5.4 Relevans: Effekter i forhold til behov og etterspørsel	62
5.4.1 Prosjektets relevans.....	62
5.4.2 Vurdering av HiØ-Remmens relevans	62
5.5 Levedyktighet: Fortsatt og langvarig effektproduksjon	66
5.5.1 Levedyktighet for de effektproduserende forholdene.....	66
5.6 Oppsummering	68
5.6.1 Samlet vurdering.....	68
6 Diskusjon.....	73
6.1 Hvilken evalueringsmodell er den beste for å avgjøre om et bygg fører til nye metoder å jobbe på, og om bygget er relevant i dag?	73

6.2 Førte samlokaliseringen til nye metoder å jobbe på?	75
6.3 Er bygget relevant i dag?	79
7 Konklusjon	85
Referanseliste	87
Vedlegg A	91
Vedlegg B	97

Figurliste

Figur 1 KS-ordningens to kontrollpunkter; KS1 og KS2.....	6
Figur 2 Den store læringsløyfen	7
Figur 3 LFA for evaluering av et investeringstiltak	12
Figur 4 Grafisk fremstilling av SIA	13
Figur 5 HiØ-Remmen, hovedinngangen på vestlig side av bygningen.....	31
Figur 6 HiØ-Remmen i forhold til Halden sentrum	32
Figur 7 Svevende bokser	44
Figur 8 Dårlig kontorløsning.....	51
Figur 9 Lite trivelig kantine	53
Figur 10 Antall studenter og administrativt ansatte fra 2009-2013.....	56
Figur 11 Antall faglige ansatte ved HiØ-Remmen fra 2006-2013	58
Figur 12 Antall studenter ved HiØ-Remmen fra 2007 til 2013	59
Figur 13 Gratis drosje.....	61
Figur 14 Nytt kunnskapssenter.....	63
Figur 15 Oppføring av nye studentboliger	64
Figur 16 Samlet vurdering etter OECD-kriteriene	68

Tabelliste

Tabell 1 POEs tre innsatsnivåer (Vischer & Preiser 2001).....	15
Tabell 2 Intervjuundersøkelsens syv stadier (Kvale 2004), s 47)	26
Tabell 3 Ny målformulering, delbeskrivelser og metode/data	42

1 Introduksjon

Denne mastergradsoppgaven er skrevet i samarbeid med Concept-programmet. Concept-programmet har de siste ti årene drevet med en systematisk datainnsamling av store statlige investeringsprosjekter. En sentral aktivitet i deres arbeid er evalueringer av prosjekter. Dette for å se om det ga ønsket resultat, samt for å innhente kunnskap til fremtidige prosjekter (Concept Ukjent Dato,a).

Et tilsvarende utgangspunkt skal denne mastergradsoppgaven også ha, da den skal kunne fungere som et hjelpemiddel til å oppnå bedre kunnskap om prosjekter, og hvordan en kan lære av andre prosjekts feil og mangler. Oppgaveteksten er vedlagt i Vedlegg A.

1.1 Bakgrunn for oppgaven

Det investeres hvert år milliardbeløp i store statlige investeringsprosjekter, alt fra infrastrukturprosjekter til teknologiske prosjekter. Felles for dem alle er at de iverksettes av et uttalt behov og en forventet samfunnsnytte. Dessverre erfares det at ikke alle prosjektene er i stand til å tilfredsstillere disse behovene eller realisere den forventede samfunnsnyttene en hadde et ønske om.

I følge Volden & Samset (2013) har en i de siste årene opplevd en negativ trend. Dette på bakgrunn av at flere statlige investeringsprosjekt har hatt store kostnadsoverskridelser, forsinkelser og leveres med en dårligere kvalitet enn ønsket. Enkelte prosjekter og tiltak har vist seg å være rene feilinvesteringer, da de ved ferdigstilling ikke lenger var relevante. For eksempel opplevde Forsvarets torpedobatteri i Malangen ikke lener å være relevant, da trusselbildet hadde endret seg i løpet av gjennomføringsperioden (Sunnevåg 2007).

For å motarbeide denne trenden kan et tiltak være å evaluere de ferdigstilte prosjektene. Dette for å opparbeide seg kunnskap om hva som fungerer eller ikke fungerer, i tillegg til å se om de behovene som iverksatte prosjektet, faktisk var de riktige. Denne kunnskapen kan videre benyttes for å sikre at fremtidige prosjekter blir mer vellykkete.

Dessverre er det slik, at evalueringer av ferdigstilte, statlige investeringsprosjekt sjeldent blir gjennomført. De få gangene en benytter evalueringer, er det fordi det som regel har gått veldig galt (Volden & Samset 2013). Dette er svært synd med tanke på at samfunnet i dag har begrensede ressurser og midler tilgjengelig. Altså kan en oppleve å bruke mye tid og penger, som heller burde vært investert i noe annet, som ville ha gitt mer nytte for enkeltbrukerne og samfunnet generelt.

Evalueringer av ferdigstilte, statlige investeringsprosjekter er altså noe som kan gi svært verdifull kunnskap om det som allerede eksisterer, men også det som skal tillages i fremtiden.

1.2 Formål

Mastergradsoppgavens formål er å opparbeide kunnskap om det å evaluere statlige investeringsprosjekt, og se i hvilken grad det som ble planlagt faktisk ble en realitet. Denne kunnskapen skal innhentes gjennom å se på hva det innebærer å evaluere, hvilke evalueringsmodeller en kan benytte seg av og til slutt evaluere et statlig investeringsprosjekt.

1.3 Problemstillinger

Er de uttalte behovene tilfredsstilt? Er det behov for prosjektet? Hvordan er vi i stand til å finne det ut? Dette er spørsmål som kan komme opp ved mange store investeringsprosjekt.

Denne masteroppgaven har som hensikt å søke etter svar på disse spørsmålene ved å undersøke tre problemstillinger. Dette for å gi leseren et innblikk i hvordan en avgjør om de uttalte behovene er tilfredsstilt, men også for å skaffe kunnskap om det å evaluere ferdigstilte prosjekter. Problemstillingene denne mastergradsoppgaven skal se nærmere på er som følger:

Problemstilling 1: Hvilken evalueringsmetode er den beste for å avgjøre om et bygg fører til nye metoder å jobbe på, og om bygget er relevant i dag?

Problemstilling 2: Førte samlokaliseringen til nye metoder å jobbe på?

Problemstilling 3: Er bygget relevant i dag?

Den første problemstillingen, Problemstilling 1, har som mål å finne den evalueringsmodellen som best kan benyttes i en evaluering av et bygg. Selve utvelgelsen skal ha en grundig teoretisk forankring, samt skal kunne fungere i praksis. Med dette menes at det skal velges en modell på bakgrunn av et gjennomført litteraturstudium, og videre vil den foretrukne evalueringsmodellen bli testet ut, for å se om det er samsvar mellom teori og praksis.

Evalueringsmodellen som blir valgt ut, på bakgrunn av litteraturstudiet, skal benyttes til å besvare Problemstilling 2 og Problemstilling 3. Dette i form av et casestudium. Caset vil i denne mastergradsoppgaven være Høgskolen i Østfold - Studiested Remmen (HiØ-Remmen). Selve evalueringen vil basere seg på en gjennomført dokumentanalyse, i tillegg til intervjuer og gåturer med de aktuelle brukergruppene og øvrige som har tilknytning til prosjektet.

Problemstilling 2 vil se nærmere på om en samlokalisering av flere mindre høyskoler har ført til nye metoder, eventuelt måter, å jobbe på for følgende brukergrupper; *ansatte i administrasjonen, driftsansatte, faglige ansatte og studenter.*

Problemstilling 3 vil videre se om bygningen som utgjorde samlokaliseringsprosjektet oppfattes som relevant i dag av nevnte brukergrupper.

1.4 Avgrensning

I følge Volden & Samset (2013) finnes det mange ulike evalueringsmodeller som kan benyttes til å evaluere statlige investeringsprosjekt. På bakgrunn av dette, er det i denne mastergradsoppgaven kun sett på et lite utvalg av evalueringsmodeller. Til gjengjeld må de evalueringsmodellene denne mastergradsoppgaven presenterer, være i stand til å kunne gi svar på problemstillingene.

HiØ-Remmen har i dag over 300 ansatte fordelt på ulike fagavdelinger og enheter (HiØ 2013). På bakgrunn av dette har det vært nødvendig å redusere antall driftsenheter og fagavdelinger denne oppgaven skal inkludere. Dette på bakgrunn av at mastergradsoppgaven ellers ville ha blitt for omfattende. Det er derfor sett nærmere på følgende driftsenheter og fagavdelinger:

- Renholdstjenesten
- Kantinetjenesten
- Bibliotektjenesten
- Avdeling for informasjonsteknologi (IT)
- Avdeling for lærerutdanning (LU)

1.5 Oppgavens struktur/oppbygging

Mastergradsoppgaven vil i kapittel 2 starte med å presentere aktuell litteratur og teori om evalueringer. Det vil i tillegg i dette kapittelet bli presentert fem evalueringsmodeller, som igjen skal diskuteres opp mot hverandre, for å komme frem til den som er best i henhold til Problemstilling 1.

Det vil deretter, i kapittel 3, handle om metode. I kapittel 3.2 til 3.3 vil det bli presentert de ulike metodene denne mastergradsoppgaven har benyttet seg av for å tilnærme seg problemstillingene.

Kapittel 4 vil gi en nærmere beskrivelse av caset som skal bli evaluert, HiØ-Remmen, og i kapittel 5 vil den foretrukne evalueringsmodellen fra kapittel 3 bli benyttet til å evaluere nevnte case.

På bakgrunn av de funn og resultater evalueringsmodellen presenterer i kapittel 5, vil det i kapittel 6 bli diskutert i hvilken grad funnene og resultatene er i samsvar med teori, presentert i kapittel 2. Denne diskusjonen vil til slutt ende opp med en konklusjon i kapittel 7.

2 Litteratur og teori

Det vil i dette kapitlet bli gjennomgått relevant litteratur og teori knyttet til det å evaluere store investeringsprosjekter, da hovedsakelig byggeprosjekter. Det foreligger mye litteratur på området, og for å belyse emnet på en så oversiktlig måte som overhode mulig, blir litteraturen presentert i fem underkapitler. De tre første skal gi en oversikt over hva det innebærer å evaluere, hvorfor en gjør det og hvem en gjør det for. De to siste underkapitlene vil se nærmere på et utvalg av evalueringsmodeller en kan benytte seg av når en evaluerer, for så til slutt velge én evalueringsmodell som skal benyttes i det videre arbeidet.

2.1 Hva vil det si å evaluere?

Det eksisterer i dag mange ulike evalueringsmodeller som en kan benytte for å evaluere store statlige investeringsprosjekter. Felles for disse er at de skal være i stand til å avgjøre om investeringsprosjektet er en suksess, en fiasko eller en mellomting.

Samset (2008) beskriver det å evaluere som en vurdering av et prosjekt og i hvilken grad det har gitt ønskede resultater, om gjennomføringen har vært effektiv og hvilke *effekter* det har hatt. Med effekt menes virkning av prosjektet og kan være et uttrykk som for eksempel antall produserte enheter per år, økte inntekter, eller reduserte driftsutgifter. Effekt kan også bety følgene/konsekvensene som oppstår på grunn av et investeringsprosjekt. Det må tas med at effektene kan være positive eller negative, forventede eller ikke-forventede (Olsson 2004). Finansdepartementet (2005) har derimot en annen definisjon på hva det vil si å evaluere.

"Evaluering er en systematisk datainnsamling, analyse og vurdering av en planlagt, pågående eller avsluttet aktivitet, virksomhet, et virkemiddel eller en sektor. Evalueringer kan gjennomføres før et tiltak iverksettes, underveis i gjennomføringen, eller etter at tiltaket er avsluttet" (Finansdepartementet 2005, s. 8).

Finansdepartementets definisjon beskriver i all hovedsak tre typer evalueringer, men med tanke på masteroppgavens problemstillinger, er det kun *evaluering etter at tiltaket er avsluttet* som er av interesse. Det vil likevel gis en kort forklaring på de to andre typene å evaluere på, da dette er viktig å forstå hvorfor en etterevaluerer.

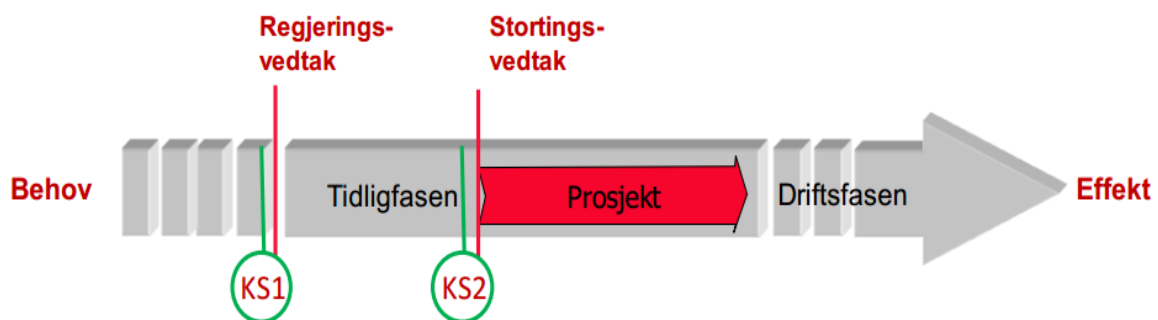
Evalueringer før et tiltak iverksettes er referert som *ex-ante* evalueringer og utføres i tidligfasen før beslutning om endelig finansiering og valg av konsepter er avgjort. Dette er evalueringer som skal forsikre seg at et investeringsprosjekt gjennomføres så formålstjenlig som mulig, samtidig som sluttresultatet er det en ønsker seg (Samset 2008).

Den andre typen, vurderinger av pågående aktiviteter, omhandler vurderinger i tilknytning til oppføring av et prosjekt. Med andre ord en vurdering av prosjektets status i forhold til det som er planlagt, gjerne med grunnlag i *ex-ante* evalueringen (Pinto 2010).

Med tanke på tidligere nevnte problemstillinger er det i denne masteroppgaven tatt hensyn til å evaluere HiØ-Remmen etter at tiltaket ble avsluttet, for å se om det har oppnådd ønskede effekter. En slik etterevaluering er videre omtalt som *ex-post* evaluering. Når det gjelder å evaluere etter at tiltaket er avsluttet, er det viktig ikke å gjøre dette ved avslutningen av gjennomføringsfasen, da med tanke på prosjektets midlertidige struktur (Hjelmbrekke 2008). En er med andre ord nødt til å evaluere på et tilstrekkelig sent tidspunkt. Dette fordi den reelle effekten først vil bli mulig å kartlegge etter at brukere har skaffet seg sitt inntrykk og erfaringer etter tilstrekkelig tid (Volden & Samset 2013).

2.2 Hva er hensikten med å evaluere?

Med tanke på at Staten bruker flere milliarder kroner på ulike investeringsprosjekter, er det viktig at en får realisert behovene prosjektet skal dekke. Som tidligere nevnt er ikke dette tilfellet i alle statlige prosjekter. På bakgrunn av dette etablerte Finansdepartementet i 2000 en ordning med ekstern kvalitetssikring for store statlige investeringsprosjekter. Hensikten var å gi departementene en standardisert måte å kvalitetssikre store og komplekse investeringsprosjekter (Volden & Samset 2013). Denne kvalitetssikringen består av kontrollpunktene KS1 og KS2 (se figur 1).

Figur 1 KS-ordningens to kontrollpunkter; KS1 og KS2 (Volden & Samset 2013, s. 17)

Førstnevnte kontrollpunkt innebærer en analyse av tidligfasen i et prosjekt, inkludert en samfunnsøkonomisk analyse, og skal lede frem til valg av konsept. KS2 innebærer at en kvalitetssikrer styringsunderlag og kostnadsoverslag som Stortinget mottar før endelig bevilgning og prosjektstart (Concept Ukjent Dato,b). Selv om dette i seg selv ikke har, ved

første øyekast, noen åpenbar tilknytning til hvorfor en ønsker å gjennomføre ex-post evaluering, er dette meget viktig å forstå, da ex-post evalueringer kan ha en avgjørende rolle for det arbeidet som foregår under KS1.

Ex-post evaluering som læringsarena

Volden & Samset (2013) påpeker at ex-post evalueringer av statlige investeringsprosjekter har som hensikt å bidra til *læring*. Med dette menes det at resultatet fra ex-post evalueringen kan senere bli benyttet i en ex-ante evalueringene som foregår under KS1, slik at en kan bli enda sikrere før en iverksetter et tiltak. Dette blir kalt den *store læringsløyfen*, med hovedfokus på de langsiktige effektene (se figur 2). Det vil si at en innhenter kunnskap og erfaringer fra tidligere, lignende prosjekter for å avgjøre hva en bør gjøre i fremtiden. Det må tas med at en ikke nødvendigvis kun er ute etter de langsiktige effektene. En kan også ha fokus rettet mot for eksempel hvordan en bygning bidrar til en virksomhet (Volden & Samset 2013).

Figur 2 Den store læringsløyfen (Volden & Samset 2013, s. 18)

Med tanke på problemstillingene er det viktig å fremskaffe informasjon om hvordan brukerne oppfatter en bygning. Også her står læringsaspektet sentralt da en datainnsamling av brukererfaringer vil kunne fremskaffe ny kunnskap, som igjen kan fungere som inputs i programmering av nye, fremtidige investeringsprosjekter (Hansen et al. 2010).

2.3 Hvem evaluerer en for?

Ved en ex-post evaluering er det viktig at en tydelig definerer hva som skal vurderes. I mange tilfeller kan dette innebære å se om prosjektet oppfyller de mål som var planlagt før iverksettelsen av prosjektet. Andre ganger kan det innebære om å se om målene en i utgangspunkt hadde, faktisk var de riktige. Det eksisterer likevel viktige aspekter en må ta hensyn til når en skal avgjøre hva en skal vurdere ved en ex-post evaluering.

Ulike perspektiv på måloppnåelse og syn på vellykkethet

Hva som fungerer ved en bygning vil være avhengig av "øyet som ser". Med dette menes det at ulike interessenter vil ha ulike behov og dermed ulikt syn på hva som er vellykket. Eksempelvis vil noe som oppfattes som velfungerende i en lærers perspektiv ikke oppfattes tilsvarende fra en elevs ståsted.

Samset (2008) deler måloppnåelse opp i tre forskjellige kategorier avhengig av perspektiv. De tre kategoriene av måloppnåelse Samset (2008) skiller mellom er *resultatmål*, *effektmål* og *samfunns mål*. Med tanke på problemstillingene denne oppgaven skal belyse er det effektmål som er av interesse. Det vil likevel gis en kort forklaring på hva de to andre kategoriene går ut på.

Resultatmål kan kort forklares som målsetningen om at et prosjekt skal bli gjennomført innenfor fastsatt budsjett og tidsramme eller med en gitt kvalitet. Oppfyller leverandøren disse resultatmålene, vil en si at prosjektet er operasjonelt vellykket (Samset 2008). Kort oppsummert er resultatmål knyttet til det arbeidet som blir gjort i gjennomføringsfasen, og en kunne tro at dette var mål som ikke er av interesse med tanke på problemstillingene. Den kan likevel innhente viktig informasjon om bygningen ved å ta en nærmere titt på hva en gjorde i gjennomføringsfasen.

En kan si at effektmål er første ordens effekt av prosjektet. Med tanke på problemstillingene, så er det dette av stor interesse. Dette fordi effektmålene forteller i hvilken grad prosjektet tilfredsstiller behov fra brukerne. I vårt tilfelle vil problemstilling 2 og problemstilling 3 være eksempler på effektmål, da disse er sterkt knyttet til brukernes opplevelse av bygningen. Det må tas med at effektmålene også er avhengig av andre tiltak, prosesser og følgeprosjekter, ikke prosjektet alene. Det at prosjektet oppfylder brukernes behov, gir størst mulig nytte, vil si at det er taktisk vellykket (Samset 2008).

I innledningen står det at statlige investeringsprosjekt iverksettes på bakgrunn av en forventet samfunnsnytte. Dette vil si behov som ser forbi brukerperspektivet sine mål og refereres som samfunns mål. Samfunns mål har som hensikt å se på de langsiktige ringvirkningene av prosjektet. For å finne ut om et stort statlig investeringsprosjekt realiserer forventet samfunnsnytte, må evaluator vurdere prosjektet sett fra bestillerens perspektiv, Staten. Ved å bruke HiØ-Remmen som eksempel, kan samfunns målet være at den skal kunne føre til et kunnskapsløft i regionen Østfold. Hvis et investeringsprosjekt bidrar med å oppfylle ønskede samfunns mål over tid sier en at det er strategisk vellykket (Samset 2008).

I denne masteroppgaven er det resultatmål og taktisk vellykkethet som vil bli vektlagt for videre arbeid. Det er likevel viktig å ha kunnskap om de tre ulike kategorier for måloppnåelse da et taktisk vellykket prosjekt ofte kan være avhengig av om prosjektet også er operasjonelt vellykket. Det er ikke nødvendigvis alltid tilfellet, men det er et viktig punkt å ta med seg videre.

Videre er et investeringsprosjekt svært avhengig av hvilket perspektiv evaluatoren har i sitt arbeid. Dette fordi personen som evaluerer selv avgjør hvilke problemstillinger som skal belyses og hvilke *indikatorer* som skal inkluderes. Indikatorenes betydning er av særlig interesse, og kan beskrives som noe spesifikt og målbart (Yeung et al. 2007). I denne mastergradsoppgaven er det likevel lagt opp til at det er brukernes perspektiv evalueringsmodellene, senere presentert, skal ta hensyn til.

Brukskvalitet

Da problemstillingene er sterkt knyttet opp til hvordan brukerne oppfatter bygningen, er det nødvendig å introdusere begrepet *brukskvalitet*. Brukskvalitet kan beskrives som hvordan en virksomhet og dets brukere kan gjøre en god jobb ved å ha en bygning som støtter opp under det arbeidet som gjøres. Med andre ord vil dette si relasjonen mellom bygning og brukere (Hansen et al. 2010). En annen definisjon er å finne i NS-EN ISO 9241-11 (1998):

"den utstrekning et produkt kan bli brukt av spesifiserte brukere til å oppnå spesifiserte mål med effekt, effektivitet og tilfredshet i en spesifisert brukerkontekst"
(NS-EN ISO 9241-11 1998).

Effekt er tidligere nevnt, men det er ikke *effektivitet* og *tilfredshet*. En kan si at effektivitet er hvor raskt brukerne av en bygning greier å gjøre jobben sin på en riktig måte. Tilfredshet omhandler brukernes opplevelse av bygningen. Alle tre aspekter er viktig å forstå da det er dette som avgjør om bygningen kan anses som vellykket, sett fra brukernes perspektiv (Hansen et al. 2010).

2.4 Evalueringsmodeller

Det eksisterer flere ulike evalueringsmodeller en kan benytte seg av i ex-post evalueringer, når det gjelder å finne ut om et bygg har ført til nye arbeidsmåter, og om bygget er relevant i dag. Det tas derfor forbehold om at det kan eksistere flere evalueringsmodeller som burde ha vært tatt med i denne mastergradsoppgaven. Det må også tas høyde for at det eksisterer styrker og svakheter ved de modellene som blir presentert, som er utelatt.

2.4.1 OECD

OECD-modellen (The Organisation for Economics Co-operated and Development) er en omfattende, systematisk og *målorientert* evalueringsmodell (Volden & Samset 2013). Med målorientert modell menes det at OECD-modellen vurderer et prosjekt opp mot

forhåndsdefinerte kriterier og mål. Det motsatte av en målorientert modell er en *proessorientert* modell. Mer om dette i kapittel 3.1.1.

Selve evalueringsmodellen er fleksibel nok til å omfatte analyseringer av selvvalgte tema og perspektiv, hvis dette er ønskelig (Volden & Samset 2013). OECD-modellen har også en tydelig struktur på hva den skal vurdere prosjektet opp mot. Uavhengig tema og perspektiv vurderer OECD-modellen de forhåndsuttalte resultat-, effekt- og samfunnsmålene til et prosjekt opp mot følgende fem kriterier; *effektivitet, måloppnåelse, virkninger, relevans og levedyktighet* (Samset 2008).

Ved å vurdere et prosjekt opp mot disse kriteriene er en i stand til å vurdere prosjektets operasjonelle, taktiske og strategiske vellykkethet (Samset 2008). OECD-modellen vil med andre ord være i stand til å innhente informasjon fra for eksempel gjennomføringsfasen og de ulike prosessene som har eller kan påvirke prosjektets evne til levere ønskede effekter. Selve kriteriene går ut på følgende:

- *Effektivitet*: Dette kriteriet ser på om prosjektet er levert til riktig tid, kostnad og har den forventede kvalitet og funksjonalitet, og er i all hovedsak tilknyttet resultatmål og operasjonell vellykkethet (Samset 2008). Med tanke på problemstillingene (ref. kapittel 1.3) kan prosjektets kvalitet og funksjonalitet ha stor påvirkning på bygningens relevans, men også om bygningen har ført til nye arbeidsmåter. For eksempel kan dårlig funksjonalitet føre til at bygningen ikke kan tas i bruk av brukerne av prosjektet.
- *Måloppnåelse*: I vurderingen av et prosjekts måloppnåelse, ser en om prosjektet har vært i stand til å levere det som var planlagt som første ordens effekt av prosjektet (effektmål). En skal med andre ord finne ut om behovene er tilfredsstilt. Det må tas med at det er vanlig at en gjennomfører en rimelighetsvurdering, der en ser sammenhengen mellom prosjektets effekter og selve leveransen (trenger ikke å være i samsvar med resultatmålene). En kan si at måloppnåelsen til et prosjekt er hvor hensiktsmessig bygningen er for de den var planlagt for og i forhold til hva en med rimelighet kan forvente sammenlignet med lignende prosjekter (Samset 2008). Det at denne mastergradsoppgaven har som hensikt å finne en evalueringsmodell som er i stand til å avgjøre om et prosjekt har ført til nye metoder å jobbe på, og om bygningen som utgjør prosjektet er relevant, gjør at dette kriteriet er svært aktuell.
- *Virkninger*: Prosjektets virkninger, også referert til som konsekvenser, omfatter effektmålene og de langsiktige effektene av et prosjekt (samfunnsmål). Hensikten med å vurdere et prosjekts virkninger er å se på de positive, negative, forventede, ikke-forventede, kortsiktige eller langsiktige virkninger som på sikt gir et bidrag til prosjektets samfunnsmål (Samset 2008).

- *Relevans*: I vurderingen av et prosjekts relevans, spør en om det er behov for at prosjektet leverer ønskede effekter. Samset (2008) hevder at prosjektet er relevant bare hvis det er i samsvar med fastsatt mål og kan relateres til ønskede behov og prioriteringer for samfunnet eller viktige brukergrupper. Med andre ord vil ikke prosjektet være relevant, hvis det ikke er behov for de nytteeffekter prosjektet leverer. Det må tas med at et prosjekts relevans kan endre seg over tid. Det som opprinnelig var planlagt som svært relevant, kan ha blitt utdatert på grunn av at ny teknologi er blitt tilvirket. Med andre ord vil dette kriteriet kunne innhente mye informasjon om et investeringsprosjekt faktisk er relevant i dag.
- *Levedyktighet*: Det siste kriteriet i OECD-modellen går ut på å se på et prosjekts evne å tilby ønskede effekter og nytte på sikt (Samset 2008). Levedyktighet er svært avhengig av prosjektets relevans. Er ikke prosjektet relevant i dag er det heller ikke relevant i morgen.

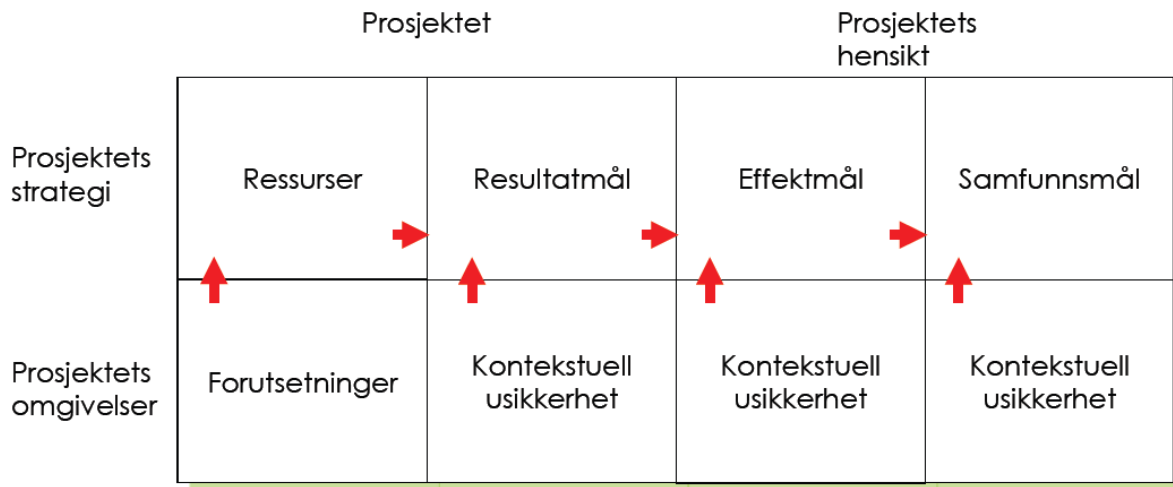
2.4.2 LFA

Volden & Samset (2013) hevder at alle analyser som er gjennomført i tidligfasen kan danne utgangspunktet for en evaluering i ettertid. Altså kan en tidligfaseanalyse benyttes som en evalueringsmodell ved et senere tidspunkt. En analyse som kan være svært relevant er *LFA* (Life Frame Approach).

LFA er en kvalitativ usikkerhetsanalyse, og har som hensikt å finne det konseptalternativet som er mulig å realisere med utgangspunkt i identifiserbare usikkerhetslementer (Austeng 2005). Mer spesifikt kan en si at LFA er et verktøy som etablerer en form for hierarki av inputs, planlagte aktiviteter og forventede resultater med tilhørende usikkerhetssegmenter og fremhever de logiske sammenhengene mellom disse. (Haavaldsen et al. 2012).

Gjennom å danne et slikt hierarki kan LFA være i stand til å vurdere et konseptalternativs evne til å realisere effektmål og samfunns mål, dette gjennom å studere usikkerhetssegmentene som kan påvirke prosjektet fra å nå målene. Dersom usikkerhetssegmentene er av så stor størrelse at de truer mulighetene til å oppnå ønskede mål, bør en vurdere et annet konsept (Lædre et al. 2012).

Et eksempel på hvordan LFA viser sammenheng mellom prosjektgjennomføringen på den ene siden og effekt- og samfunns mål på den andre siden er vist i figur 3.

Figur 3 LFA for evaluering av et investeringstiltak (Lædre et al. 2012, s. 20)

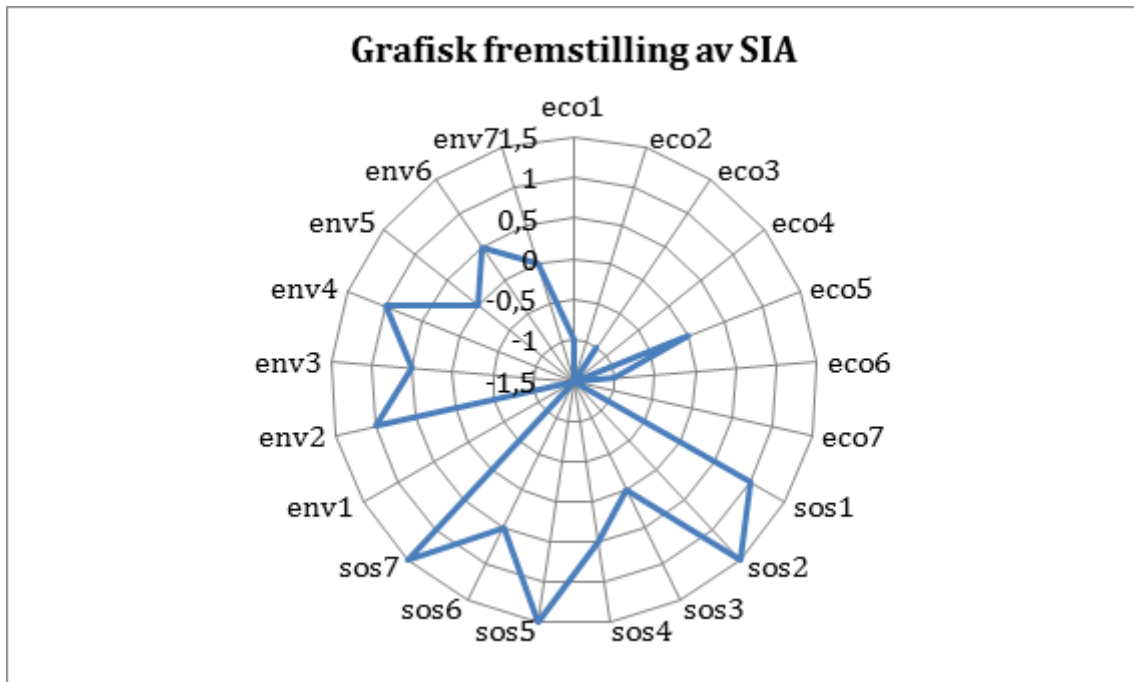
Haavaldsen et al. (2012) hevder at LFA er fin metode å benytte seg av i konseptutredelsen. Videre fremhever de at LFA er spesielt egnet til å vurdere brukernes behov og relevans innenfor den samfunnsmessige prosessen den finnes, og gir en god indikasjon på om den er levedyktig i lys av usikkerheten den møter. Med andre ord kan LFA fint gi svar på problemstillingene, samtidig som den er i stand til å gi en viktig pekepinn på hva som fungerer og ikke fungerer, med tanke på å oppnå ønskede prosjekteffekter. Utfordringen er likevel at en har gjennomført en slik analyse i tidligfasen. Uten, er det liten mening å benytte seg av den i en ex-post evaluering.

2.4.3 SIA

SIA (Sustainability Impact Assessment) er en metode med den hensikt å gi en helhetlig og balansert vurdering av ulike prosjektkonsepters bærekraftighet, eller med andre ord vurdere hvordan ulike prosjekter oppnår sine mål. Analysen skjer følgelig i tidligfasen, men som nevnt i kapittel 2.4.2 kan den bli benyttet som en evalueringsmodell i en ex-post evaluering.

Selve analysen går ut på at en ser hvordan prosjektets positive virkninger veier opp mot de negative ved å vurdere følgende tre pilarer: *økonomi*, *miljø* og *sosiale* virkninger. Disse pilarene er gjensidig avhengig av hverandre, og en vil for eksempel se at en positiv virkning på ett område kan gi negative konsekvenser for et annet. Lædre et al. (2012) påpeker at et prosjekt som oppnår positive virkninger for hver av disse tre pilarene, anses som sterkt levedyktig. Det må tas med at dette er et svært ambisiøst kriterium, og at mange analyser kun tar hensyn til at summen av et tiltak er positiv (svakt levedyktig), gitt at de positive virkningene veier opp for de negative virkningene (Lædre et al. 2012).

Haavaldsen et al. (2012) påpeker at en god grafisk fremstilling av analysens resultater kan gjøre det lettere å avgjøre hvilket prosjektalternativ en skal velge i tidligfasen. Dette kan også gjøre det lettere i en ex-post evaluering der en kan sammenligne resultatene av det ferdigstilte investeringsprosjektet opp mot det som opprinnelig var planlagt. Et eksempel på en slik fremstilling er vist i figur 4, der hver av de tre pilarene er delt opp i sju indikatorer.

Figur 4 Grafisk fremstilling av SIA

Med tanke på å vurdere om et prosjekt faktisk har ført til nye arbeidsmåter, og om det fremdeles er relevant i dag, er SIA en metode som kan benyttes. En er likevel avhengig av at det er gjennomført en SIA av det som opprinnelig var, spesielt med tanke på å sjekke om et prosjekt har ført til nye metoder å jobbe på. Andre innvendinger mot SIA er valg av indikatorer, da disse ikke trenger å ha relevans for alle brukergruppene. Med andre ord kan sluttresultatet av en SIA gagne noen brukere fremfor andre. SIA kan også oppfattes som for krevende å benytte seg av ved store komplekse prosjekter der det er mange indikatorer en må ta hensyn til (Haavaldsen et al. 2012).

Kort oppsummert er SIA en metode som kan benyttes ved en evaluering, men dette er avhengig av at det er gjennomført en tilsvarende analyse. I tillegg er det en fordel om prosjektet er av en slik størrelse slik at en ikke får for mange indikatorer å forholde seg til.

2.4.4 Behovsanalyse

Som tidligere nevnt kan det arbeidet en gjennomfører i KS1 benyttes i ex-post evalueringer, og vice versa (ref. kapittel 2.2). Dette på bakgrunn i at KS1-arbeidet kan basere seg på tidligere gjennomførte ex-post evalueringer, eller at en kan gjennomføre ex-post evalueringer på bakgrunn av de analysene som ble utarbeidet i KS1. Dette er analyser som skal forsikre seg om at prosjektet faktisk er relevant i henhold til de behov og samfunnsmessige effekter en ønsker å oppnå med prosjektet. Med tanke på at denne mastergradsoppgavens problemstillinger er sterk knyttet til brukere og deres behov (ref. kapittel 1.3), er det svært aktuelt å se nærmere på det Næss (2005) refererer som *interessegruppebaserte behovsanalyser*.

De interessegruppebaserte behovsanalysene har som hensikt å finne relevante prosjektkonsept gjennom å innhente informasjon om de forskjellige interessegruppers behov og problemer. Ifølge Næss (2005) er dette behov som utløser ideen om et prosjekt, men også de problemene som måtte oppstå som følge av et prosjekt.

Å benytte seg av interessegruppebaserte behovsanalyse som evalueringsmodell, kan med andre ord gi god informasjon om et bygg har ført til nye måter å jobbe på, samt om bygget er relevant. Det er likevel en forutsetning at en har gjennomført en slik analyse i tidligfasen. Dette med bakgrunn i at en på forhånd har avklart hvilke behov som opprinnelig var ønsket å dekke. Eksisterer det ikke noe en kan sammenligne resultatene opp mot, kan det for eksempel være vanskelig å avgjøre om et bygg har ført til nye arbeidsmåter. En annen utfordring er at enkelte brukergrupper kan ha motstridende behov, og en vektlegging på en brukergruppes behov kan sørge for at ex-post evalueringen får en uheldig skeivhet (Næss 2005).

Et annet særdeles viktig aspekt er at behovene vil endre seg med tiden. For eksempel kan en plutselig pågang av nye studenter, sørge for at forutsetningene for prosjektet ikke lenger er de samme. Næss (2005) påpeker at slike uventede endringer er vanskelig å forsvare seg mot, og at dette er noen av svakhetene med behovsanalyser.

2.4.5 POE

Det er til nå sett nærmere på et sett med målorienterte evalueringsmodeller. *POE* (Post Occupancy Evaluation) er i motsetning til disse en prosessorientert evalueringsmodell (Vischer & Preiser 2001). Det vil si at evalueringsmodellen har en mer åpen og spørrende tilnærming til evalueringsobjektet, og etter hvert som evaluatoren får mer kunnskap om det en skal vurdere, vil være i stand til å velge hvilke suksesskriterier en skal legge vekt på (Volden & Samset 2013).

I følge Vischer & Preiser (2001) har POE som hensikt å opparbeide kunnskap om en bygning og i hvilken grad denne bygningen tilfredsstillter brukernes behov. Dette gjennom en innhenting og systematisering av brukererfaringer. Denne kunnskapen skal så videre benyttes til å oppgradere eksisterende bygg, samt å skaffe kunnskap og informasjon som videre kan brukes i fremtidige prosjekter. Vischer & Preiser (2001) påpeker at denne innhenting og systematiseringen kan deles inn i tre ulike innsatsnivåer, avhengig av hvor ambisiøs evalueringen skal være, samt hvilke ressurser en har tilgjengelig. Disse innsatsnivåene er vist i tabell 1.

Tabell 1 POEs tre innsatsnivåer (Vischer & Preiser 2001)

	POEs tre innsatsnivåer		
	Nivå 1 Indikerende POE	Nivå 2 Undersøkende POE	Nivå 3 Diagnostiserende POE
Beskrivelse	Indikerende POE skal gi en indikasjon på store styrker og svakheter ved en bygnings ytelse.	Undersøkende POE går mer i dybden enn indikerende POE, og skal se i hvilken grad brukskvaliteten er i forhold til forhåndsdefinerte krav og evalueringskriterier.	Diagnostiserende POE vurderer brukskvaliteten opp mot ulike fagområder som for eksempel universell utforming, miljø og ressursbruk.
Utfall	Det typiske utfallet er bevissthet om problemene.	En grundig forståelse av årsaker og virkninger til problemene ved en bygnings ytelse, samt hvilke tiltak en kan gjøre for å motarbeide problemene.	Utfallet er vanligvis å skape ny kunnskap om enkelt aspekter ved en bygnings ytelse.
Metoder	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumentanalyse • Intervju • Befaring 	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumentanalyse • Intervju • Befaring • Spørreskjema • Litteraturstudium 	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumentanalyse • Intervju • Befaring • Spørreskjema • Litteraturstudium • Fysiske målinger • Termografikamera • Simuleringsverktøy

Hansen et. al. (2010) påpeker likevel at en slik innhenting og systematisering av brukererfaringer har liten hensikt, hvis den gjennomføres rett etter at bygningen er ferdig utført. Bygningen må med andre ord ha vært ferdigstilt en tilstrekkelig periode, før en gjennomfører denne type evaluering. Dette fordi brukerne trenger tid til å opparbeide sine rutiner, som igjen kan gi praktisk tilbakemelding om hvordan den aktuelle bygningen er, hva som fungerer og hva som eventuelt er problematisk.

På bakgrunn av tabell 1 kan en oppsummere POE som en evalueringsmodell som både har diagnostiske og prognostiske egenskaper. Med andre ord har den mulighet til å finne feil og mangler, og videre hvilke tiltak som må til for å løse dem. Med andre ord ser POE på bygningen, og i hvilken grad bygningen støtter opp under det arbeidet som gjøres. En kan derfor fint forsvare denne modellen med tanke på å finne en modell som er i stand til å se på om et bygg er relevant i dag.

Det å se på om et bygg har ført til nye måter å jobbe på, kan derimot bli mer krevende, da POE i stor grad kun vurderer en bygnings brukskvalitet i dag. En er derfor avhengig av å inkludere deltagere som har bred innsikt i hvordan det opprinnelig var og hvordan dette skiller seg fra slik det er i dag.

2.5 Valg av evalueringsmodell for videre arbeid

Det er til nå blitt presentert et sett med evalueringsmodeller, som kan benyttes i ex-post evalueringer. Dette med den hensikt å se hvem av dem som kan være den best til å vurdere om et bygg har ført til nye metoder å jobbe på og om bygget er relevant i dag.

Det vil i dette kapittelet ikke bli gitt en endelig vurdering av hvilken som er best, men det vil i stedet bli valgt en evalueringsmodell som har en grundig forankring i den teorien. For at en skal kunne avgjøre om en evalueringsmodell er best, er en i tillegg nødt til å teste den ut i praksis. Angående valg av evalueringsmodell, er det i denne utvelgelsen sett på hvilken evalueringsmodell som kan innhente mest mulig relevant informasjon, samt er i stand til å kunne bli gjennomført.

Hvis en først ser på tidligfaseanalysene, LFA, SIA og behovsanalyse, er disse svært avhengig av å ha blitt gjennomført tidligere, for at en skal kunne få innhentet ønsket mengde relevant informasjon. Dette er ikke en selvfølge, da det ikke er alle investeringsprosjekter som har gjennomført KS1. Det er på bakgrunn av dette sett bort ifra LFA, SIA og behovsanalyser.

De to gjenstående evalueringsmodellene er begge i stand til å innhente relevant informasjon om bygget og dets påvirkning på brukerne og måten de jobber på. Forskjellen er at POE i all hovedsak kun innhenter informasjon om bygget og brukerne i dag, mens OECD-modellen er i stand til å innhente informasjon i et langt bredere omfang. Dette på bakgrunn av at OECD-modellen har evalueringskriterier som ser nærmere på gjennomføringsfasen, hva som har

skjedd med bygningen frem til i dag og hva som kan påvirke bygget i fremtiden. Disse kriteriene vil i tillegg gi en tydelig struktur, noe som kan tydeliggjøre de funn en finner i evalueringsarbeidet. At OECD-modellen i tillegg er i stand til å evaluere selvvalgte tema og perspektiv, gjør at den oppfattes som en svært velfungerende evalueringsmodell.

På bakgrunn av at OECD-modellen er i stand til å innhente informasjon, som de andre modellene ikke nødvendigvis er i stand til, velges den videre for ytterligere mer testing. I hvilken grad det som er beskrevet, stemmer med virkeligheten, gjenstår å se.

3 Metode

I følge Olsson (2011) er metodebevisste forskere og studenter i stand til å produsere bedre oppgaver, enn de som ikke er bevisste med å inkludere et slikt metodearbeid i sine rapporter. Dette fordi en er mer bevisst rundt kvaliteten av eget arbeid, samtidig som at en vil ha et grunnlag for konklusjonene slik at arbeidet kan videreføres og etterprøves. Det at arbeidet skal være etterprøvbart går ut på at en ved en senere anledning kan foreta seg en uavhengig undersøkelse for å se om en vil få de samme resultatene ved bruk av de samme metodene og forhold (Volden & Samset 2013).

Denne oppgaven bygger i hovedsak på erfaringer, *empiri*, fremskaffet gjennom befaringer og intervjuer. Videre er teori blitt innhentet gjennom et litteraturstudium og en dokumentanalyse. Det vil videre i kapitlet gi en oversikt og forklaring på hvorfor disse metodene er blitt benyttet, og hva slags egenskaper de har.

3.1 Vinkling på arbeidet

Fortsettelsen av denne masteroppgaven har som hensikt å se nærmere på hvordan arbeidet i fremskaffelsen av informasjon har foregått. Dette ved å gi innsikt i tilnærmingen til arbeidet og bakgrunnen for metodevalg, i tillegg til å tilfredsstille kravet til etterprøvbarhet. Med andre ord for å gi leseren en beskrivelse av hva som er blitt gjort på en ryddig og tydelig måte. For å oppnå dette er det videre sett nærmere på ulike tilnærminger, metodevalg og valg av riktige data og datakilder.

3.1.1 To hovedtilnærminger til evaluering

Ved gjennomførelse av evalueringer er det vanlig å skille mellom målorientert evaluering og prosessorientert evaluering (ref. kapittel 2.4.1) (Samset 2003). Av disse vil førstnevnte være svært aktuell på bakgrunn av at OECD-modellen tar utgangspunkt i fastsatte mål, eller som Samset (2003) beskriver:

"Goal Evaluation: Assessment of the effects of the project seen in relation to its given objectives" (Samset 2003, s. 44).

En annen ting som kjennetegner målorienterte evalueringer er at de har det som kalles for *hypotetisk-deduktiv* tilnærming (Volden & Samset 2013). En slik tilnærming tar utgangspunkt i hypoteser og problemstillinger som er forankret i allerede eksisterende teori, for så å sjekke om de antatte positive eller negative konsekvensene faktisk stemmer overens med

virkeligheten. Mer generelt kan en si at hypotetisk-deduktiv tilnærming går ut på at en ser nærmere på holdbarheten til en hypotese gjennom testing og feiling (Ringdal 2001).

Samset (2003) hevder videre at den største fordel med en slik tilnærming er at en tar utgangspunkt i allerede eksisterende teori som gjør det lettere å velge indikatorer og tolkning av data. På den andre siden vil en slik tilnærming sørge for at en får avgrenset både temaer og problemområder, slik at en går glipp av viktige aspekter og forhold. For å forhindre at dette skjer, kan en benytte seg av tilnærmingen som benyttes i prosessorienterte evalueringer, *induktiv tilnærming*.

Induktiv tilnærming går ut på at en starter med mer uavklarte og spørrende forestillinger, og etter hvert som evalueringen går sin gang, vil oppnå stadig mer innsikt (Volden & Samset 2013). En annen forklaring på induktiv tilnærming går ut på at en trekker logiske slutninger ut ifra enkelttilfeller til en generell regel eller lovmessighet (Ringdal 2001). Dette er en tilnærming som kan benyttes der en har lite kjennskap til det som skal evalueres, og dybdeintervju og gåturer står sentralt (Volden & Samset 2013). Utfordringen knyttet til denne tilnærmingen er at den er svært tidskrevende (Samset 2003).

På bakgrunn av at begge tilnærminger er helt forskjellige, betyr ikke dette at de er komplementære. I følge Samset (2003) er det ikke noe i veien å benytte seg av begge i én og samme evaluering, noe som også er blitt gjort i denne masteroppgaven.

I utgangspunktet er det blitt benyttet en deduktiv tilnærming i teorikapittelet, hvor utfallet var at OECD-modellen var den beste. Videre vil en ved gjennomførelsen av selve evalueringsmodellen avgjøre om denne hypotesen er overens med den faktiske virkeligheten. Selve evalueringen og innhenting av informasjon fra den virkelige verdenen har hatt en induktiv tilnærming, hvor brukserfaringer ved valgte case i stor grad er blitt skaffet gjennom intervjuer og gåturer.

3.1.2 Kvantitative versus kvalitative metoder

Med tanke på at evalueringer både kan ha en deduktiv og induktiv tilnærming, vil det som følge av dette forekomme mange ulike metoder ved en evaluering. Det ble tidligere nevnt at ved å ha en induktiv tilnærming til et prosjekt, gjerne benyttes intervjuer og gåturer. Disse metodene til å skaffe seg informasjon på er av Volden & Samset (2013) referert til som kvalitative metoder. Motsetningen til kvalitative metoder er kvantitative metoder, og er sterkt tilknyttet den deduktive tilnærmingen ved en evaluering.

De kvantitative metodene tar i bruk av kvantitativ data, og med kvantitative data menes tall. Resultatene fremstilles ofte ved bruk av diagrammer, tabeller og figurer. En slik fremstilling sørger for at resultatene er lettere å forstå, spesielt hvis datamengdene er store (Samset 2003).

Formålet med å benytte seg av kvantitative metoder i denne masteroppgaven er å skaffe seg en oversikt over data som senere kan etterprøves. Dette ved å benytte seg av eksisterende tall og statistikker som blir presentert. Videre benyttes kvantitative metoder for å skaffe informasjon som det kan være vanskelig å få ved bruk av kvalitative metoder (Samset 2003).

På den andre siden vil kvalitative metoder benytte seg av kvalitative data. Dette er data som registreres som tekst, lyd, bilde og video, og der de kvantitative metodene gir talldata, vil de kvalitative metodene gi tekst (Ringdal 2001). Videre er det viktig, ifølge Vischer & Preiser (2005), at en er klar over de utfordringene en får ved å benytte seg av kvalitative data. Dette med tanke på manglende objektivitet. Eksempelvis vil menneskers syn på hva som er bra og dårlig, være avhengig av deres preferanser. Dette vil igjen fører til at evalueringresultatet er lite kvantifiserbart. Det må tas med at begge metoder må ses som komplementære metoder snarere enn som motsetninger (Ringdal 2001).

På bakgrunn av dette og at evalueringen som har blitt gjennomført både har en deduktiv og induktiv tilnærming, er det blitt benyttet både kvantitative og kvalitative metoder. Bruk av begge metoder er av Ringdal (2001) referert som metodetriangulering.

Kvantitative metoder som er blitt benyttet er innhenting av statistikker og talldata, både i litteraturstudiet og dokumentanalysen. De kvalitative metodene, dybdeintervjuer, gruppeintervjuer og gåturer, er blitt gjennomført for å forstå den sosiale verdenen konstruert gjennom de respektive brukeres perspektiv (Ringdal 2001). Dette er informasjon som en ikke ville fått ved bruk av kvantitative metoder. For eksempel hevder Hansen et al. (2010) at ved bruk av dybdeintervju vil en kunne skaffe seg de psykososiale forhold brukere har til en bygning, noe som kvantitative metoder ikke vil være i stand til å innhente.

3.1.3 Validitet og reliabilitet

Som nevnt i kapittel 3.1 er en avhengig av at en innhenter den riktige dataen, enten det er snakk om kvantitativ data eller kvalitativ data. Med andre ord er en nødt til å kvalitetssikre dataen en benytter seg av, og sentrale begreper i dette arbeidet vil være *reliabilitet* og *validitet*.

Reliabilitet går ut på at en sjekker dataens pålitelighet, og er spesielt viktig med tanke på kravet til etterprøvbarhet (Volden & Samset 2013). Det stilles derfor, ifølge Volden & Samset (2013), strenge krav til at den empiriske informasjonen en fremskaffer er god nok og at metodene som blir benyttet er blitt redegjort godt nok, slik at det er mulig å etterprøve resultatene ved en senere anledning.

I denne mastergradsoppgaven er det blitt gjennomført flere metoder for å innhente empiri og teori, som skal ha en høy grad av reliabilitet. Blant annet er det blitt gjennomført flere intervju, og det oppleves som at intervjuresultatene ikke vil være avvikende, hvis en annen intervjuer skulle ha foretatt seg noe lignende ved en senere anledning.

Det må tas med at det fremkom noen subjektive meninger, men at disse hadde minimal eller ingen betydning i evalueringen som ble gjort, og vil ha liten betydningen ved en eventuell senere undersøkelse.

I tillegg til intervju, er det også blitt gjennomført en dokumentanalyse. De dokumentene som er blitt gjennomgått i denne analysen oppfattes å ha en høy grad av reliabilitet. Dette på bakgrunn av at de i stor grad er lover, handlingsplaner eller tidligere gjennomførte rapporter fra kilder som anses som svært respekterte i sine fagfelt, samt er lett tilgjengelig for en senere evaluering, hvis dette skulle være ønskelig.

Det andre begrepet, validitet, er også viktig å forholde seg til, og der reliabilitet ser nærmere på informasjonens pålitelighet, ser validitet på hvorvidt en metode undersøker det den er ment å skulle undersøke. Med andre ord om en informasjonen eller metoden en benytter seg av faktisk er i stand til å svare på det en er ute etter (Kvale 2004).

I dette arbeidet er det blitt benyttet flere ulike metoder for å skaffe gyldig informasjon, dette med bakgrunn at flere informasjonskilder kan være i stand til å sikre høy validitet i følge Volden & Samset (2013). Det må tas med at for å oppnå høy validitet er det en forutsetning at det er høy reliabilitet. Videre påpeker Ringdal (2001) at en kan si at reliabilitet er et rent empirisk spørsmål, mens validitet krever i tillegg en teoretisk vurdering.

For å oppnå resultater med høy validitet er en avhengig av at en har identifisert og gjennomgått riktig litteratur og teori, i tillegg til å ha de riktige intervjuobjektene og stille de riktige spørsmålene (Kvale 2004). På bakgrunn av intervjuene ser det ut som at dette er tilfellet, da intervjuobjektene sjelden hadde noe å tilføre utenom det de fikk spørsmål om. Dette er noe som bekrefter validiteten til resultatene fra litteraturstudiet og dokumentanalysen, i tillegg til intervjuet selv. Intervjuobjektene tilhørte også de ulike brukergruppene det spørres om i problemstillingene, eller hadde svært god kjennskap til prosjektet, så dette anses også som tilfredsstillende. Det antas derfor at validiteten er høy, men som alltid vil det være mulig at det eksisterer litteratur og teori som burde ha blitt tatt med.

Kort oppsummert sees reliabiliteten og validiteten som tilfredsstillende høy, både med tanke på å tilfredsstillende kravet til etterprøvbarehet og til å svare på problemstillingene (ref. kapittel 1.3).

3.2 Litteraturstudium

For å kunne være i stand til å svare på problemstillingene, er en nødt til å skaffe seg informasjon og teori med høy reliabilitet og validitet. Det har derfor, i tilknytning til denne mastergradsoppgaven, blitt gjennomført et litteraturstudium og søk etter relevant litteratur, med det formål å skaffe informasjon og teori om ulike måter å evaluere på (evalueringmodeller) og hensikten med det.

Gjennomføring og kvalitet på litteraturstudiet

Selve gjennomføringen av litteraturstudiet har hatt den hensikt å innhente litteratur og teori omkring temaene evalueringer av bygninger og brukskvalitet, som igjen kunne benyttes i å svare på problemstillingene. Spesielt ble det i starten lagt vekt på å finne nøkkelbegreper, som senere kunne bli brukt i databasesøk for å finne informasjon med høy reliabilitet og validitet.

I tilknytning til databasesøk ble spesielt *BIBSYS* brukt. *BIBSYS* er en database for alle universitetsbiblioteker, Nasjonalbiblioteket, en rekke høyskoler og fagbiblioteket i Norge, og inneholder litteratur. Alt fra bøker, forskningsrapporter, konferansepublikasjoner, serier og tidsskrifter er å finne i denne databasen (Ringdal 2001).

I tillegg til denne databasen er det blitt benyttet litteratur og forskningsrapporter fra Concept-programmets egen rapportserie. Litteraturen som er hentet fra denne rapportserien anses som svært relevant, med tanke på å benytte litteratur og teori med høy reliabilitet og validitet. Det er også blitt benyttet litteratur fra tidligere underviste emner hvor temaer omkring evalueringer og brukskvalitet har stått sentralt.

Litteraturen som er blitt benyttet i denne mastergradsoppgaven antas å ha en høy grad av reliabilitet og validitet, med den hensikt i å kunne svare på problemstillingene på best mulig måte. Det må imidlertid tas høyde for at det eksisterer studier, rapporter og annen litteratur både nasjonalt og internasjonalt som kan ha relevans for denne mastergradsoppgave, men som er utelatt. Det kan også eksistere feilkilder i litteraturen som er blitt benyttet. For eksempel kan det forekomme skrivefeil eller at det mangler vesentlig informasjon i litteraturen.

3.3 Casestudium

For å kunne svare på om OECD-modellen også er den beste i den virkelige verden, ikke bare i teorien, er det i denne mastergradsoppgaven blitt valgt å teste den ved å benytte den i et større evalueringsarbeid. Nærmere bestemt en evaluering av et større investeringsprosjekt. Med andre ord er det blitt gjennomført et *casestudium*.

Casestudier er intensive empiriske undersøkelser og studier av en eller flere studieobjekter, også kalt case, og har som mål å gi innsikt og forståelse (Yin 1989). Eksempler på case kan

være organisasjoner, beslutninger, handlinger og hendelsesforløp (Andersen 2013). Det må nevnes at det ikke er noe i veien å benytte allerede eksisterende teori for å kaste lys over det som evalueres, selv om casestudier i all hovedsak er empiriske, kvalitative undersøkelser (Ringdal 2001).

Gjennomføring og kvalitet på casestudiet

Det er blitt gjennomført et casestudium, hvor caset har vært et større, statlig investeringsprosjekt, HiØ-Remmen. Hensikten med å gjennomføre et slikt studium har i dette tilfellet vært å styrke eller svekke hypotesen om valgte evalueringsmodell faktisk er den beste modellen til å vurdere om et prosjekt har ført til nye metoder å jobbe på og om det fremdeles er relevant i dag.

Selve gjennomføringen har gått ut på å innhente eksisterende litteratur gjennom en dokumentanalyse. Dette for å skaffe en oversikt over evalueringsobjektet og effektmålene en ønsket å oppnå med prosjektet. Med andre ord er det benyttet eksisterende teori for å kaste lys over det som evalueres. Videre er det også blitt gjennomført gåturer, dybdeintervjuer og gruppeintervjuer, for å skaffe empiri om prosjektet, som ikke en vil få ved bruk av kvantitative metoder.

3.3.1 Dokumentanalyse

I et casestudium er det mange metoder som kan benyttes for å innhente relevant informasjon i besvarelsen på ulike problemstillinger. Felles for disse er at de i stor grad går ut på å innhente kvalitativ data (Andersen 2013). Det er likevel ikke noe i veien å benytte kvantitativ data (Andersen 2013). En av de metodene en kan benytte seg for å skaffe slik informasjon er dokumentanalyse.

I casestudiet er denne metoden blitt benyttet for å innhente kvalitativ og kvantitativ informasjon, med den hensikt å kunne øke forståelsen av det som blir evaluert, samt kunne gjennomføre en evaluering som i større grad tilfredsstiller kravet til etterprøvbarehet.

Gjennomføring

Dokumentanalysen som er blitt gjennomført har i stor grad gått ut på å innhente relevant informasjon om caset, som igjen kunne bli analysert og benyttet til utarbeidelse av intervjuguider (se vedlegg B).

For å forstå hensikten med prosjektet, HiØ-Remmen, har det blitt benyttet flere ulike kilder til teori. Blant annet har ulike rapporter om Høgskolereformen 1994 stått svært sentralt i forståelsen av de utløsende effektene for prosjektet og dets mål. Videre har det blitt benyttet

en del informasjon fra høgskolens egen hjemmeside for å få et innblikk i virksomhetens ulike mål og organisasjonsstruktur. Også Trailbase, en database tilknyttet Concept-programmer, har blitt tatt i bruk, for å innhente informasjon om HiØ-Remmen.

Med tanke på at valgte evalueringsmodell skal se i hvilken grad et prosjekt gir tiltenkte effekter for prosjektets brukere, har også opplysninger om casets brukere og brukergrupper blitt sett nærmere på og analysert. Det har derfor vært nødvendig å benytte eksisterende rapporter om brukertilfredshet og effektoppnåelse, spørreundersøkelser og statistikker, tilknyttet til caset. Videre har det vært viktig å se informasjonen over tid. Med dette menes det å se hvordan bygning og organisasjon har endret seg, og hva det var som utløste endringen.

Dokumenter og rapporter som er blitt benyttet har i stor grad blitt hentet fra HiØs hjemmeside. Det tas høyde for at det eksisterer annet relevant materiale, men at dette er utelatt. For eksempel var det begrensninger over hva en fikk tilgang til på høgskolens egen hjemmeside, noe som kan skyldes sikkerheten til deres ansatte og brukere. Det er også en mulighet at noen av de dokumentene denne mastergradsoppgaven har benyttet seg av, har feil og mangler.

3.3.2 Intervjuer

I følge Andersen (2013) er intervju en utbredt metode som en benytter seg av i casestudier er intervjuer, i følge. Denne metoden er også blitt brukt ved casestudiet i denne masteroppgaven, både som gruppeintervju og individuelle intervju av nøkkelpersonell, for å innhente erfaringer og meninger hos intervjuobjektene. Kvale (2004) definerer et intervju som følgende:

"et intervju som har som mål å innhente beskrivelser av den intervjuende livsverden, med henblikk på fortolkning av de beskrevne fenomenene" (Kvale 2004, s. 21)

Kvale (2004) hevder at den største styrken intervju som metode har, er evnen til å fange opp variasjoner og ulikheter mellom intervjuobjektene meninger om et bestemt tema, for så videre kunne danne seg et større og mer representativt bilde av det en skulle finne ut av. Denne kvalitative informasjonen skal videre fungere som råmateriale for den senere meningsanalysen (Kvale 2004). Det må tas med at intervjuer er avhengig av flere forhold, med tanke på å innhente relevant og nyttig informasjon. En viktig forutsetning for at dette skal skje, er at en stiller de riktige spørsmålene, til riktig antall riktige personer (Kvale 2004).

Med riktige personer menes det at intervjuobjektene faktisk innehar det en som intervjuer ønsker. Her spiller, ifølge Andersen (2013), intervjuobjektets pålitelighet (reliabilitet), som igjen er avhengig av intervjuobjektets holdninger, erfaring, situasjon, tidsspenn og institusjonelle sammenheng.

For å sikre at intervjuene går som de skal og er i stand til å skaffe ønsket informasjon, kan en benytte seg av Kvale (2004) sin inndeling av intervjuundersøkelsens syv stadier, som vist og beskrevet i tabell 2.

Tabell 2 Intervjuundersøkelsens syv stadier (Kvale 2004), s 47)

1. *Tematisering.* En skal før valg av metode finne ut av *hvorfor* og *hva* en ønsker å finne ut av, før *hvordan*. Dette vil i de fleste tilfeller innebære at en utarbeider problemstillinger og forskningsspørsmål.
2. *Planlegging.* Her skal en finne ut hvordan en skal være i stand til å få den kunnskapen en ønsker, dette ved for eksempel ved å utarbeide intervjuguider, hvem en skal spørre og hvor mange en skal intervjuer.
3. *Intervjuing.* Dette stadiet går ut på at en gjennomfører intervjuet på grunnlag av det en har planlagt. Innunder her kommer også intervjuobjektets samtykke, konfidensialitet og konsekvenser (etiske regler for gjennomføring av intervju).
4. *Transkribering.* Transkriberingsstadiet går ut på å klargjøre intervjuet for analysing. Dette vil i mange tilfeller gå ut på å transkribere fra muntlig tale til skriftlig tekst.
5. *Analysing.* Informasjonen fra resultatene blir analysert, med tanke på problemstillingene og forskningsspørsmål.
6. *Verifisering.* At en får bekreftet intervjuresultatenes reliabilitet og validitet.
7. *Rapportering.* Funn og metodebruk fremstilles på en slik måte at det tilfredsstiller de vitenskapelige kriterier som måtte eksistere.

Videre eksisterer det flere ulike intervjuformer. Blant disse vil det videre bli sett nærmere på *gruppeintervjuer* og *dybdeintervjuer*, der førstnevnte, også referert som fokusgrupper, består av enten flere intervjuere og/eller intervjuobjekter. Hensikten med så mange deltagere er å legge opp til interaksjon mellom deltagerne. Dette vil i følge Kvale (2004) frembringe følelsesladde meninger om temaet, som igjen vil være med på å skape diskusjon. På den andre siden kan denne intervjuformen redusere intervjuerens kontroll over intervjusituasjonen, og datainnsamlingen kan forekomme svært kaotisk (Kvale 2004).

Dybdeintervju er av Kvale (2004) referert som individuelle intervjuer, og gir intervjueren mer kontroll over intervjusituasjonen, samtidig en som regel har mer kontroll over datainnsamlingen. Dette skyldes at det er færre deltagere, men også at en i mindre grad legger opp til diskusjon. Med andre ord intervjuer en kun en brukergruppe om gangen.

Gjennomføring

Intervjuene som er blitt gjennomført, har i stor grad tatt utgangspunkt i Kvale (2004) sine syv stadier av en intervjuundersøkelse, henholdsvis tematisering, planlegging, intervjuing, transkribering, analysing, verifisering og rapportering.

Formålet (tematisering) med intervjuene har vært å vurdere i hvilken grad valgte modell faktisk er den beste til å avgjøre om et prosjekt har ført til nye metoder å jobbe på og om det fremdeles er relevant i dag, ved å teste den på et faktisk prosjekt. For at dette kunne skje er det blitt gjennomført en dokumentanalyse og utarbeidet en intervjuguide (planlegging), slik at intervjuingen skulle gå så smertefritt som overhode mulig.

Intervjuguiden ble utformet slik at den skulle være aktuell for HiØ-Remmen, samt i stand til å innhente informasjon (kvalitativ data) om prosjektet hadde ført til nye metoder å jobbe på, og om bygget fremdeles var relevant i dag. Videre var det viktig at den skulle være praktisk, slik at intervjuobjektene ikke kunne basere sine svar på andres teori, men deres egne meninger og synspunkter i stedet.

For å forhindre et reliabilitetsproblem, ble det i gjennomføringen (intervjuingen) intervjuet et utvalg person, som felles var i stand til å gi pålitelig informasjon om prosjektet, enten i form av relevante brukererfaringer eller opplysninger om utløsende faktorene og mål for prosjektet. Intervjuobjektene var tilknyttet følgende enheter:

- Ansatte i administrasjonen
- Driftsansatte (renholdstjenesten, kantinetjenesten og bibliotektjenesten)
- Faglige ansatte
- Studenter
- Eier (Statsbygg)
- Kunnskapsdepartementet

Intervjuene skjedde i perioden 12. -20. mars 2014, og besto av både gruppeintervju og individuelle intervju. Alle utenom ett intervju ble gjennomført som besøksintervjuer, noe som vil si at alle intervjuobjekter ble oppsøkt fysisk der de arbeidet. Lengden på intervjuene varte omkring én time, og det antas at dette var tilstrekkelig lenge. Det siste intervjuet ble gjennomført over som gruppeintervju over internett, 20. mars 2014.

Gruppeintervjuene ble gjennomført sammen med tre forskere fra Concept-programmet, og var åpne samtaleintervjuer. Åpne samtaleintervjuer går ut på at intervjueren definerer formålet med intervjuet, presenterer mulige samtaleemner og styrer intervjuet gjennom å stille spørsmål etter hvert som mer informasjon kommer frem (Kvale 2004). Med andre ord hadde intervjuet en uformell form, der intervjuobjektene hadde muligheten til å komme opp med egne temaer og innspill, i tillegg til de som allerede var presentert av intervjueren selv. I

gruppeintervjuene som ble gjennomført var det kun én av de fire intervjuerne som styrte intervjuet. Resten av intervjuerne skrev ned det som ble sagt, og på den måten var i stand til å få kontroll over datamengdene.

De individuelle intervjuene ble gjennomført uten deltagelse med Concept-programmets forskere og var i motsetning til gruppeintervjuene betydelig mer strukturerte. Dette på bakgrunn av at det på forhånd var utarbeidet en intervjuguide for å sikre at ønskede temaer ble dekket gjennom å stille de riktige spørsmålene. Det å ha de riktige spørsmålene førte til at nyttig, relevant kvalitativ informasjon ble innhentet, samtidig som de var i stand til å sjekke intervjuobjektets reliabilitet og for å verifisere intervjuerens meninger og synspunkter. Til tross for denne strukturen la intervjuguiden opp til at intervjuet skulle være fleksibelt, slik at intervjuobjektet kunne komme med egne ønsker og initiativ. Selve datamengdene ble sikret ved notering under selve intervjuingen, samtidig ble det ved noen intervju benyttet lydopptaker.

Både ved gruppeintervjuene og de individuelle intervjuene ble Kvale (2004) sine tre etiske regler fulgt; *det informerte samtykke, konfidensialitet og konsekvenser*. Førstnevnte innebar at alle intervjuobjektene ble informert om intervjuets formål, og at intervjuet skjedde på frivillig basis. Ved de tilfellene der det ble tatt i bruk lydopptak, ble det også på forhånd spurt om dette var greit. Konfidensialitetsregelen ble fulgt ved at det før intervjustart ble sagt tydelig ifra at ingen av intervjuobjektets personlige data ville bli avslørt slik, at intervjuobjektets identitet ved en senere anledning kunne bli identifisert. Den siste regelen om hvilke konsekvenser intervjuet kunne medføre intervjuobjektene, ble vurdert til ikkeeksisterende. Dette på bakgrunn av at intervjuene kun hadde den hensikt å se i hvilken grad prosjektet påvirket brukerne.

Det fjerde stadiet Kvale (2004) innebærer at en oversetter muntlig tale til skriftlig tekst (transkribering). Dette ble gjort under alle intervjuene, da det ble skrevet ned notater. I tillegg ble lydopptakene skrevet ned kort tid etter at intervjuene hadde funnet sted.

For det videre arbeidet ble den nedskrevne informasjonen fra intervjuene sammenlignet, dette for å verifisere innholdet, både med tanke på reliabilitet og validitet. Deretter ble det skrevet sammendrag, slik at den videre meningsanalysen (analysering) og rapporteringen skulle foregå så effektivt som mulig. Det må tas med at det kan forekomme noen feilkilder. For eksempel kan enkelte av intervjuobjektene ha uttalt noe som har vært ukorrekt, samt at intervjueren kan ha misforstått og notert feil.

3.3.3 Gåtur

En annen metode en kan benytte for å innhente nyttig kvalitativ informasjon om en bygning, er *gåtur*. Ifølge Hansen et. al (2010) er dette en metode som gjennom observasjon er i stand til å innhente viktige brukererfaringer, samt verifisere tidligere innhentet informasjon. Det må tas med at det eksisterer flere ulike varianter for hvordan en gåtur skal gjennomføres (Hansen et al. 2010).

Hansen et. al (2010) referer til to måter en kan gjennomføre gåturer på, *åpne* og *forhåndsdefinerte*. Førstnevnt går ut på at en har en induktiv tilnærming, hvor innhenting av informasjon baserer seg på subjektive vurderinger fra tilfeldig brukere der og da. Den andre varianten har en mer hypotetisk-deduktiv tilnærming, der en på forhånd har identifisert stoppesteder, kriterier og deltagere (Hansen et al. 2010). Vischer & Preiser (2005) påpeker at en ved forhåndsdefinerte gåturer er avhengig av at en på forhånd har skaffet seg innsikt i det en skal evaluere, enten ved en dokumentanalyse og/eller intervju. Felles for begge typer gåturer er, ifølge Hansen et. al (2010), å få et innblikk i deltagernes krav og behov, og å vurdere bygningens brukskvalitet.

Gjennomføring

Det ble gjennomført fire gåturer, henholdsvis 14. og 17. mars 2014, hvor tre av de fire brukergruppene var representert. Det kunne være ønskelig med gåturer der samtlige brukergrupper var representert, men med tanke på mangel av tilgjengelig tid ble studentene utelukket.

Det ble i forkant av gåturene gjennomført individuelle intervju. Disse intervjuene fungerte som en innledning til gåturene, der en fikk en oversikt over hvilke deler av bygningen som fungerte positivt og negativt, som igjen definerte de ulike stoppestedene. Alle gåturene ble gjennomført sammen med de som ble intervjuet, noe som førte til at kun én brukergruppe om gangen fikk mulighet til å si sin mening. Det tas derfor forbehold om at det kan eksistere motstridende meninger og synspunkt blant brukerne, som i denne sammenheng ikke er tatt med.

Selve gåturene ble dokumentert ved hjelp av notering, og fungerte mer eller mindre som en bekreftelse på de utsagn som hadde kommet frem i intervjuene. Det ble også tatt enkelte foto av ting som utmerket seg under gåturen. Med bakgrunn i at kun én brukergruppe var representert ved hver gåtur, ble det kort tid etter brukt tid på å sammenstille de ulike resultatene opp mot hverandre, for å sikre at den videre meningsanalyseringen skulle foregå på en slik måte at ingen brukergruppe ble urettferdig vektlagt fremfor andre.

3.4 Oppsummering

I dette kapittelet er det blitt sett nærmere på hvilke tilnærminger og metoder som kan benyttes i et evalueringsarbeid. Med andre ord hvordan en skal gå frem for å besvare problemstillingene og forklare forskjellen mellom kvantitative og kvalitative metoder. Videre er det blitt presentert hvilke metoder som er blitt benyttet i denne mastergradsoppgaven. Dette med den hensikt at arbeidet skal kunne være etterprøvbart for å besvare problemstillingene på en så tilfredsstillende måte som overhode mulig.

Det tas forbehold om at det eksiterer metoder og informasjonskilder som burde blitt presentert og inkludert, men som ikke er blitt benyttet. De metodene som er brukt kan i tillegg ha feilkilder. Til tross for dette, anses de metodene som er blitt benyttet som tilstrekkelige for å kunne gi et tilfredsstillende svar på problemstillingene. Dette på bakgrunn av at de har en høy grad av reliabilitet og validitet.

De neste to kapitlene vil presentere henholdsvis valgte case, og selve evalueringen (analysering) med bakgrunn i informasjon innhentet ved bruk av de presenterte metodene.

4 Høgskolen i Østfold - Studiested Remmen

Om en skal kunne avgjøre om OECD-modellen også er den beste evalueringsmodellen i det virkelige liv, er en nødt til å ha et prosjekt å teste den opp mot. I denne mastergradsoppgaven tilfelle er prosjektet en bygning tilknyttet HiØ.

4.1 Beskrivelse av Høgskolen i Østfold – Studiested Remmen

4.1.1 Historie

Høgskolen i Østfold (HiØ) åpnet sine dører 1. august 1994 og er et direkte resultat av sammenslåingen av fem mindre høgskoler i fylket; Østfold sykepleierskole, Halden lærerskole, Østfold ingeniørhøgskole, Østfold distriktshøgskole og Østfold vernepleierhøgskole. Samtlige av disse ble etter sammenslåingen flyttet til to studiesteder, henholdsvis i Fredrikstad og Halden, og det er sistnevnte studiested, HiØ-Remmen som skal evalueres (se figur 5).

Figur 5 HiØ-Remmen, hovedinngangen på vestlig side av bygningen

HiØ-Remmen ble offisielt åpnet 15. september 2006 og er lokalisert på Remmen, ca. 3 km utenfor Halden sentrum (se figur 6). Med andre ord er HiØ-Remmen en stolt del av Halden sin tradisjon som skoleby. Dette på bakgrunn av at byen allerede i 1666 hadde en latinskole (HiØ Ukjent Dato). I dag består HiØ-Remmen av nesten 3000 studenter (DBH 2014a).

Figur 6 HiØ-Remmen i forhold til Halden sentrum

4.1.2 Om bygningen

Bygningskroppen oppfattes som et lineært bygg i øst-vestlig retning, og består av et nybygg inntil den opprinnelige bygningen, som lå på Remmen fra før av. Selve bygningen består i dag av fire etasjer, hvorav tre er over bakken.

Viktige avdelinger og tjenester tilknyttet HiØ-Remmen og på hvilket plan (etasje) de befinner seg, er vist nedenfor:

- *Plan U*: Bibliotekstjenesten og renholdstjenesten
- *Plan 1*: Studiestedsadministrasjon, Avd. for informasjonsteknologi (IT), Avd. for lærerutdanning (LU), Fremmedspråksenter og Studentsamskipnaden i Østfold (SiØ)
- *Plan 2*:
- *Plan 3*: Fellesadministrasjon og Avd. for økonomi, språk og samfunnsfag (ØSS)

4.1.3 Utløsende faktorer

Det er på bakgrunn av intervjuene blitt nevnt to ulike utløsende faktorer for samlokaliseringssprosjektet, HiØ-Remmen. Den ene, og kanskje den mest avgjørende, var *høgskolereformen av 1994* og Østfold distriktshøgskole.

Høgskolereformen av 1994

Høgskolereformen av 1994 gikk ut på at en skulle utvikle høgskolene i landet, med den hensikt å dekke lærestedenes stadige behov for å utvikle seg faglig, økonomisk og administrativt (Tømte & Stensaker 2009). Det som skiller denne reformen fra andre er at den skulle dekke disse behovene ved å slå sammen 98 mindre regionale høgskoler til 26 større læresteder i 1994 (Kyvik 1999).

Selve reformen påpekte at en, gjennom å slå sammen de mindre høgskolene, ville oppnå større og mer robuste høgskoler, som igjen ville dekke høgskolenes behov for faglig utvikling. For eksempel ville en i større grad være i stand til å utvikle nye studiemuligheter, utvikle større fagmiljøer og en felles fagkultur. Reformen påpekte i tillegg at de større lærestedene ville være i bedre stand til å redusere sine kostnader gjennom stordriftsfordeler. Videre ville en ved gjennomførelse av reformen kunne dekke departementene sine behov for enklere styring. Med dette menes at departementene slapp å forholde seg til 98 selvstendige høgskoler, og i stedet kunne fokusere på 26 større enheter (Kyvik 1999).

Østfold distriktshøgskole

Selv om Høgskolereformen av 1994 hadde stor betydning for etableringen av HiØ-Remmen, så bygde en ikke kun fordi nevnte reform anbefalte det. Det sto ikke at alle høgskolene måtte samlokalisere seg under én og samme bygning, men at høgskolene skulle gjennomføre en grunnleggende og betydelig strukturendring. En annen faktor for at HiØ-Remmen ble til var at Østfold distriktshøgskole hadde behov for nye lokaler.

I intervjuet med Kunnskapsdepartementet kom det frem at Østfold distriktshøgskole, lokalisert i Os Allé i Halden sentrum, var på utgående leiekontrakt. Dette fordi utleier selv ønsket å benytte leieobjektet til andre formål. Det ble derfor naturlig for HiØ å finne nye lokaler. Videre skulle daværende videregående skole flytte fra Remmen, og i stedet lokalisere seg nærmere Halden sentrum. Dette gjorde at Staten hadde en ledig tomt som kunne benyttes.

4.2 De ulike brukergruppene

Før en starter en evaluering av et investeringsprosjekt er det viktig at det avgjøres hvem en evaluerer for, og i hvilket perspektiv en skal evaluere i. Når det gjelder denne evalueringen, er det tatt utgangspunkt i å evaluere prosjektet sett ut ifra følgende fire brukerperspektiv (brukergrupper):

- Ansatte i administrasjonen
- Driftsansatte: renholdstjenesten, kantinetjenesten og bibliotektjenesten
- Faglige ansatte
- Studenter

4.2.1 Ansatte i administrasjonen

På bakgrunn av høgskolereformen av 1994 og samlokaliseringen av de mindre høgskolene, har det skjedd store endringer for hvordan administrasjonen tilknyttet HiØ er organisert. I dag har HiØ en fellesadministrasjon, lokalisert på HiØ-Remmen, i tillegg er det en studiestedsadministrasjon lokalisert på hvert studiested.

Studivestedsadministrasjonen tilknyttet HiØ-Remmen er i dag plassert på plan 1 og består av 38 ansatte (HiØ 2013). Disse har som oppgave å utføre førstelinjeoppgaver for studentene tilknyttet lærestedet, samt gi administrativ støtte til ansatte ved HiØ-Remmen. Dette innebærer for eksempel studieveiledning, avvikling av eksamen, timeplanlegging, sentralbordtjenester, økonomi, renhold, vaktmestertjenester og oppfølging av de ulike fagavdelingene. Felles er at dette er tjenester som har betydning for den daglige driften ved HiØ-Remmen. De større rapporteringsoppgavene til for eksempel Statsbygg og de ulike departementene er overlatt til fellesadministrasjonen.

Fellesadministrasjonen består av 90 ansatte fordelt på fellesfunksjonene Human Resources og marked, Studie og forskning, Økonomi og drift og Senter for kompetanseutvikling, og tar for seg andrelinjeoppgavene tilknyttet HiØ (HiØ 2013). Disse fire enhetene har blant annet ansvar for høgskolens markeds- og kommunikasjonsstrategi, bibliotekstjenesten, IT-drift og den bygningsmessige driften. Med andre ord har fellesadministrasjonen ansvar for høgskolens strategiske arbeid, og det arbeidet som ikke er direkte tilknyttet til den daglige driften av studiestedene.

Arbeidet administrasjonsenhetene gjør, vil i evalueringen bli referert som administrative tjenester.

4.2.2 Driftsansatte

Da det er flere som drifter HiØ-Remmen, er det sett nærmere på tre tjenester ved HiØ-Remmen; renholdstjenesten, bibliotekstjenesten og kantinetjenesten. Dette for å kunne innhente så mye relevant informasjon som mulig angående driften av bygningen, men også for å skaffe brukserfaringer som de andre brukergruppene muligens ikke er klar over.

Det tas forbehold om at det eksisterer mange andre driftsenheter som utgjør en viktig tjeneste, men at disse ikke er tatt med i dette evalueringsarbeidet.

Renholdstjenesten

Renholdstjenesten er tilknyttet den lokale studiestedsadministrasjonen, og har ansvar for renhold og avfallsrydding av HiØ-Remmen. I dette innebærer det også å drive med nødvendig stell og reparasjon av eget vaskeutstyr og innvendig inventar som stoltrekk, vanning av planter i fellesareal, etterfylling av papir etc. I tillegg skal renholdstjenesten bidra med råd og innspill ved innkjøp av nye belegg og kjøp av innvendig inventar som for eksempel møbler. Renholdstjenesten i dag er å finne nede i kjelleren, hvor de har sitt personalrom og tilhørende vaskerom. I tillegg er det flere bøttekott rundt omkring i bygningen.

I intervjuene kom det tydelig frem at renholdstjenesten var avhengig av å ha det riktige utstyret, men at de ulike bygningselementene i seg selv var den avgjørende faktoren for hvor bra de kunne gjøre jobben sin. For renholdstjenesten ble følgende parametere nevnt som viktige for de ulike bygningselementene:

- Gulv: Gulvbelegg og farge
- Vegger: Vaskbarhet og farge
- Inventar: Stoff og farger

Kantinetjenesten

SiØ er en velferdsorganisasjon for studentene som skal tilby tjenester til bygningens mange brukere med den hensikt å skape et best mulig helhetlig læringsmiljø. En av tjenestene SiØ tilbyr, og som denne evalueringen skal se nærmere på er kantinetjenesten.

Kantinetjenesten har som mål å kunne tilby brukere, både studenter og ansatte, et godt mattilbud samtidig som det skal fungere som et sosialt møtested (SiØ Ukjent dato).

Bibliotekstjenesten

Bibliotekstjenesten er en av de fire enhetene tilhørende fellesadministrasjonen, Studie og forskning. Selve bibliotekstjenesten står svært sentralt i høgskolereformen av 1994. Det refereres til at bibliotekstjenesten er av stor betydning for at samlokalisering av de mindre høgskolene med tanke på den faglige utviklingen (Kyvik 1999).

I de intervjuene som ble gjort kom det frem at bibliotekstjenesten ved HiØ-Remmen i stor grad har et mål om å være en aktiv støttespiller for studentene og de ansatte, gjennom å skape et inspirerende læringsmiljø og sørge for at studentene og de ansatte får en bred tilgang på nødvendig faglitteratur.

4.2.3 Faglig ansatte

Der de to foregående brukergrupper skal tilby tjenester til HiØ-Remmens brukere, skal de faglige ansatte i all hovedsak drive med forskning og undervisning, i henhold til universitets- og høgskoleloven. Med andre ord skal undervisningen og forskingsarbeidet være på et høyt internasjonalt nivå (Lovdata 2014). Denne brukergruppen er i dag fordelt på fire fagavdelinger, hvorav det er sett nærmere på IT og LU. Disse to fagavdelingene representerer henholdsvis akademiske studier, hvorav LU også er et profesjonsstudium.

IT er i dag plassert ved hovedinngangen av bygningen, og var opprinnelig en del av Østfold distriktshøgskole. I dag er avdelingen lokalisert på HiØ-Remmen og har 27 ansatte (DBH 2014b).

LU er i dag den fagavdelingen som har hatt lengst fartstid på Remmen, dette på bakgrunn i at Halden lærerskole har vært lokalisert på Remmen siden 1973. I dag utgjør de også den største fagavdelingen med nesten 100 ansatte (DBH 2014b).

4.2.4 Studenter

Dette er den brukergruppen som representerer majoriteten av HiØ-Remmens brukere, og på bakgrunn av intervjuene, kom det frem at behovene deres kunne deles inn i to kategorier, faglig og sosialt.

Faglig sett har de behov for en bygning som er lagt til rette for undervisning. Med dette menes at det er tilstrekkelig med riktige undervisningsrom, men også at rommene er tilstrekkelig utstyrt, slik at grunnlaget for faglig utvikling er lett mulig.

De sosiale behovene går mer ut på studentene selv forventer at det også skal være et sosialt tilbud ved studiestedet. For eksempel kom det frem i et intervju at det ikke holder å ha et godt studietilbud, da studentene gjerne ønsker seg noe mer i form av for eksempel gode servicetilbud eller et godt studentmiljø.

4.3 Prosjektets målhierarki

4.3.1 Prosjektets uttrykte mål

Det ble i kapittel 2.4.1 påpekt at OECD-modellen benytter seg av forhåndsuttalte mål til et prosjekt, og vurderer disse opp mot fem kriterier (ref. kapittel 2.4.1). OECD-modellen er derfor avhengig av at HiØ-Remmen har etablert mål på følgende tre nivåer:

- Samfunns mål
- Effektmål
- Resultatmål

I gruppeintervjuet med Kunnskapsdepartementet og eier kom det frem at det ikke ble gjennomført noen KS1, og på bakgrunn av dette ikke forelå noe uttalt effekt- og samfunns mål for prosjektet. Det ble i det samme intervjuet nevnt at en derfor kunne benytte seg av målene i høgskolereformen 1994, noe som også påpekes i dokumentet, *Høgskolen i Østfold Remmen (HiØ) - Internt dokument i forskningsprogrammet, Concept*. Disse målene er som følger:

Samfunns mål

- *" Prosjektet har ikke noe uttalt samfunns mål, men oppdraget ble gitt på bakgrunn av de overordnede politiske føringene som ligger til grunn for høgskolereformen av 1994. De bærende ideene er der samlokalisering til større driftsenheter og samordningsgevinst."*(Concept 2014, s. 2).

Effektmål

- *"Prosjektets effektmål deles inn i samlokalisering og samordningsgevinster, fleksibilitet og generalitet, miljø og økonomi"*(Concept 2014, s. 2)

Resultatmål

- *"Styringsmål for prosjektleder i Statsbygg på 486,1 MNOK"* (Concept 2014, s. 2)
- *"Arealrammer for prosjektet på 11.438 m² for nybygg og 15.097 m² for ombygging"* (Concept 2014, s. 2).
- *"Fremdriftsmål for ferdigstillelse av nybygg i løpet av sommeren 2005"*(Concept 2014, s. 2).
- *"Fremdriftsmål for ferdigstillelse av hele prosjektet i løpet av 4. kvartal 2006"* (Concept 2014, s. 2).

4.3.2 Samfunnsmål

Gjennom gruppeintervju med Kunnskapsdepartementet og eier av prosjektet, har det kommet tydelig frem at det ikke er blitt uttalt noe samfunnsmål for HiØ-Remmen, men at høgskolereformen av 1994 skulle ligge til grunn for prosjektet. Med dette menes det at prosjektets samfunnsmål skal ta utgangspunkt i at en skal oppnå større driftsenheter og samordningsgevinster, gjennom å samlokalisere de mindre høgskolene til større enheter. Utfordringen er at denne formuleringen i stor grad inneholder det samme som effektmålene. En kan derfor diskutere om samfunnsmålet for prosjektet, HiØ-Remmen, er tilstrekkelig formulert eller i det hele tatt nødvendig.

Med tanke på at samfunnsmålet ser forbi brukerperspektivenes mål, og heller ser på prosjektets langsiktige ringvirkninger (gjørne i eierperspektiv), kan det være vanskelig å forsvare det opprinnelige samfunnsmålet. Dette med tanke på at det er lite ambisiøst, og i stor grad dreier seg om prosjektets første ordens effekter. På bakgrunn av dette (og at de allerede er nevnt i effektmålene), er det tatt utgangspunkt i at det som nevnes i det opprinnelige samfunnsmålet heller bør knyttes opp mot effektmålene.

Angående hva det nye samfunnsmålet skal bestå av, så er det ønskelig å ha mål som ser på prosjektets langsiktige ringvirkninger (langsiktige mål). At prosjektet skal utgjøre en høgskole, samt at problemstillingene er knyttet opp til brukerne av prosjektet (ref. kapittel 1.3), gjør at det er mer naturlig og mer riktig å se på hvordan HiØ-Remmen og dets brukere kan bidra undervisningsmessig til samfunnet på lang sikt. I denne sammenheng er det naturlig å referere til en av Østfolds store utfordringer.

Østfold var i 2001 det fylket som hadde lavest andel arbeidstakere med høyere utdanning. Ifølge Statistisk Sentralbyrå hadde Østfold en andel på 22,1 prosent, mens landsgjennomsnittet var på 27,8 prosent. Til sammenligning hadde Oslo en andel på 41,6 prosent (SSB 2002). Det er derfor blitt reformulert et nytt samfunnsmål med sikte på å utjevne denne forskjellen.

Reformulert samfunnsmål

- Skal sørge for at flere i Østfold tar høyere utdanning.

4.3.3 Effektmål

Det er ikke uttalt noen effektmål, men at målene i høgskolereformen av 1994 skal ligge til grunn for den videre evalueringen. Disse målene har som hensikt å dekke lærestedenes behov for å utvikle seg faglig, økonomisk og administrativt. Mer spesifikt at HiØ-Remmen skal oppnå gevinster innen følgende kategorier:

- Samlokalisering og samordningsgevinster
- Fleksibilitet og generalitet
- Miljø og økonomi.

På bakgrunn av mastergradsoppgavens problemstillinger (ref. kapittel 1.3), så kan det være mer aktuelt å endre denne målformuleringen. Dette for å tydeliggjøre resultatene, men også for å få en mer logisk binding mellom effekt- og samfunns målet.

Det anbefales heller å se på hva prosjektet skal ha som funksjon. Prosjektet er en høgskole, og det er mer naturlig å benytte seg av effektmål som sier hvordan prosjektet skal støtte opp om virksomheten som skal foregå der. Dette er også mer aktuelt, med tanke på at denne mastergradsoppgaven kun skal ta hensyn til brukerne av bygget. Det foreslås derfor at en endrer de opprinnelige effektmålene til følgende:

- Styrke kvaliteten på høgskolens tjenester og undervisning
- En effektiv tjenesteyting og undervisning

Videre kan en benytte seg av de mål som står beskrevet i høgskolereformen av 1994 (opprinnelig målformulering) som indikatorer, eller delbeskrivelser av de reformulerte effektmålene. Dette fordi de kan gi en god forklaring på om en faktisk har oppnådd det som var første ordens effekt for prosjektet.

Styrke kvaliteten på høgskolens tjenester og undervisning

Det første effektmålet går ut på at en gjennom å samlokalisere de mindre høgskolene, vil kunne styrke kvaliteten på de administrative og driftsmessige tjenestene, samt sørge for undervisningen er på et høyt internasjonalt nivå, i henhold til universitets- og høgskoleloven. I dette innebærer det at en samler ressurser og kompetanse på et sted, og vil dermed være i stand til å yte en enda bedre tjeneste og undervisning, enn da ressursene og kompetansen var plassert på flere steder.

Dette er et mål som i stor grad ligner veldig på den opprinnelige målformuleringen, samlokalisering og samordningsgevinster, der en gjennom å slå sammen de mindre høyskolene skulle oppnå administrative, driftsmessige og faglige gevinster.

Ser en nærmere på undervisningsdelen av effektmålet, så innebærer dette en skal også at en i større grad enn før skal kunne utvikle samarbeidsprosjekter på tvers av fagavdelingene (faglig synergi). Dette skal bidra til at en i tillegg til å øke kvaliteten, skaper for eksempel nye studietilbud og forskningsprosjekter.

Når det gjelder studentene, kan det være vanskelig å se hvordan de skal kunne oppfylle dette målet. Det bør i dette tilfellet ses på om på samlokaliseringen har medført sosiale og faglige gevinster, som for eksempel et bredere sosialt samhold, økt frivillighet blant studentene eller muligheten til å ta spennende fag.

En annen forutsetning for at en kan få økt kvaliteten på høyskolens tjenester og undervisning, er at prosjektet dekker brukernes arealbehov. Med dette menes at bygningen og de ulike bygningselementene skal fungere som et virkemiddel, snarere enn en hindring, for HiØ-Remmens ulike brukere. I så måte kan også dette ligne på det opprinnelige effektmålet, men der den gamle målformuleringen i stor grad dreide seg om at en skulle redusere utgifter og miljøutslipp ved å slippe ombygninger, er den nye målformuleringen mer rettet mot brukernes opplevelse av bygningen og de ulike bygningselementene. Dette er mer relevant, da evalueringen skal foregå i et brukerperspektiv.

En effektiv tjenesteyting og undervisning

Dette går i stor grad ut på at en større høyskole vil være billigere å drifte, enn mange små. Med dette menes det at de administrativt og faglige ansatte skal være i stand til å håndtere flere studenter, enn hva som var tilfellet før samlokaliseringen (flere studenter per ansatt). Videre skal driftstjenestene kunne redusere sine kostander ved at de kun har ett studiested å forholde seg til (to hvis en tar med HiØ-Kråkerøy), og dermed redusere overtid og driftsutgifter.

For studentenes del vil det være mer logisk å se på hvordan denne effektiviteten påvirker de faglige og sosiale forholdene. For eksempel vil en stor fortetting av studentene kunne gå ut over personlig veiledning. På den andre siden vil kanskje en økt fortetting av studenter sørge for sosiale gevinster.

Langt på vei kan dette minne om stordriftsfordelene (miljø og økonomi) som er nevnt i høyskolereformen av 1994 (opprinnelig målformulering), der målet var en mer effektiv utnyttelse av ressursene. Forskjellen er at den reformulerte versjonen kun skal se på de forhold som påvirker brukerne av bygningen.

4.3.4 Resultatmål

Tidligere ble det forklart at resultatmålene er en målsetning for gjennomføringsfasen. Dette er også tilfellet for HiØ-Remmen, der prosjektets styringsramme, arealramme og fremdriftsmål gir en tydelig beskrivelse av hva som forventes av prosjektet ved ferdigstillelse. I tillegg til disse forventningene ble det i prosjektets styringsdokument også fremhevet at HiØ-Remmen skulle bli dimensjonert for 2200 studenter og 215 ansatte. Disse forventningene ble innfridd, men om disse målene var de rette sett i fra et brukerperspektiv, kan diskuteres (Aass 2011).

Fra for eksempel et leverandørperspektiv er resultatmålene tilfredsstillende nok, men siden evalueringen har som hensikt å se på den ferdige bygningen i et brukerperspektiv, oppleves resultatmålene som mindre relevante. Med andre ord så har de opprinnelige resultatmålene liten betydning på måten brukergruppene jobber på i dag og deres opplevelse av bygningen, annet enn at bygningen ble ferdigstilt i tide.

Videre kan en argumentere for at de eksisterende resultatmålene er ufullstendige, i og med at det ikke er definert hvilken kvalitet som skal forventes av sluttproduktet etter gjennomføringsfasen. Arealrammene er definert, men dette alene er ikke nok til å avgjøre om bygningen er av riktig kvalitet for brukerne. Ble bygningen som utgjør HiØ-Remmen levert med dårlig kvalitet, så kan en anta at den også har dårlig brukskvalitet.

På bakgrunn av dette er de opprinnelige resultatmålene blitt sett bort ifra, og i stedet er det sett nærmere på om HiØ-Remmen faktisk kunne bli tatt i bruk, etter ferdigstillelse (tilrettelagt brukernes behov). Med andre ord at det er en funksjonsriktig høyskole som er blitt bygget. I dette menes det at de ulike brukergruppene skal kunne ta i bruk bygget, uten noen store ombygninger, og at det som skulle bygges faktisk ble bygget.

Det er med andre ord blitt laget et nytt resultatmål hvor en skal se på HiØ-Remmens funksjonalitet, på bakgrunn av brukernes behov ved gjennomføringsfasen.

Reformulert resultatmål

- Funksjonsriktig bygning

4.3.5 Revidert målstruktur

Den reviderte målstrukturen er blitt vesentlig endret i forhold til den opprinnelige, og er den målformuleringen som vil bli lagt til grunn for det videre evalueringsarbeidet. Dette for å kunne gi et svar på om samlokaliseringsprosjektet, HiØ-Remmen, faktisk har ført til nye metoder å jobbe på, og om bygningen som utgjør prosjektet er relevant i dag.

Nedenfor er det vist en oversikt over de reformulerte målene, samt delbeskrivelser. I tillegg er det referert til hvilke type metoder og data som er blitt benyttet til de ulike delbeskrivelsene (se tabell 3).

Tabell 3 Ny målformulering, delbeskrivelser og metode/data

Målnivå	Målformulering	Delbeskrivelse	Metode/data
Samfunns-mål	Skal sørge for at flere i Østfold tar høyere utdanning.	Antall sysselsatte med høyere utdanning.	?
Effekt mål	Styrke kvaliteten på tjenester og undervisning.	Samlokalisering.	Intervju.
		Brukernes arealbehov og opplevelse av bygningen.	Intervju og gåtur.
	Mer effektiv tjenesteyting og undervisning.	Stordriftsfordeler (økonomi og miljø).	Intervju, gåtur og statistikk.
Resultat-mål	En funksjonsriktig bygning.	Tilrettelagt for brukernes behov.	Intervju og gåtur.
		Universell utforming.	Intervju og gåtur.

5 Funn fra evalueringen av HiØ-Remmen

Det er i det videre arbeidet blitt gjennomført en evaluering av HiØ-Remmen med bruk av OECDs anbefalte modell. Evalueringen er presentert som et resultatkapittel, og baserer seg i stor grad på de utsagn som kom frem i intervjuer med de ulike brukergruppene, samt eier og Kunnskapsdepartementet. Med andre ord kvalitative data. Det er i tillegg hentet inn kvantitative data fra dokumentanalysen og gåturer.

De funn som blir presentert, skal i den videre meningsanalysen i kapittel 6, være i stand til å svare på om samlokaliseringsprosjektet HiØ-Remmen har ført til nye metoder å jobbe på, og om bygningen som utgjorde prosjektet er relevant for prosjektets brukere.

På bakgrunn av kapittel 2.5, er det valgt å forenkle denne modellen. En slik forenkling ses på som en nødvendighet, da OECD-modellen er en svært bred og omfattende modell. Forenklingen går ut på at evalueringen ser bort ifra leverandør- og eierperspektivet, og i stedet fokuserer på brukerperspektivet.

5.1 Effektivitet i byggeprosjektet

5.1.1 Resultatmål for prosjektet

Tidligere ble det formulert et nytt resultatmål (ref. kapittel 4.3.4), hvor en skulle se nærmere på om prosjektet var en funksjonsriktig bygning. Med andre ord om sluttresultatet i gjennomføringsfasen var tilrettelagt brukernes behov. Dette på bakgrunn av at de opprinnelige resultatmålene opplevdes som ufullstendige eller hadde liten betydning for brukergruppene denne evalueringen skal se nærmere på.

5.1.2 Et funksjonsriktig anlegg

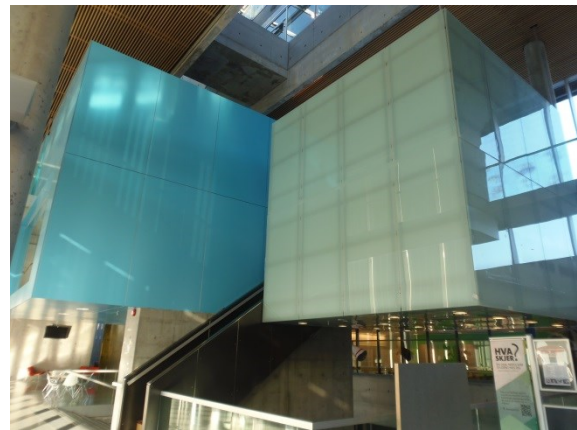
Det ser ut til at prosjektet i stor grad greide å gi det som var planlagt, og at dette i all hovedsak gikk ut på å levere en bygning som kunne samle fagavdelingene og driftsenhetene som ble samlokalisert. Likevel opplever mange brukere at prosjektet ikke var fullstendig tilrettelagt deres behov, ved ferdigstillelse av bygningen. På bakgrunn av intervjuene ble følgende behov ikke tatt hensyn til i gjennomføringsfasen:

- Behovet for en studiestedsadministrasjon sentralt plassert i bygningen
- Behovet for rom og utstyr tilrettelagt undervisningen
- Behovet for universell utforming

Behovet for en studiestedsadministrasjon sentralt plassert i bygningen

På bakgrunn av intervjuene med felles- og studiestedsadministrasjonen kom det frem at det under gjennomføringsfasen ikke ble tatt hensyn til deres ønsker. Opprinnelig la prosjektet opp til at HiØ-Remmen kun skulle ha en administrasjonsenhet (fellesadministrasjon), og at denne enheten skulle være plassert på Plan 3. Denne løsningen var noe de ansatte i administrasjonen tydelig sa ifra om at de ikke ønsket, da de i tillegg ønsket en studiestedsadministrasjon sentralt plassert på Plan 1. Dette på grunn av å være mer tilgjengelig for høgskolens studenter og ansatte. Dessverre for administrasjonen, valgte leverandør og eier å fullføre den opprinnelige planen ved og kun ha en administrasjonsenhet plassert på Plan 3.

I stedet for å ta behovene fra administrasjonsenhetene til etterretning, ble det oppført to "svevende bokser" (se figur 7) i vrimleområdet på Plan 1. I intervjuene kom det tydelig frem at disse boksene ikke var med på de opprinnelige tegningene de ansatte hadde fått tildelt. Altså ble boksene satt opp uten at brukerne selv hadde fått vite om dem på forhånd. En kan derfor forstå at de ansatte i administrasjonen ikke var fornøyd med denne løsningen.

Figur 7 Svevende bokser

Behovet for rom og utstyr tilrettelagt undervisningen

Da bygget ble ferdigstilt var det to fagavdelinger som hadde blandede følelser med tanke på bygningen, og i hvilken grad det kunne tilby en god undervisning.

IT, som flyttet inn, var svært fornøyd med undervisningsrommene sine, mye takket være at de hadde vært tydelige og pågående i hva de ønsket at bygningen skulle inneholde. I intervjuet med IT ble det nevnt at de fikk alle spesialrommene de ønsket å ha ved det nye prosjektet. Blant spesialrommene fremhevet de akustikklaboratorium, verkstedlokaler og robotlaboratorium som noe de var svært fornøyd med at prosjektet medførte. Det må tas med at robotlaboratoriet var dimensjonert slik at en kunne ta i bruk store roboter, men at dette aldri er blitt gjort den tiden prosjektet har vært i drift.

LU på sin side opplevde at de ikke fikk det de ble lovet. Før samlokaliseringen hadde de egen gårdsdrift, noe som de visste ville gå tapt ved det nye prosjektet. Til gjengjeld ble de lovet både et akvarium og en "vannøy", som kunne fungere som erstatning i fysikk- og naturfagundervisningen. Etter gjennomføringsfasen fikk de ingen av disse funksjonene, og dette har gått utover naturfagundervisningen.

Behovet for universell utforming

På bakgrunn av intervju med de ulike brukergruppene, kom det frem at bygningen ikke tok godt nok hensyn til de funksjonshemmede. Dette i form av flere studenter med nedsatt funksjonshemming opplevde bygningen som vanskelig å bevege og orientere seg i.

I intervjuet ble det nevnt flere forhold som reduserte studiekvaliteten for studentene med nedsatt funksjonshemming. For eksempel opplevde enkelte studenter utfordringer i form av dører som var tunge å åpne, og at det ikke eksisterte egne plasser til rullestolbrukere i auditoriene. Dette er forhold som det fremdeles ikke er gjort noe med i dag.

For de orienteringshemmede, var det store fraværet av kontraster den store utfordringen. Prosjektet besto ved leveringstidspunktet av vegger, gulv og søyler som stort sett hadde de samme fargene. Videre eksisterte det heller ingen hjelpemidler, som for eksempel ledelinjer og tydelig markering av søyler. Det at en i dag har installert ledelinjer i vrimleområdet, samt markert søylene med sort teip, viser til at det er gjort noen tiltak. At eier selv har satt seg som mål å ha alle sine bygninger universelt utformet innen 2025, sørger for at det er lov å tro på en bedre tilrettelegging ved HiØ-Remmen i fremtiden (Statsbygg 2012).

5.2 Måloppnåelse for effektmål

5.2.1 Effektmål for prosjektet

Det ble tidligere formulert nye effektmål, svært likt de opprinnelige, tidligere i oppgaven. Dette var mål som i stor grad dreide seg hva høgskolen skal tilby, da det er et formålsbygg. Følgende effektmål ble fremstilt:

- Styrke kvaliteten på høgskolens tjenester og undervisning
- En effektiv tjenesteyting og undervisning

På bakgrunn av dette vil evalueringen og vurderingen av prosjektets effektivitet, se nærmere på om det har skjedd noen endring i forhold til det som eksisterte før samlokaliseringen.

I det videre evalueringsarbeidet vil det bli sett nærmere på samlokaliseringens betydning for brukerne, samt kartlegge brukernes arealbehov og opplevelse av bygningen og de ulike bygningselementene. Dette for å kunne se om begge fasene av prosjektet (samlokalisering og nybygg) har medført en styrket kvalitet på høgskolens tjenester og undervisning. Videre vil det også bli sett nærmere på om prosjektet har sørget for en mer effektiv tjenesteyting og undervisning enn hva som var tilfellet før.

5.2.2 Samlokaliseringens evne å styrke kvaliteten på tjenester og undervisning

En av grunnene til at en ønsket å samlokalisere de mange mindre høyskolene til en større høyskole, var at en ønsket å oppnå administrative, driftsmessige og faglige gevinster i form av en styrket kvalitet på tjenester og undervisning. Dette gjennom å samle ressurser og kompetanse på ett sted. I dette tilfellet er det sett nærmere på om de ansatte i administrasjonen, driftsenhetene eller fagavdelingen opplever at de har oppnådd dette, og for studentenes del i hvilken grad dette har påvirket deres hverdag sosialt og faglig sett. I dette innebærer det også å se om ulike tiltak, prosesser og følgeprosjekter har hatt en betydning, med tanke på kvaliteten.

Det må tas med at driftsenhetene er i denne evalueringen delt opp i renholdstjenesten, kantinetjenesten og bibliotektjenesten. Dette fordi de leverer såpass ulike tjenester, samt er avhengige av helt andre ting.

Ansatte i administrasjonen

Det er tatt utgangspunkt i at HiØ-Remmen skulle oppnå en bedre kvalitet på sine administrative tjenester gjennom å samle ressurser og kompetanse på et sted. Det må likevel tas med at en er avhengig av å vite hvordan administrasjonen jobbet før samlokaliseringen, og at de ansatte har som mål å øke kvaliteten på sine tjenester.

Før samlokaliseringen tok sted, bestod Østfold av flere mindre høyskoler som igjen hadde hver sin lille administrasjonsenhet. At en slo sammen disse enhetene, førte til at en fikk samlet ressurser og kompetanse, samt at det utløste mye kursvirksomhet som igjen økte kompetansen blant de ansatte. I intervjuet med de ansatte i administrasjonen var dette nødvendig, da en etter samlokaliseringen måtte tilpasse seg på grunn av nye og strengere krav, et mer komplisert regelverk og økt rapporteringsarbeid til departementene. At det også ble flere ansatte og studenter å forholde seg til, sørget for at det var fordelaktig å være flere.

Dessverre førte en lite praktisk plassering og et større antall studenter til at administrasjonen ikke var i stand til å styrke tjenestene sine godt nok, spesielt tjenester tilknyttet den daglige driften. Det ble i intervju med ansatte i felles- og studiestedsadministrasjonen nevnt at alle de samlokaliserte fagavdelingene hadde hver sin kontorsjef, noe som førte til at daværende høgskoledirektør kunne ha opptil 20 personer å måtte forholde seg til. Videre opplevdes det økende rapporteringsarbeidet som altoppslukende, slik at en fikk mindre tid til å betjene de faglige ansatte og studentene. Altså greide ikke administrasjonen å styrke kvaliteten på de administrative tjenestene sine, hovedsakelig førstelinjeoppgavene, som de i utgangspunktet hadde tenkt seg.

I intervjuet med de ansatte i felles- og studiestedsadministrasjonen kom det også frem at dette ikke var situasjonen i dag. Dette på bakgrunn av at de i 2010 gjennomført en omfattende omorganisering innad i administrasjonen. I dag består administrasjonen av en fellesadministrasjon og en studiestedsadministrasjon, hvorav sistnevnte er å finne på Plan 1. En slik omorganisering (og flytting) har ført til et tydelig skille mellom hvilke oppgaver de to administrasjonshenhetene skal utføre. Fellesadministrasjonen har i dag kun ansvar for HiØ-Remmens andrelinjeoppgaver, mens studiestedsadministrasjonen kan konsentrere seg om arbeid tilknyttet den daglige driften. Dette har igjen styrket kvaliteten på de tjenester både studiestedsadministrasjonen skal tilby, samt gitt et enda høyere løft for tjenestene tilknyttet fellesadministrasjonen.

Det kan derfor se ut som om administrasjonen fikk styrket kvaliteten på sine tjenester, og at dette skyldes en kombinasjon av at en samlokaliserte de mindre administrasjonshenhetene og omorganiserte administrasjonen. En kan derfor si at samlokaliseringen alene ikke var i stand til å styrke kvaliteten på de administrative tjenestene, da administrasjonen ikke var riktig organisert. Det er likevel naturlig å tro at kvaliteten på andrelinjeoppgavene ble styrket ved at en samlokaliserte de mindre administrasjonshenhetene.

Til tross for denne samlokaliseringen, omorganiseringen og flyttingen av studiestedsadministrasjonen, ser en fremdeles at det er noen utfordringer. Blant annet erfarer studiestedsadministrasjonen at de er litt bortgjemt (ikke synlig nok), og at de fremdeles er plassert for langt unna LU og ØSS. Med andre ord kunne de administrative tjenestene til disse fagavdelingene vært noe bedre.

Renholdstjenesten

På bakgrunn av intervjuet med renholdstjenesten, opplever de samlokaliseringen som svært positiv. Dette med på grunn av at de i dag er en langt mer robust driftsenhet. Før samlokaliseringen var situasjonen slik at de hadde færre ansatte på hvert studiested, og det var en større sannsynlighet for ekstraarbeid. En kunne også før samlokaliseringen møte utfordringer med å tilpasse seg behov og ønsker fra brukernes side. For eksempel hvis det var noen rom som måtte gjøres rent fremfor andre rom, medførte dette til ekstraarbeid, som igjen påvirket kvaliteten på det andre renholdsarbeidet.

I dag er situasjonen slik at de er langt flere ansatte, og i stand til å møte denne type utfordringer. Videre har de, gjennom å være flere ansatte, økt kompetansen og er langt bedre rustet mot sykdom og fravær. Det oppleves likevel at sistnevnte punkt ikke er noe problem, da renholdstjenesten i dag tilnærmet har null i fravær, noe som kan tyde på at samlokaliseringen også har hatt en positiv sosial effekt for renholdstjenesten.

Kantinetjenesten

I intervjuet med kantinetjenesten, blir det nevnt at de selv er svært fornøyd med å bli samlokalisert, da en i dag har en langt mer robust kantinetjeneste. I tiden før samlokaliseringen bestod kantinetjenesten av flere kantiner, og kommunikasjonen mellom ledelsen i kantinetjenesten og de ulike kantine kunne oppleves som utfordrende. Samlokaliseringen har derimot langt på vei eliminert dette problemet ved at ledelsen har fått en bredere kontaktflate, da det i dag kun er en kantine å forholde seg til (to hvis en tar med HiØ-Kråkerøy). Med en bredere kontaktflate menes det at ledelsen i større grad får gitt sine beskjeder ut, samt er lettere å gi beskjeder inn, enn hva som var tilfellet før. Dette bidrar også positivt med tanke på å nå ut til studentene. Blant annet har en god kommunikasjon mellom kantinetjenesten og studentene medført at de i dag har en salatbar.

Det at en i dag er flere ansatte på et sted bidrar også til at en innad i kantinetjenesten har mulighetene til å øke kompetansen blant sine ansatte. Det store antallet ansatte i kantinetjenesten har også bidratt til at en i dag står sterkt med tanke på sykdom og fravær. Med andre ord erfarer kantinetjenesten selv at tjenestene de skal tilby studentene og de ansatte, er betydelig bedre, enn hva som var tilfellet før samlokaliseringen.

Bibliotekstjenesten

Som de to andre driftstjenestene opplever bibliotekstjenesten samlokaliseringen som utelukkende positiv. I intervjuet med bibliotekstjenesten nevner de at det er lettere å forholde seg til ett stort bibliotek enn mange små. Dette på bakgrunn av at de i dag er tilstrekkelig bemannet og dermed i stand til å yte en langt bedre bibliotekstjeneste, enn det de var i stand til før. Før var det store utfordringer tilknyttet sykdom og fravær, og det oppleves at samlokaliseringen har sørget for at dette ikke lenger er noe problem.

I intervjuer blir det også påpekt at det har skjedd en kompetanseheving og spesialisering, blant bibliotekstjenestens egne ansatte. Dette har igjen bidratt til å øke kvaliteten på tjenestene de tilbyr studentene og de faglige ansatte.

Faglig ansatte

På bakgrunn av effektmålet var det et mål at en skulle oppnå en styrket kvalitet på undervisningen. I dette innebærer det også at en i større grad enn før, skulle samarbeide på tvers av fagavdelingene. Sistnevnte er noe som prosjektet ikke har greid å gjennomføre.

En av de store utfordringene er mangelen på faglig synergi mellom de ulike fagavdelingene. Dette skyldes flere faktorer, men det mest iøynefallende er at de faglige ansatte kun omgås med de ansatte fra samme fagavdeling. Dette skyldes i stor grad av at bygningen ikke legger opp til at de ulike fagansatte skal møtes. På hvilken måte bygningen har hatt en uheldig påvirkning med tanke på faglig synergi, vil bli nøyere beskrevet i kapittel 5.2.3.

En annen grunn til den manglende synergien mellom fagavdelingene, er at de representerer ulike typer studier. For eksempel representerer LU og IT akademiske studier, men at LU også er et profesjonsstudium. Det kan være utfordrende å finne fellesnevnerer som kan benyttes i studier begge fagavdelinger kan dra nytte av. I intervjuene ble det nevnt at det er mer sannsynlig at for eksempel IT og ØSS samarbeider, som begge er å finne under kategorien akademiske fag. Det er likevel også svært få eksempler på faglig samarbeid mellom disse fagavdelingene også.

I det siste har det likevel kommet tegn til at en kan se en fremtid med mer faglig samarbeid på tvers av fagavdelingene. I intervjuene ble det nevnt at de i dag gjennomfører en felleslunsj for alle de ansatte, én gang i måneden. Dette medfører at de i mye større grad er i stand til å møtes og utveksle meninger og erfaringer. I tillegg oppleves det som at de faglige ansatte med tiden har blitt mer opptatt av å samarbeide mer på tvers av fagavdelingene.

Hvis en ser på kvalitet på det studietilbudet som tilbys innad i fagavdelingene i dag (ikke samarbeid på tvers fagavdelingene), er det rimelig å tro at dette er av enda høyere kvalitet, enn hva som var tilfellet før. Spesielt de faglige ansatte ved IT opplever en slik utvikling, og referer til at de gjennom å samle ressurser og kompetanse i dag har et mye bedre studietilbud enn hva som var tilfellet før samlokaliseringen.

For LU sin del er meningene om samlokaliseringens evne til å styrke undervisningen blandede. De opplever at en økt kompetanse sørger for at kvaliteten på undervisningen er styrket, men at utvalget av fag og muligheter kunne vært betydelig bedre. Noe av dette med bakgrunn i det som er referert i kapittel 5.1.2, men også at bygningen ikke er godt nok lagt til rette for deres behov. Sistnevnte vil bli næyere beskrevet i kapittel 5.2.3.

Studenter

Det er i denne delen av vurderingen sett nærmere på samlokaliseringens betydning for studentene. Med andre ord i hvilken grad samlokaliseringen har vært med på å styrke den faglige og sosiale utviklingen. Med faglig utvikling menes det i hvilken grad studietilbudet oppfattes som spennende og relevant av studentene. Videre på hvilken måte samlokaliseringen har ført til en sosial tilfredshet blant studentene, gjennom å legge forholdene til rette for å skape sosial aktivitet, også utenom undervisningstid.

På bakgrunn av intervjuene med studentene, oppfattes dagens studietilbud som tilfredsstillende. Det at studentene kun har vært tilknyttet høgskolen i noen år, sørger for at de ikke er i stand til å gi informasjon om hvordan tilfellet var før. Det oppleves likevel av dem som om samlokaliseringen har ført til fag med en høyere kvalitet, samt er relevante med tanke på den utdanningen de tar. Angående faglig samarbeid på tvers av fagavdelingene, er dette noe studentene som ble intervjuet ikke har erfart, men at de stiller seg positiv til tanken, så lenge kvaliteten på fagene er bra. Videre, nevner de, at et økt samarbeid på tvers av de ulike

fagavdelingene ville ha bidratt positivt med tanke på å møte nye medstudenter. Det er nemlig på den sosiale delen prosjektet skranter.

En ville tro at flere studenter på ett sted også ville ført til mer sosial aktivitet. Dette viser seg og ikke å være tilfellet, og mye av dette skyldes prosjektets lokalisering utenfor Halden sentrum.

Det at en er samlokalisert utenfor bysentrum, gjør at en er avhengig av å ha gode servicetilbud i umiddelbar nærhet. På bakgrunn av intervjuene oppleves det som om dette ikke er tilfellet. De eneste servicetilbudene som er tilgjengelige i dag, er kantinetjenestens tilbud og en liten bokhandel. Med andre ord er det svært lite fristende å oppholde seg på Remmen (gjelder for øvrig de andre brukergruppene også).

I intervjuene med studentene kom det også tydelig frem at Halden ikke oppleves som en spennende studentby. Dette på bakgrunn av at en ikke lenger har et eget studentlokale, slik som en hadde for noen år siden. Videre oppleves avstanden mellom bysentrum og HiØ-Remmen som lang, samt at det ikke eksiterer et godt nok kollektivtilbud. Disse faktorene har medført til at majoriteten av studentene bosetter seg andre steder i Østfold, som igjen gjør det vanskelig å skape noen sosial aktivitet utenom undervisningstid. Det må tas med at studentene i dag har fadderuke, men at dette alene ikke er nok til å dekke studentenes sosiale behov.

At samlokaliseringen har medført et viss kvalitetsløft faglig sett kan forsvares, men samlokaliseringen har ikke vært i stand til å skape et økt sosialt samhold blant studentene. I hvilken grad det sosiale tilbudet til studentene har endret seg negativt er vanskelig å svare på. Det er likevel logisk å tro at studentene ved IT og ØSS var mer fornøyd før, med bakgrunn av at Østfold distriktshøgskole var plassert i Halden sentrum.

5.2.3 Brukernes arealbehov og opplevelse av bygningen

En annen forutsetning for å kunne styrke kvaliteten på høgskolens tjenester og undervisning, er at brukerne selv erfarer at bygningen fungerer som et virkemiddel i å oppnå dette. I stor grad handler dette om at HiØ-Remmen skal ha arealer som er tilpasningsdyktige, med tanke på at brukergruppene arealbehov vil endre seg med tiden. Videre at bygningen og de ulike bygningselementene oppleves som aktuelle på bakgrunn av at den tjenesten de ulike brukergruppene skal yte.

En redegjørelse om brukernes arealbehov og opplevelse av bygningen, anses som svært viktig, både med tanke på effektmålet, men også til problemstillingene (ref. kapittel 1.3).

Ansatte i administrasjonen

At studiestedsadministrasjonen flyttet ned på Plan 1, har ført til at en hel del mindre undervisningsrom og lagerrom har blitt omgjort til kontorplasser de siste årene. Dette har vært helt nødvendig for at studiestedsadministrasjonen skal kunne yte best mulig. På bakgrunn av intervjuene erfarer de ansatte i administrasjonen at denne ombygningen Dessverre for HiØ-Remmens del har dette vist seg å være en krevende og dyr prosess.

Ombygningen viste tydelige tegn på at HiØ-Remmens arealer ikke var tilpasningsdyktige, og skyldes i stor grad av elektriske føringer og avanserte anlegg som ventilasjon, temperatur og lys, var implementert i både lettvegger og tak. Dette har ført til at det har tatt lengre tid enn ønsket å flytte studiestedsadministrasjonen ned på Plan 1, samtidig som det har kostet mye.

De rommene som i senere tid er blitt omgjort til kontorer for studiestedsadministrasjonen, har på grunn av den manglende tilpasningsdyktighet fått en lavere kvalitet av det en bør forvente av et kontor, ifølge de som ble intervjuet. Blant annet opplever de ansatte i studiestedsadministrasjonen at de omgjorte kontorene har mangler, enten i form av manglende ventilasjon, manglende muligheter til å styre temperatur, dårlig akustikk og at de ikke tilpasset tjenesten som skal ytes der.

Et eksempel på dette er kontorplassene over resepsjonen, der to deler kontor. Her forekommer det enkelte samtaler, som for eksempel tilrettelagt eksamen, som den andre på kontoret helst ikke burde høre (se figur 8). I tillegg er det store utfordringer med ventilasjon og manglende styring av temperatur. Med så dårlig arbeidsforhold burde en heller benytte seg av rommet til det som opprinnelig var planlagt. Opprinnelig var rommet et lagerrom.

Figur 8 Dårlig kontorløsning

På bakgrunn av intervjuene, med de ansatte i begge administrasjonsenhetene, kom det frem at de i dag mangler opptil 50 kontorplasser til de som er ansatt i felles- og studiestedsadministrasjonen. Det er derfor rimelig å tro at bygningens arealer ikke har vært i stand til å tilfredsstillere arealbehovet, samt at bygningen oppleves mer som en hindring, enn som et virkemiddel, til å styrke de administrative tjenestene.

Renholdstjenesten

I intervjuet med renholdstjenesten, kom det frem at de er svært tilfredse med deres egne areal. Vaskerommene og vaskesentralen oppleves som velfungerende og inneholder det meste av utstyr rengjøringstjenesten har behov for. Av de få ting de ønsker seg tilknyttet deres egne

arealer, nevner de at det er behov for sluk til rengjøringsmaskinene i alle vaskerom. Det uttrykkes likevel at dette ikke vil skje med det første, grunnet bygningens manglende tilpasningsdyktighet.

Når det gjelder arealene og bygningselementene renholdstjenesten skal rengjøre, oppleves det som om de også her er fornøyde. Blant annet ble det fremhevet i intervjuet at parameterne de etterspør at bygningselementene og inventaret skal inneha (ref. kapittel 4.2.2), faktisk er den reelle virkeligheten. For eksempel består bygningens store flater av materialer (hovedsakelig betong) som er lette å holde rene. Renholdstjenesten er også godt fornøyd med inngangspartiet til hovedinngangen. Dette på grunn av at det har tak, avskrapningsmatter og varmekabler, som igjen sørger for at brukerne av bygningen ikke tar med seg så mye urent inn i de områdene renholdstjenesten skal vaske.

Selv om det meste er tilpasset renholdstjenesten behov og ønsker, erfarer de likevel noen få utfordringer. I intervjuet ble det for eksempel nevnt at de "svevende boksene" oppleves som utfordrende å holde rene. Spesielt gjelder dette på oversiden av boksene, der renholdspersonalet ikke kommer til. Av andre bygningselementer som oppleves problematisk, ble det også nevnt de store glassfasadene til bygningen. I dag er renholdstjenesten nødt til å leie kranmaskiner, for å holde dem rene.

Til tross for dette er det rimelig å tro at renholdstjenesten opplever deres egne areal og de ulike bygningselementene som svært tilrettelagt når det gjelder å styrke kvaliteten på de tjenester de skal yte.

Kantinetjenesten

I intervjuet med kantinetjenesten kom det frem at de er svært tilfredse med planløsningen og samlokaliseringen av kjøkken, kaffebar og kantine. Dette spesielt med tanke på *internkontroll*. Med internkontroll ble det fortalt av kantinetjenesten, at dette var de hygieniske krav som de var pliktet til å tilfredsstillere. Til tross for dette opplever kantinetjenesten noen utfordringer.

For det første er det ingen lagringsmuligheter ved varemottaket, da dette også skal fungere som en nødutgang for prosjektets brukere. For det andre opplever kantinetjenesten at deres egne lagre har altfor begrenset kapasitet. Hovedsakelig gjelder dette kjøle- og tørrlager. Det må tas med at lagermulighetene er bedre, enn hva som var tilfellet var før samlokaliseringen, men at dette kunne ha vært bedre.

Når det gjelder selve kantinen, så opplever kantinetjenesten selv at den ikke fungerer som en sosial møteplass. Mye av dette skyldes at den kan virke for institusjonell (kald og åpen) og har stor utfordringer med akustikken (se figur 9).

Det må tas med at det er blitt gjort noen tiltak for å bidra til økt trivsel i kantinen de siste årene. Blant annet har de oppført en studentkro, som har bidratt til at kantinen besøkes mer, enn hva som var tilfellet før.

Figur 9 Lite trivelig kantine

Bibliotekstjenesten

På bakgrunn av intervjuer med bibliotekstjenesten, opplever de selv at biblioteket er et åpent, varmt og inkluderende sted med flere ulike typer rom, HiØ-Remmens brukere kan benytte seg av. Blant annet er de svært tilfredse med at biblioteket, i motsetning til kantinen, har gode forhold med tanke på støy. De opplever likevel et behov for ett større datarom, da det de har i dag er for lite.

De areal som bibliotekstjenesten selv benytter seg av, og som ikke er tilgjengelig for studenter og faglige ansatte, oppleves og ikke å være av samme kvalitet som resten av biblioteket. Blant annet er det et stort behov for flere og bedre kontorer, da de er for små eller at flere må dele plass. Vinduene, tilhørende kontorene, har også svært begrensede åpne- og lukkemuligheter. I intervjuet med bibliotekstjenesten kom det også frem at de ønsket seg et triveligere personalrom med dagslys. I tillegg oppleves lydisoleringen til etasjen over som ikkeeksisterende. Det ble i intervjuet nevnt at de fint var i stand til å høre på samtalene som foregikk i etasjen over dem.

At deres egne arealer erfares så lite tilfredsstillende kan tyde på at de ikke er i stand til å styrke kvaliteten på sine tjenester så mye som de i utgangspunktet ønsker selv. Det er allikevel rimelig å tro at bibliotekstjenesten totalt sett har styrket kvaliteten på tjenestene sine, da biblioteket tilfredsstiller på så mange plan.

Faglige ansatte

For å styrke kvaliteten på undervisningen, er de faglige ansatte avhengig av å ha riktige undervisningsrom, men også rom de selv kan benytte seg av til forskning og utvikling. Hvorvidt HiØ-Remmens areal fungerer som et virkemiddel til å oppnå dette, kan diskuteres.

Ser en først på de rommene de faglige ansatte benytter seg av til undervisning, oppfattes det som om de har et stort behov for flere og bedre undervisningsrom. Dette med bakgrunn i at de

eksisterende undervisningsrommene ikke er kapable til å håndtere antallet studenter, at de fagansattes arealbehov har endret seg, samt at det har foregått store ombyggingsarbeid siden prosjektet ble ferdigstilt.

På bakgrunn av intervju med de faglige ansatte ved IT, oppleves det som om at de var svært tilfredse med de undervisningsrommene de hadde da bygningen var ny (ref. kapittel 5.1.2). Spesielt gjaldt dette de mindre undervisningsrommene de hadde tilgjengelig. I dag er flere av disse undervisningsrommene blitt omgjort til kontorer for studiestedsadministrasjonen, noe som har ført til et savn av hvordan det opprinnelig var. Det erfarer også at de undervisningsrommene de har tilgjengelig i dag, ikke er i stand til å erstatte de opprinnelige rommene som var der før. Dette skyldes i hovedsak en kombinasjon av at rommene ikke er i stand til å håndtere ulike typer undervisning og et stort trykk fra både ansatte og studenter.

Til tross for et savn av de opprinnelige undervisningsrommene, opplever de faglige ansatte ved IT at undervisningsrommene i stor grad dekker deres behov. Spesielt gjelder dette spesialrommene de har tilgjengelig (ref. kapittel 5.1.2).

Dette kan ikke sies å være tilfellet for LU. I intervjuene kom det tydelig frem at undervisningsrommene ikke er tilfredsstillende nok. De har i dag et stort behov for flere store, flate undervisningsrom i fysikk- og kjemiundervisningen, og det oppleves som at bygningens manglende tilpasningsdyktighet ikke vil sørge for at dette behovet vil bli dekket med det første.

Av egne kontorareal oppleves det også store utfordringer. IT har per dags dato akkurat nok kontorplasser til sine heltidsansatte, men at de i fremtiden mest sannsynlig vil møte på utfordringer. LU på sin side opplever utfordringer allerede i dag, da de har et stort underskudd av kontorplasser, Situasjonen oppleves som så ille, at enkelte har sett seg nødt til å benytte seg av brakker.

Det ble nevnt i kapittel 5.2.2 at bygningen ikke var lagt til rette for samarbeid på tvers av fagavdelingene. En av grunnene til denne uheldige virkningen er bygningens store avstander mellom de ulike fagavdelingene. I dag er for eksempel IT og LU plassert på hver sin side på Plan 1, mens ØSS er å finne på Plan 3. En slik plassering har medført at hver fagavdeling opptrer som territorier som de utenforstående fagavdelingene i svært liten grad krysser grensene til, ifølge de faglige ansatte.

At prosjektet heller ikke har noen velfungerende møteplasser, forsterker inntrykket av at bygningen ikke er lagt til rette for faglig samarbeid på tvers av fagavdelingene. Muligens var planen at kantinen skulle fungere som et naturlig samlingspunkt for de faglige ansatte, men dette ser i så fall ikke ut til å fungere. Dette skyldes i all hovedsak at kantinen ikke oppleves som trivelig nok, samt har store utfordringer knyttet til akustikken.

På bakgrunn av intervjuene, så oppleves bygningen som svært lite egnet til å fungere som et virkemiddel når det gjelder å styrke undervisningen og eget forskningsarbeid, og at dette har forverret seg de siste årene.

Studenter

På bakgrunn av en rapport utført av Tømte & Stensaker (2009), er det naturlig å tro at studentene som er tilknyttet lærersteder med et felles campusområde, i større grad ville måtte forholde seg til andre studenter fra ulike fagmiljø. Dette på bakgrunn i at de vil støte på hverandre på ulike fellesareal. Videre gjelder ikke dette hvis campusområdet består av flere bygninger, da det er liten sannsynlighet for at studentene vil møtes andre studenter som holder til i andre bygg og i andre områder av campusområdet (Tømte & Stensaker 2009).

Det at HiØ-Remmen kun består av et bygg, vil jo ut ifra denne rapporten, ha ført til at studentene fra de ulike fagavdelingene har bygget ned barrierene som var tilstede før samlokaliseringen fant sted. Dette viser seg og ikke å være tilfellet.

Et stort problem er at studentene selv opplever store utfordringer med å møtes, og at dette i stor grad skyldes de samme forholdene som de faglige ansatte opplever, med tanke på møteplasser. Det må tas med at de har en studentkro tilgjengelig, men at dette ikke er nok.

En kan også argumentere for at det burde vært fri tilgang til idrettsanleggene. Det er ikke tilfellet, og det uttrykkes av studentene som svært utfordrende å organisere idrettsarrangementer på tvers av de ulike fagavdelingene. Det bidrar også til å redusere studentenes evne til å danne idrettslag. Dette til tross for at hallen i flere tilfeller står ledig på dagtid.

I intervjuene med studentene kom det frem at de i stor grad har de samme behovene som de faglige ansatte, når det gjelder undervisningsrom. Samtidig har de også et behov for flere grupperom. Det har kommet opp noen få grupperom i den senere tiden, gjennom at bibliotekjentesten har redusert leseplassarealet sitt. Likevel oppleves bygningen per dags dato som for lite tilpasningsdyktig nok til å kunne tilfredsstill disse behovene fullstendig.

Som et tiltak har en i dag et eget bookingsystem, slik at studentene lettere skal kunne få benytte seg av de grupperom som en til enhver tid har behov for. Det oppleves likevel som at dette alene ikke er nok til å dekke studentenes arealbehov.

5.2.4 Prosjektets evne til å effektivisere tjenesteytingen og undervisningen

Det er med bakgrunn i effektmålene, blitt uttalt at en skal effektivisere tjenesteytingen og undervisning. For de ansatte i administrasjonen handler dette om at de i større grad enn før skal kunne håndtere flere studenter og rapporteringsarbeid til departementene. De faglige

ansatte skal videre kunne undervise flere studenter (flere studenter per faglige ansatt). Til slutt skal de ulike driftstjenestene kunne redusere overtidsarbeid og driftsutgifter gjennom kun ha ett sted å fokusere på.

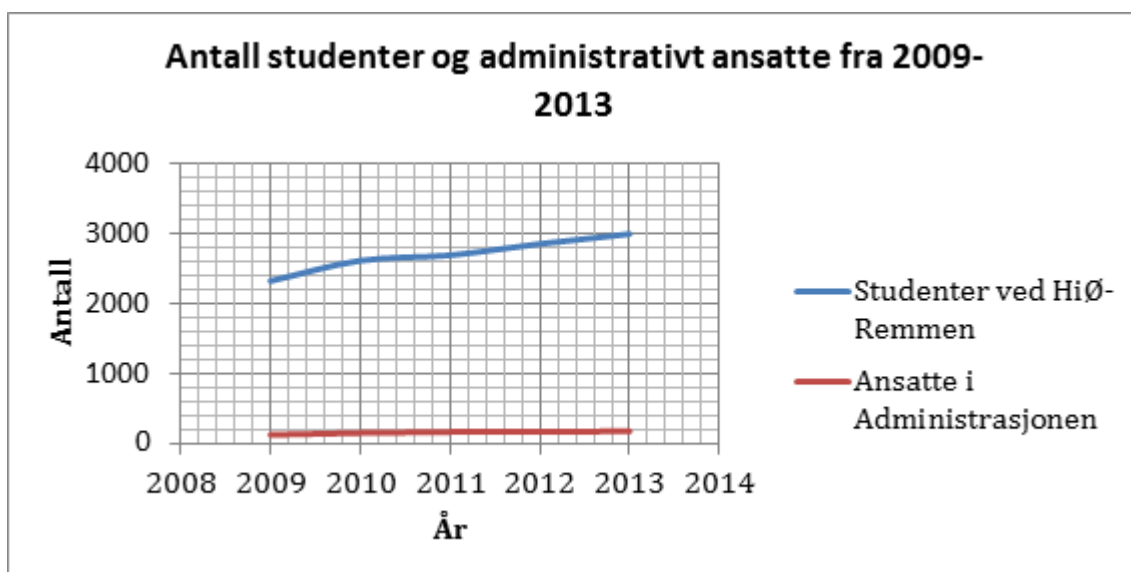
For studentenes del vil det være mer logisk å se på hvordan denne effektiviseringen påvirker deres studiehverdag, både sosialt og faglig sett.

Ansatte i administrasjonen

At felles- og studiestedsadministrasjonen i dag har en tydelig arbeidsfordeling seg imellom sørger for at hver administrasjonsenhet kan fokusere på sine oppgaver (ref. kapittel 5.2.2). I denne sammenheng å være i stand til å tilby en effektiv tjenesteyting.

Ser en på fellesadministrasjonen, kom det tydelig frem i intervjuene at de i dag tilnærmet fungerer som en "konsernstab", og at de derfor kun har fokus på HiØs strategisk arbeid. At de i mindre grad slipper å konsentrere seg om den daglige driften, sørger for at de kan ta imot større oppgaver og rapporteringsarbeid, som de opplever de har fått de senere årene.

Denne tydelige fordelingen medfører at studiestedsadministrasjonen opplever å være bedre rustet til å gi gode administrative tjenester til høgskolens økende antall studenter. I figur 10 ser en at antallet studenter har økt betraktelig de siste årene, i motsetning til antall ansatte i administrasjonen. Altså ser det ut som om administrasjonen har redusert sine kostnader (økonomiske gevinster), da de i dag er i stand til å håndtere flere studenter per ansatt.

Figur 10 Antall studenter og administrativt ansatte fra 2009-2013 (DBH 2014a; DBH 2014b)

Renholdstjenesten

Prosjektet utgjør i dag en hel del arealer og bygningselementer, som alle er avhengig av nødvendig vedlikehold. Blant vedlikeholdet som blir gjort er renhold, og det er renholdstjenesten som har ansvar for at dette foregår på en så effektiv måte som mulig. Hvorvidt prosjektet i dag har effektivisert arbeidet deres, i forhold til hva som var situasjonen før samlokaliseringen, oppleves som åpenbart av dem selv.

I intervjuet påpekte renholdstjenesten at arealene i mye større grad er lagt opp til at de skal rengjøres med rengjøringsmaskiner. Videre oppleves det at vaskerommene har passe avstander seg imellom. Begge disse tingene fører til at de får rengjort betydelig mer effektivt enn tidligere.

At renholdstjenesten også har flere ansatte og kun har ett sted å holde rent, sørger for at tjenesten de utgjør ytes mer effektivt (ref. kapittel 5.2.2). Videre oppleves det som om de i dag har en betydelig mer effektiv ressursutnyttelse. Med dette menes det at de bruker færre ressurser per ansatt (vaskemidler, rengjøringsartikler, etc.). Mye av dette skyldes en betydelig økt bruk av rengjøringsmaskiner.

Kantinetjenesten

Lignende effekter ser en også at kantinetjenesten har oppnådd. I intervjuet med kantinetjenesten ble det nevnt at de i stor grad hadde oppnådd en betydelig mer effektiv kantinetjeneste og ressursutnyttelse, og at dette skyldes av kombinasjonen av å ha én kantine og flere ansatte. Dette på bakgrunn av at de i dag er flere som er i stand til å holde oversikt over hva de faktisk disponerer av ressurser og utstyr. Dette bidrar igjen til at kantinetjenesten ikke handler inn varer og utsyr de egentlig ikke trenger, eller benytter seg mye av. Videre er kantinetjenestens i større grad kapable til å handle inn varer de bruker mye av i et stort kvantum, enn hva de var i stand til tidligere. Dette på bakgrunn av at kundegruppen er større, men også at lagermulighetene er bedre, enn hva som var tilfellet før samlokaliseringen. Det må tas med at de fremdeles ønsker bedre lagermuligheter (ref. kapittel 5.2.3), og at ressursutnyttelsen ville vært mer effektiv hvis de hadde hatt dette.

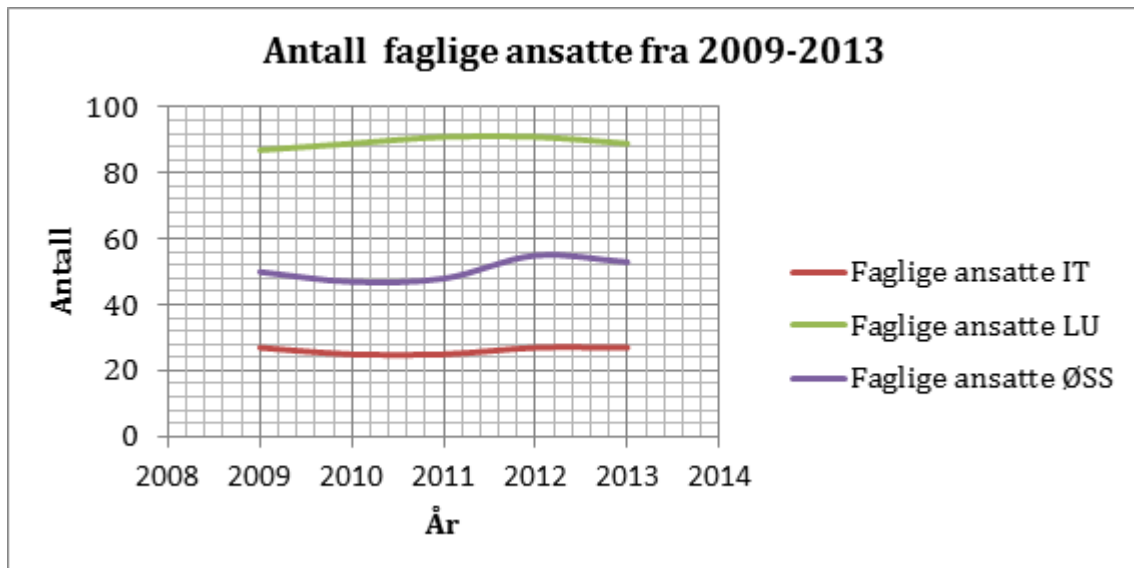
Bibliotekstjenesten

På bakgrunn av intervjuet med bibliotekstjenesten, ble det nevnt at også de i stor grad utnyttet ressursene sine bedre, enn hva som var tilfellet før samlokaliseringen. Det at de kun hadde ett studiested å forholde seg til, sørget for at de i større grad slapp å ha mange abonnement på de samme tidsskriftene. Dette gjorde at de fikk bedre råd til andre ting, som igjen bidrar til et økt utvalg for studentene og de faglige ansatte.

Faglig ansatte

I intervjuene med de faglige ansatte i IT og LU ble det gjort tydelig klart at de hadde oppnådd en betydelig mer effektiv undervisning. Før eksisterte det fag som var tilnærmet lik hverandre på flere av de mindre høyskolene, og at det gjerne var én person som underviste dem alle. Dette medførte til mye pendling mellom de ulike studiestedene. Dette gjaldt i all hovedsak de ansatte ved IT, da de før måtte undervise både i Halden og i Sarpsborg. I dag har en bare ett studiested å forholde seg til, noe som sørger for de slipper å gjenta forelesninger flere ganger.

At en slipper å gjenta ting flere ganger, i tillegg at undervisningen har blitt mer intens, og at dette skyldes av at de har ansvar for et større antall studenter (flere studenter per faglig ansatt). Dette vises tydelig i figur 11, der en ser at antallet faglige ansatte tilnærmet har vært det samme de siste årene.

Figur 11 Antall faglige ansatte ved HiØ-Remmen fra 2006-2013 (DBH 2014b)

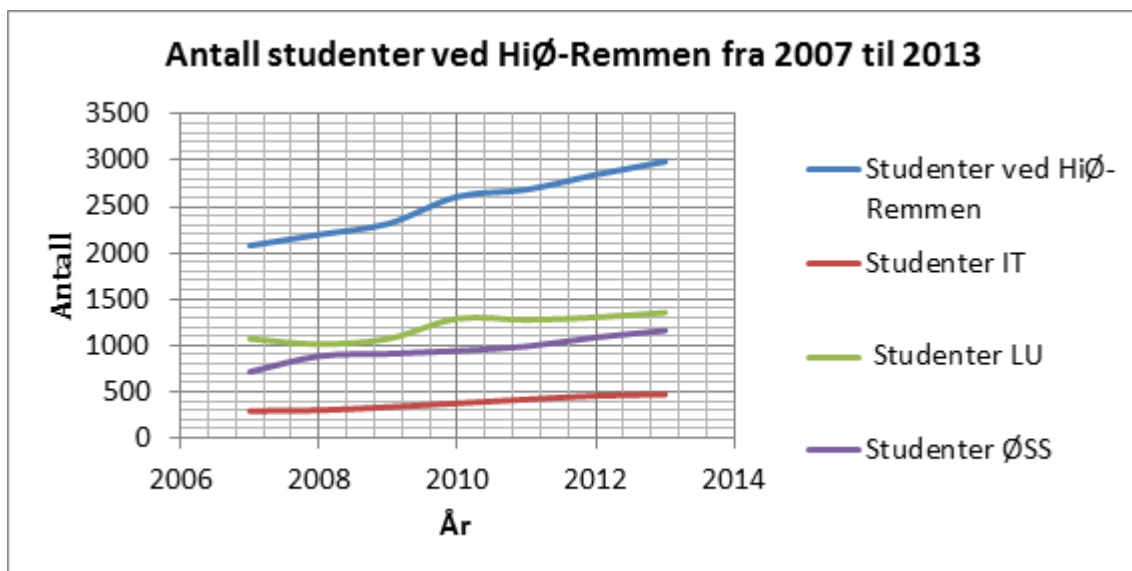
Bygningsmessig er auditoriene en forutsetning for at de faglige ansatte kan undervise flere studenter på en gang. Det må likevel tas med at auditoriene benyttes i mindre grad enn det som en muligens hadde planlagt. Det oppleves av enkelte ansatte i fagavdelingene (IT og LU) at auditoriene kun blir benyttet ved semesterstart, og at de den resterende tiden av året ubrukte.

På den andre siden er det er også rimelig å tro at en kunne fått en mer effektiv undervisning, hadde det ikke vært for bygningens manglende evne til å tilpasse seg brukernes arealbehov (ref. kapittel 5.2.3)

Til tross for at de faglige ansatte i stor grad opplever bygningen som en hindring i å oppnå dette effektmålet, er det tydelig at en har oppnådd en mer effektiv undervisning, sammenlignet med hva tilfellet var før.

Studenter

I den grad prosjektet har medført en effektiv tjenesteyting og undervisning, kommer dette som en følge av at HiØ-Remmens fagavdelinger har opplevd en betydelig økning av antall studenter de siste årene (se figur 12).

Figur 12 Antall studenter ved HiØ-Remmen fra 2007 til 2013 (DBH 2014a)

På bakgrunn av denne effektiviseringen, ble det i intervjuene med studentene nevnt at de faglige ansatte i mindre grad er i stand til å gi personlig veiledning til alle som ønsker det. Dette fordi det er så mange studenter, i forhold til lærere.

I intervjuet ble det også nevnt at studentene erfarer at det er trangt om plassen, også under undervisningen, og at prosjektet i dag oppleves som altfor feildimensjonert, med tanke på antallet studenter.

Det er derfor rimelig å tro at studentene faglig sett ikke har fått det noe bedre, når det gjelder at undervisningen skulle effektiviseres. Alt tatt i betraktning, er de likevel litt glade for at så mange studenter ønsker seg til Halden, dette til tross for mangelen på sosiale møteplasser og servicetilbud.

5.3 Virkninger: Positive og negative konsekvenser av prosjektet

5.3.1 Samfunnsmål for prosjektet

Det var opprinnelig ikke uttalt noe samfunnsmål for prosjektet, men at høgskolereformen av 1994 skulle ligge til grunn, og at en gjennom å samlokalisere de mindre høgskolene skulle oppnå stordriftsfordeler og samordningsgevinster. Dette ble i stedet sett bort ifra, og det reformulerte samfunnsmålet hadde som hensikt at prosjektet skulle føre til at flere i Østfold tok høyere utdanning.

5.3.2 Virkninger og effekter over tid

Når en vurderer et prosjekts virkninger, ser en på de positive og negative, forventede og ikke forventede virkninger som på sikt gir et bidrag til prosjektets samfunnsmål. For HiØ-Remmens del har det vært flere virkninger som vil påvirke prosjektet på lang sikt. Av disse er det blitt sett nærmere på de virkningene som har en betydning for brukergruppene, og som mest sannsynlig ikke var forventet på forhånd.

Det ble i intervjuene med Kunnskapsdepartementet nevnt at det var en stor kamp mellom de ulike byene i Østfold over hvor HiØ skulle bli plassert. Utfallet ble to studiesteder, hvorav HiØ-Remmen ble plassert utenfor Halden sentrum. Om denne plasseringen var den beste, kan i større grad diskuteres. Det erfares i dag at mange av de utilsiktede virkningene HiØ-Remmen opplever skyldes prosjektets plassering utenfor bysentrum.

En ville tro at det å få flere studenter til å studere, ville oppleves som positivt. Det er likevel kommet opp en svært uheldig virkning, når det gjelder den kraftige studentveksten.

Det at HiØ-Remmen i dag er lokalisert utenfor Halden sentrum, har ført til at en stor del av studentene i dag benytter seg av bil. Dette på bakgrunn av at majoriteten av studentene er fra Østfold, men har ikke bostedsadresse i Halden, og dermed pendler til og fra. I tillegg er dagens kollektivtilbud nærmest ikkeeksisterende. Kombinasjonen av en slik dagpendling og mangel på gode kollektivtilbud, kan føre til at HiØ-Remmen en gang i fremtiden kan få et rykte av å være en høgskole som er avhengig av at studenter har bil. Dette er viktig, spesielt med tanke på at antallet studenter hvert år har økt.

På bakgrunn av intervju med fellesadministrasjonen, oppleves denne økte bilbruken som negativt, men ikke avgjørende med tanke på det langsiktige målet. Høgskolens ledelse har derfor satt i gang flere tiltak for å forhindre denne utviklingen. Blant annet er det i dag satt opp gratis drosje til og fra Halden togstasjon og HiØ-Remmen (se figur 13). Det oppleves likevel at dette er et tiltak som i svært liten grad blir brukt av studentene.

Figur 13 Gratis drosje

Det at samfunns målet gikk ut på å få flere i Østfold til å ta høyere utdanning, har medført at HiØ-Remmen er avhengig av å kunne tilby et spennende studietilbud, som igjen vil fange interessen hos fremtidige studenter. I arbeidet med å kunne lage et slikt studietilbud, har HiØ-Remmen hatt et ønske om å samarbeide mer med eksterne, lokale bedrifter. Dette har ført til at en i nyere tid har dannet et kunnskaps senter på Remmen, hvor flere bedrifter holder til, samt at det har gitt svært tiltrengte lokaler til fagavdelingene.

Til tross for den gode intensjonen, har det medført en negativ virkning, gjennom at bedriftene flytter vekk fra Halden sentrum og inn på Remmen. Med andre ord at tømmer en Halden sentrum for bedrifter, noe som igjen vil kunne føre til at andre virksomheter (butikker, cafeer og restauranter) kan bli tvunget til å legge ned. Det erfarer per dags dato at dette ikke er noe som utgjør en stor trussel, men en utvidelse av kunnskaps senteret kan føre til at HiØ-Remmen på lang sikt vil oppleves som et enda mindre attraktivt sted å studere og jobbe ved, da heller ikke Halden sentrum har nok servicetilbud.

På den positive siden har lokaliseringen utenfor Halden sentrum hatt en heldig virkning på noen av driftstjenestene. Renholdstjenesten opplever at høgskolen er betydelig lettere å holde ren, enn hvis den var plassert mer sentrumsnært. Dette med bakgrunn i at det er færre folk som går inn og ut.

Remmen har i dag ingen servicefunksjoner i umiddelbar nærhet. Altså har kantinetjenesten ingen konkurrenter, og dette oppleves som svært positivt av dem selv. En mer sentrumsnær høgskole, som tilfellet var med Østfold distriktshøgskole, ville i verste fall ha medført at kantinetjenesten ikke hadde eksistert.

Til tross for disse noen negative virkninger, oppleves det ikke som om de har særdeles stor betydning når det gjelder det langsiktige målet. Prosjektets netto virkninger oppfattes derfor som svakt positive.

5.4 Relevans: Effekter i forhold til behov og etterspørsel

5.4.1 Prosjektets relevans

Det iverksettes prosjekter vanligvis på bakgrunn av et uttalt behov og en forventet samfunnsnytte. En ex-post evaluering av prosjektet vil kunne gi svar på om prosjektet er vellykket i forhold til dette.

Med tanke på at denne delen av evalueringen skal se nærmere på prosjektets relevans i et brukerperspektiv, er det i hovedsak sett nærmere på prosjektets effekter er de en ønsket å oppnå med tanke på brukernes behov og etterspørsel. Med andre ord skal vurderingen se om det er behov for at HiØ-Remmen skal styrke kvaliteten på tjenestene og undervisningen som tilbys, samt effektivisere tjenesteytingen og undervisningen. I tillegg vil det bli sett på om det er behov for prosjektets samfunnsnytte.

5.4.2 Vurdering av HiØ-Remmens relevans

Hvis en tidligere anså de mindre høgskolene som eksisterte før samlokaliseringen som relevante, er det naturlig å tro at HiØ-Remmen også er det, da de i dag tilnærmet tilbyr de samme tjenestene som før samlokaliseringen. Forutsetningen er likevel at studentene fremdeles søker seg til HiØ-Remmen. Per dags dato ser det ut som om dette er tilfellet, da prosjektet har opplevd en kraftig studentvekst de siste årene (se figur 12 side 59).

Det som kan påvirke prosjektets relevans, vil i så måte handle om HiØ-Remmens evne til å tiltrekke seg studenter. Dette i form av å kunne tilby en effektiv tjenesteyting og undervisning av høy kvalitet.

I vurderingen av prosjektets relevans, er det derfor sett nærmere på om prosjektet støtter opp om brukernes behov i å kunne tilby en effektiv tjenesteyting og undervisning av høy kvalitet, og om brukernes opplevelse av prosjektet har endret seg med tiden. For studentenes del handler det om prosjektet er i stand til å tilfredsstille deres faglige og sosiale behov, og om disse behovene har forandret seg i forhold til det som var utgangspunktet.

Prosjektet relevans i forhold til effektmålene

Det vil i vurderingen av prosjektets relevans, ses nærmere på om det har oppstått behov hos brukerne, som har økt eller redusert prosjektets evne til å levere en effektiv tjenesteyting og undervisning av høy kvalitet. Altså å se om prosjektet er i stand til å levere ønskede effekter, til tross for at brukerne har endret sine behov med tiden.

I vurderingen av prosjektets relevans, er det ikke tatt hensyn til de behov som har kommet som en følge av bygningens manglende tilpasningsdyktighet eller dårlige bygningselementer, beskrevet i kapittel 5.2.3. Det eneste en kan si, angående de behovene, er at prosjektet hadde

vært mer relevant for brukerne om bygningen hadde tatt hensyn til at brukernes arealbehov endrer seg med tiden.

Det en heller kan vurdere, er de behov som har kommet som en følge av det ombyggingsarbeidet som har foregått. Det store ombyggingsarbeidet har medført til at en del gulvbelegg har blitt skiftet ut. I utvelgelsen av nye gulvbelegg har renholdstjenesten som oppgave å gi råd, og på bakgrunn av disse rådene skal ledelsen (fellesadministrasjonen og studiestedsadministrasjonen) velge et gulv i et materiale som er lett å holde rent. Dessverre har det ved flere episoder vist seg at disse rådene ikke tas til etterretning. For eksempel har studentkroen i dag et gulvbelegg som ikke var anbefalt av renholdstjenesten. Et gulvbelegg som de opplever fungerer som en svamp, er dyrt og tidskrevende å holde rent. På bakgrunn av dette kan en si at prosjektet oppleves som mindre relevant for renholdstjeneste i dag, når det gjelder å yte en effektiv rengjøring.

Til tross av at bygningen i stor grad ikke er i stand til å levere ønskede areal (ref. kapittel 5.2.3), finnes det andre hendelser som har hatt en positiv innvirkning på prosjektet relevans i forhold til brukernes behov. Det at en dannet omorganiserte administrasjonen har effektivisert og styrket kvaliteten på de administrative tjenestene. På bakgrunn av intervjuene var dette noe som ikke opprinnelig var planlagt med prosjektet (ref. kapittel 5.1.2).

En ser i tillegg at prosjektet i større grad er i stand til å styrke kvaliteten på fagene de tilbyr innad i hver fagavdeling, og at dette skyldes at en i dag har et kunnskapssenter (ref. kapittel 5.3.2) (se figur 14). Senteret bidrar til at de faglige ansatte kan utvikle fag som er etterspurt av de eksterne bedriftene, samt at enkelte studenter har egne leseplasser her. Spesielt IT har greid å skape et godt samarbeid med de eksterne bedriftene som holder til i kunnskapssenteret, og det er rimelig å tro at de andre fagavdelingene vil følge etter.

Figur 14 Nytt kunnskapssenter

I form av at en i dag har et kunnskapssenter, oppleves prosjektet som betydelig mer relevant, når det gjelder å skulle styrke kvaliteten på undervisningen, enn hva som opprinnelig var planlagt. For studentenes del er kunnskapssenteret noe som gjør prosjektet mer relevant for dem faglig sett.

Det er likevel ikke bare de faglige behovene studentene ønsker at prosjektet skal tilfredsstille. Studentene har også sosiale behov som må bli tilfredsstilt. I intervjuene med studentene ble det tydelig sagt ifra at prosjektet per dags dato ikke er i stand til å dekke disse sosiale behov.

Mye av dette skyldes mangelen på servicetilbud, men også utfordringene knyttet til det å være sosialt aktiv. At studentene mistet lokalet de en gang hadde i Halden sentrum (ref. kapittel 5.2.2), har sørget for at prosjektet oppleves som mindre relevant for studentene, sosialt sett, enn hva det kanskje opplevdes som tidligere.

En ser likevel noen små tegn til at noe har endret seg til det positive, de årene prosjektet har vært i drift. Blant annet har studentene fått en egen studentkro, tilknyttet kantinen. I dag er dette den eneste sosiale møteplassen som fungerer. At de har denne plassen tilgjengelig, sørger ikke for at prosjektet som helhet oppleves som relevant, men det er bedre enn hva som var tilfellet før.

At studentene ved IT også har fått tilgang til et eget sosialt oppholdsrom, gjør at prosjektet oppleves som mer relevant for dem. På bakgrunn av intervjuene med studentene oppleves det at et slikt rom også ville ha vært velkommen blant studentene ved LU og ØSS. Dessverre sørger prosjektets manglende tilpasningsdyktighet for at dette mest sannsynlig ikke vil skje med det første.

Det ble likevel i intervjuene med studentene nevnt mye positivt som ville skje i fremtiden, og at dette i stor grad kom som en følge av at det bygges studentboliger rett ved siden av HiØ-Remmen (se figur 15).

I intervjuet med studentene ble det nevnt at studentboligene kunne føre til mer sosial aktivitet, gjennom at flere studenter velger å bosette seg på Remmen. Videre vil en økning av fastboende studenter på Remmen sørge for at en mest sannsynlig får flere servicetilbud (nærbutikker, kiosker etc.).

Med andre ord ville prosjektet vært betydelig mer relevant, hvis byggingen av studentboligene hadde foregått parallelt med gjennomføringen av HiØ-Remmen.

Figur 15 Oppføring av nye studentboliger

Prosjektets relevans i forhold til det samfunns målet

Prosjektet oppleves mer eller mindre som relevant, når det gjelder å få flere i Østfold med høyere utdanning. At en i dag underviser flere studenter enn noen gang, samt at majoriteten av studentene er fra fylket, gjør at prosjektet oppleves som relevant i forhold til samfunns målet.

På bakgrunn av intervjuene, kan prosjektet i tillegg oppfattes som en begrensning til å nå det langsiktige målet, og at dette skyldes at bygningen ikke er dimensjonert for det høye antallet studenter. At en i dag har oversteget antall studenter prosjektet er kapabel til å håndtere, fører til prosjektet i dag fungerer mer som en begrensning enn som et virkemiddel til å oppnå det langsiktige målet.

En kan med andre ord si at prosjektet er relevant, men at det ville ha vært betydelig mer relevant, hvis bygningen var i stand til å takle den kraftige studentveksten.

Prosjektets relevans i forhold til andre konsepter

På bakgrunn av intervjuene kom det frem at det ikke var blitt gjennomført noen konseptutredelse, så det tas forbehold om at det kan eksistere andre prosjektkonsepter som er mer relevante.

Det ble i intervju med Kunnskapsdepartementet nevnt at det var en stor kamp om å få ett studiested på Remmen, og at utfallet ble to studiesteder lokalisert utenfor Halden og i Fredrikstad (ref. kapittel 5.3.2). Om dette var det beste, sett fra brukernes sitt perspektiv, kan i større grad diskuteres.

Blant annet er det blitt nevnt flere ganger, i de intervjuene som er blitt gjennomført, at prosjektet ville ha vært mer relevant om det faktisk hadde vært samlokalisert med de fagavdelingene en finner på HiØ-Kråkerøy. For det første ville en fått redusert antall administrasjonsheter fra tre til to. Videre ville en også dannet større driftsenheter. Undervisningsmessig ville en også kunne ha fått mer faglig samarbeid på tvers av fagavdelingene, da det ville vært flere fagavdelinger som lignet mer på hverandre (profesjonsstudier og akademiske studier).

I intervjuene ble det også hyppig nevnt at en høgskole, plassert i Halden sentrum eller Fredrikstad, hadde vært å foretrekke. Dette på bakgrunn av at de ansatte og studentene ikke opplever Remmen som et attraktivt sted å jobbe og studere, og at mye skyldes det manglende service- og kollektivtilbudet.

En kan derfor konkludere med at prosjektet i dag er betydelig mindre relevant, enn hva tilfellet hadde vært hvis de to studiestedene (HiØ-Remmen og HiØ-Kråkerøy) hadde slått seg sammen på ett sted, plassert i Halden sentrum eller Fredrikstad.

5.5 Levedyktighet: Fortsatt og langvarig effektproduksjon

5.5.1 Levedyktighet for de effektproduserende forholdene

Det siste kriteriet i OECD-modellen, levedyktighet, går ut på å se om prosjektet evner å tilby tilsiktede effekter over en lengre periode, for samfunnet og viktige brukergrupper. Med andre ord er det nytten av prosjektet kombinert med tidsaspektet, som avgjør om prosjektet er levedyktig. Tidsaspektet som det er tatt utgangspunkt for i denne vurderingen, følger Statsbygg krav om at alle nyoppførte bygninger skal ha en avskrivningsperiode over 60 år (Bjørberg et al. 2005).

Denne evalueringen av HiØ-Remmen ble gjennomført nesten åtte år etter at prosjektet ble ferdigstilt. Dette antas å være er tilstrekkelig lenge med tanke på å vurdere et prosjekts levedyktighet. Det må likevel nevnes at prosjektet vurderes ifra et brukerperspektiv, og en kan gå glipp av forhold som er viktige for andre interessenter (for eksempel eier), og som kan ha betydning for prosjektets levedyktighet totalt sett.

HiØ-Remmens levedyktighet i forhold til å levere ønskede effekter

Prosjektet hadde som effektmål å sørge for å styrke kvaliteten på høgskolens tjenester og undervisning, samt en effektiv tjenesteyting og undervisning. I utgangspunktet er det disse effektene (effektmål) som vurderingen skal se nærmere på om HiØ-Remmen er i stand til å levere over tid.

Det oppleves likevel ikke som om det er kvaliteten på tjenestene eller undervisningen som er avgjørende for at prosjektet skal overleve på lang sikt. Utfordringen er nok mer knyttet til prosjektets evne å tiltrekke seg studenter, også frem i tid. Angående dette er det flere forhold som kan endre forutsetningen for at prosjektet skal kunne kalle seg levedyktig.

I den videre vurderingen av HiØ-Remmens levedyktighet, vil det derfor ses nærmere på prosjektets evne til tiltrekke seg studenter, og at det i denne vurderingen vil bli lagt vekt på de forholdene som er blitt nevnt i de gjennomførte intervjuene. Følgende tre var de mest åpenbare og realistiske:

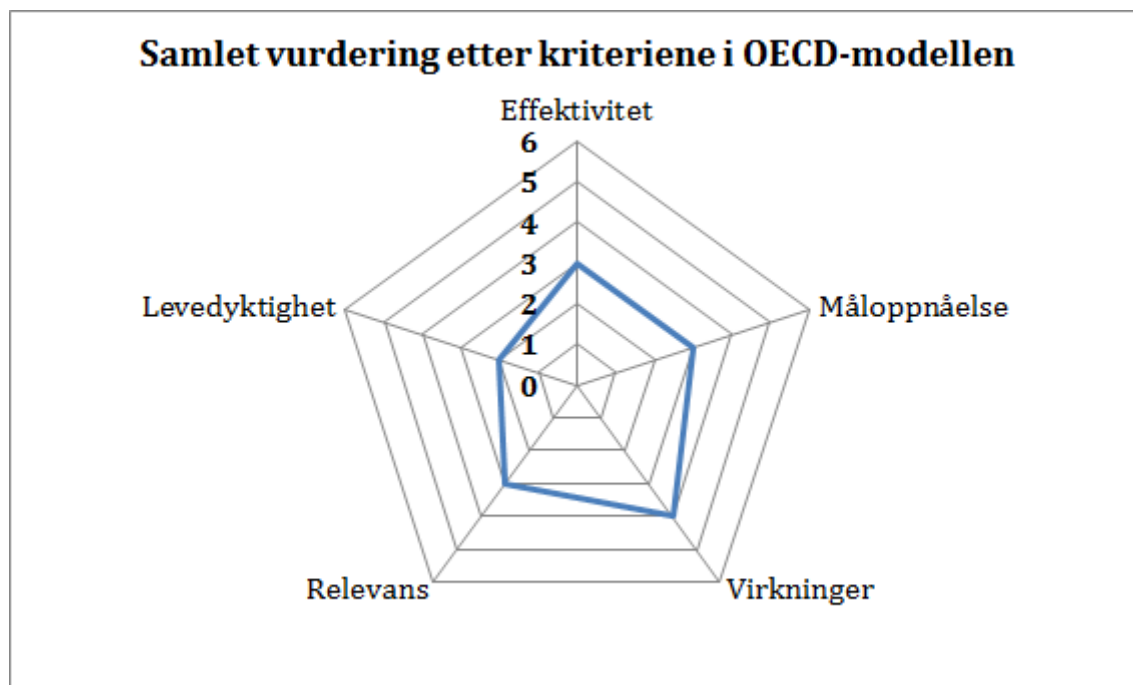
- *Økt konkurranse om studentene:* For det første opplever høgskolene i dag en økt konkurranse om studentene, noe som igjen sørger for at en hele tiden må utvikle nye og spennende fag, gjerne på tvers av fagavdelingene. Dette for å kunne tiltrekke seg flest mulig studenter. Per dags dato er de faglige ansatte ikke i stand til å utvikle ønsket mengde tverrfaglige fag, og at dette kan skyldes at prosjektet ikke legger forholdene til rette for faglig synergi (ref. kapittel 5.2.2). Dette kan føre til at studentene velger seg andre steder å studere fremfor HiØ-Remmen, da de kan tilby et mer spennende studietilbud. Dette oppleves som sannsynlig vil skje.

- *Manglende sosialt tilbud:* For det andre opplever høgskolen store utfordringer med å tilfredsstillende studentenes sosiale behov. Fortsetter denne trenden, vil det være naturlig å tro at HiØ-Remmen ikke vil være i stand til å oppfylle effekt- og samfunnsmålene, da studentene ikke vil synes det er attraktivt nok å studere på HiØ-Remmen. Dette er noe som i stor grad svekker prosjektets levedyktighet. Det er likevel en mulighet for at dette vil endre seg, da det per dags dato bygges nye studentboliger like ved (ref. 5.4.2).
- *Plassmangel:* For det tredje har prosjektet langt flere brukere enn hva det opprinnelig var dimensjonert for, og at bygningen derfor ikke er i stand til å tilby tilfredsstillende nok areal til alle brukere. Det er altså en overhengende fare for at en faktisk må se seg nødt til å bygge en ny høgskole, som er kapabel til å ta imot det høye antallet studenter (nedleggelse av HiØ-Remmen). Hvor sannsynlig dette er, er vanskelig å gi et nøyaktig svar på, men ser en på hvor lenge Østfold distriktshøgskole fungerte som studiested (29 år), er det godt mulig at dette også vil skje med HiØ-Remmen (HiØ Ukjent Dato).

5.6 Oppsummering

5.6.1 Samlet vurdering

Nedenfor er graden av suksess for hvert evalueringskriterium angitt i en grafisk fremstilling (se figur 16). Hensikten med figuren er å gi et overblikk over hvilke områder prosjektet er vellykket. Scoren går fra 1 til 6, hvorav 6 representerer svært vellykket. Det må tas med at vurderingen av prosjektets suksess kun har tatt utgangspunkt i den informasjonen som er blitt anskaffet gjennom intervju, gåtur og dokumentanalyse. Altså tas det forbehold om at det finnes meninger blant brukere som ikke gjenspeiler de som evalueringen har tatt hensyn til. Det kan også forekomme annen informasjon som ville gitt andre resultater.

Figur 16 Samlet vurdering etter OECD-kriteriene

På bakgrunn av de vurderingene som er blitt gjort i dette evalueringsarbeidet, anses HiØ-Remmen som mindre vellykket for brukerne. Ser en på effektivitetskriteriet, var utgangspunktet at en skulle ha en funksjonsriktig bygning som tok hensyn til brukernes behov. Det eksisterte likevel flere behov blant prosjektets brukere som sluttresultatet av gjennomføringsfasen ikke var i stand til å tilfredsstillere. Prosjektet greide heller ikke å gi alle ønskede effekter i henhold til måloppnåelseskriteriet. Når en ser på prosjektet i forhold til det langsiktige målet, oppleves det som mindre relevant enn ønsket. Videre at det ikke er spesielt levedyktig, til tross for at nettovirkninger er svakt positive. Begrunnelsene for vurderingene som er blitt gjort, vil bli forklart videre i kapittelet.

Effektivitet

Det opprinnelige resultatmålet hadde svært liten betydning for brukerne av prosjektet, annet at det ble oppført en bygning innenfor de tidsrammene som ble avtalt. Det ble derfor reformulert et nytt resultatmål med den hensikt å se nærmere på om gjennomføringsfasen leverte en bygning som var funksjonsriktig for brukerne.

Det erfares at prosjektet i stor grad greide å levere en bygning som kunne samle fagavdelingene og driftsenhetene som ble samlokalisert. På bakgrunn av intervjuene var det likevel flere brukerbehov som gjennomføringsfasen ikke tok hensyn til. Blant annet var det opprinnelig planlagt at prosjektet kun skulle ha én administrasjonsenhet på Plan 3, som både skulle ha ansvar for den daglige driften og høgskolens strategiske arbeid (første- og andrelinjeoppgaver). Dette var noe de ansatte i administrasjonen selv ikke ønsket, da de i tillegg hadde et behov for en studiestedsadministrasjon sentralt plassert på Plan 1. Dette var noe gjennomføringsfasen ikke tok hensyn til.

Det viste seg i tillegg at prosjektet ikke leverte alt de lovet. Dette gjaldt hovedsakelig LU, som blant annet ikke fikk "vannøy" og akvarium. Fraværet av dette utstyret har bidratt til en redusert undervisningskvalitet i for eksempel naturfag.

Sluttproduktet av gjennomføringsfasen var heller ikke i stand til å levere en bygning som var tilrettelagt de funksjonshemmede. Mangelen på universell utforming var åpenbar, og på bakgrunn av intervjuene oppleves det som om dette fremdeles er et problem, selv om det er gjort noen forsøk til å forbedre det (ref. kapittel 5.1.2).

Måloppnåelse

I kapittel 4.3.2 ble det reformulert nye effektmål som gikk ut på at prosjektet skulle styrke kvaliteten på høgskolens tjenester og undervisning, samt effektivisere tjenesteytingen og undervisningen.

Det oppleves av brukerne at prosjektet til en viss grad har effektivisert og styrket kvaliteten på høgskolens tjenester og undervisningen. Dette gjennom å samle ressurser og kompetanse, samt at en har vært i stand til å håndtere et større antall studenter, enn det en har vært kapabel til tidligere. For administrasjonens del handlet det i stor grad at en i tillegg omorganiserte administrasjonen til to enheter (felles- og studiestedsadministrasjon).

Til tross for denne utviklingen, har prosjektet flere uheldige sider ved seg. Blant annet opplever brukerne i dag at prosjektet ikke er i stand til levere de typer rom og areal som de har behov for. I all hovedsak kommer dette av at bygningens arealer ikke har evnen til å betjene flere funksjoner, uten at en må gjennomføre større inngripen. Dette skyldes for eksempel at bygningens lettvegger innehar elektriske føringer som vanskeliggjør og fordyrer prosessen med å fjerne eller å flytte dem. Videre er det blitt valgt avanserte løsninger med tanke på ventilasjon, temperatur og lys, som gjør det dyrt å bygge om rom.

At bygningen fremstår som så lite tilpasningsdyktig, medfører at brukerne i svært liten grad får tilfredsstilt sine arealbehov. Per dags dato mangler administrasjonen opp mot 50 kontorplasser, undervisningsrommene og antall kontorplasser er ikke slik som LU ønsker det og det eksiterer tilnærmet ingen velfungerende sosiale møteplasser for studenter eller ansatte (utenom studentkro) (ref. kapittel 5.2.3).

Virkninger

Prosjektet hadde opprinnelig ikke noe uttalt samfunns mål, men at høgskolereformen av 1994 skulle ligge til grunn. Denne reformen hadde som mål at en gjennom å samlokalisere de mindre høgskolene, skulle oppnå stordriftsfordeler og samordningsgevinster. Dette ble det sett bort ifra, da samfunns målet var for lite ambisiøst, samt at det i mindre grad så på prosjektets langsiktige ringvirkninger. I stedet ble det reformulert et nytt langsiktig mål, der prosjektet skulle føre til at flere i Østfold tok høyere utdanning.

I vurderingen av prosjektets virkninger ble det sett nærmere på om denne målsetningen hadde ført til utilsiktede følger (positive og negative) som påvirket brukerne, i løpet av de årene prosjektet hadde vært i drift.

Blant de negative virkningene som hadde oppstått, ble det i intervjuet nevnt at den kraftige studentveksten de siste årene hadde ført til økt bilbruk blant studentene. Dette skyldtes i all hovedsak at de fleste studentene var bosatt andre steder enn Halden, samt at kollektivtilbudet var svært dårlig. Det opplevdes heller ingen tegn på at denne utviklingen skulle bremses opp, da antall studenter har økt hvert år siden prosjektet ble ferdigstilt. Dette medfører at HiØ-Remmen blir oppfattet som en høgskole som er avhengig av at studenter har bil.

Når det gjelder å skape et så spennende studietilbud som mulig for å tiltrekke seg flest mulig studenter, har HiØ-Remmen dannet et kunnskapssenter. Dette er et senter hvor eksterne, lokale bedrifter kan flytte inn, og sammen med HiØ-Remmen kan utvikle fag. En uheldig virkning er at Halden sentrum tømmes for bedrifter, som igjen kan føre til at andre virksomheter (butikker, cafeer og restauranter) i Halden potensielt mister kunder, og i verste fall blir tvunget til å legge ned. Per dags dato oppleves ikke dette som sannsynlig, men en utvidelse av kunnskapssenteret kan føre til at HiØ-Remmen på lang sikt vil oppleves som et enda mindre attraktivt sted å studere og jobbe ved, da heller ikke Halden sentrum har nok servicetilbud.

Det ble også erfart noen positive virkninger, og at disse hadde bunn i høgskolens plassering utenfor Halden sentrum. Blant annet har renholdstjenesten i dag en lettere jobb, da det er færre brukere som går inn og ut av bygningen. Kantinetjenesten på sin side opplever at de per dags dato ikke har noen konkurrenter. En mer sentrumsnær høgskole ville medført til mer renholdsarbeid for renholdstjenesten, samt at kantinetjenesten i verste fall hadde blitt sett som overflødig.

Relevans

En kan forsvare HiØ-Remmen, så lenge det er en etterspørsel etter tjenestene som tilbys. Per dags dato oppleves det som om høgskolens tjenester og undervisning er etterspurte, da antallet studenter har økt kraftig de siste årene. Forutsetningen er likevel at prosjektet er i stand til å fortsette denne utviklingen. Med andre ord vil prosjektets relevans i stor grad handle om prosjektets evne til å tiltrekke seg studenter gjennom å tilby en effektiv tjenesteyting og undervisning av høy kvalitet, samt legge forholdene til rette for faglig og sosial utvikling.

I vurderingen av prosjektets relevans, ble det ikke tatt hensyn til de behov som har kommet som en følge av bygningens manglende tilpasningsdyktighet eller dårlige bygningselementer. Det er likevel naturlig å tro at de arealbehov som har kommet i løpet av de årene prosjektet har vært i drift, har hatt en stor negativ innvirkning på prosjektets evne til å tilby en effektiv tjenesteyting og undervisning av høy kvalitet.

Det ble også i vurderingen av prosjektets relevans sett på noen positive hendelser. At prosjektet har fått et kunnskapssenter i direkte nærhet, sørger for at de faglige ansatte i større grad kan styrke kvaliteten på undervisningen. Dette gjennom å utvikle fag som er etterspurt av de bedriftene som holder til på kunnskapssenteret. For studentenes del er dette positivt faglig sett.

Studentenes sosiale behov har prosjektet lang på vei ikke vært i stand til å tilfredsstille. Det har i løpet av årene kommet noen tiltak (ref. kapittel 5.4.2), men at de stort sett ikke er store nok til å gjøre studentene helt fornøyd. At det per dags dato bygges nye studentboliger rett utenfor høgskolen, er noe som kan endre på denne situasjonen. Studentene selv var veldig optimistiske til hva fremtiden ville by dem. I intervjuet nevnte de blant annet at det å få flere fastboende kunne føre til mer sosial aktivitet, også utenom undervisningstid. I tillegg ville studentboligene mest sannsynlig sørge for at en fikk flere servicetilbud. Med andre ord vil prosjektet bli langt mer relevant, når studentboligene er ferdig, sosialt sett for studentene.

Levedyktighet

At prosjektet er en høgskole og har som hensikt å utdanne befolkningen, sørger for at levedyktigheten ene og alene faller på om studentene faktisk ønsker å studere ved HiØ-Remmen, da disse utgjør majoriteten av prosjektets brukere. Per dags dato ser det ut som at studentene faktisk ønsker seg til HiØ-Remmen, men det er flere forhold som kan endre denne utviklingen.

For eksempel vil den økte konkurransen om studentene sørge for at HiØ-Remmen hele tiden må kunne tilby et attraktivt og spennende studietilbud. I stor grad innebærer dette i tillegg at en er i stand til å tilby et tverrfaglig studietilbud. Altså må de faglige ansatte være i stand til å samarbeide mer på tvers av fagavdelingene, og per dags dato gjøres dette i liten grad. En vil altså kunne miste studenter fordi prosjektet ikke legger opp til faglig synergi, og at det er så stor kamp om studentene.

Et annet forhold som kan påvirke prosjektets levetid, er mangelen på sosiale tilbud. At prosjektet i dag tilnærmet ikke har noe sosialt å tilby studentene, vil igjen sørge for at en på lang sikt vil miste studenter. Dette er svært kritisk, men det oppleves som at dette vil endre seg med de nye studentboligene.

At antallet studenter har overgått det prosjektet var dimensjonert for, gjør at det oppleves som en stor sannsynlighet for at en må bygge et nytt studiested, eventuelt et nytt tilbygg. Spesielt med tanke på at avskrivningsperioden er på 60 år. Ser en på for eksempel Østfold distriktshøgskole som kun eksisterte i 29 år, er dette noe oppleves som svært realistisk.

6 Diskusjon

I dette kapittelet vil det bli sett nærmere på om OECD-modellen, og om de funn som ble gjort under evalueringsarbeidet (ref. kapittel 5), stemmer overens med teorien beskrevet i kapittel 2.

Det vil i tillegg bli sett nærmere på om samlokaliseringsprosjektet HiØ-Remmen har ført til nye metoder å jobbe på for et utvalg brukergrupper. I tillegg i hvilken grad bygningen som utgjør HiØ-Remmen oppfattes som relevant av de aktuelle brukergruppene. Besvarelsen av disse to problemstillingene vil i stor grad basere seg på de funn som ble gjort i evalueringen (ref. kapittel 5), samt teori fra kapittel 2.

6.1 Hvilken evalueringsmodell er den beste for å avgjøre om et bygg fører til nye metoder å jobbe på, og om bygget er relevant i dag?

En av mastergradsoppgavens problemstillinger, Problemstilling 1, gikk ut på å finne hvilken evalueringsmetode som var den beste i å avgjøre om et bygg fører til nye metoder å jobbe på, og om bygget er relevant i dag (ref. kapittel 1.3).

I kapittel 2.5 ble det konkludert at OECD-modellen var den beste, men at denne avgjørelsen kun var basert på eksisterende teori. En av hovedgrunnene til at OECD-modellen ble foretrukket fremfor de andre evalueringsmodellene i kapittel 2.5, var at den ikke var avhengig av at tilsvarende evaluering hadde blitt gjort i tidligfasen.

På bakgrunn av at HiØ-Remmen ikke hadde gjennomført KS1 (ref. kapittel 4.3.1), erfares valget av OECD-modellen som svært vellykket. Dette med tanke på at LFA, SIA og behovsanalyse ikke hadde vært i stand til å innhente relevant informasjon om bygget og dets brukere, da de er avhengig av at det er gjennomført en tidligfase (KS1) for prosjektet.

En annen grunn til at OECD-modellen ble foretrukket, var at den i tillegg kunne innhente informasjon om bygningen, som de andre modellene, inklusivt POE, ikke var i stand til. Dette på bakgrunn av at OECD-modellen blant annet så på gjennomføringsfasen og ulike prosesser som kunne påvirke prosjektets evne til å levere ønskede effekter i løpet av de årene det var i drift, men også i fremtiden.

Det ble i tillegg påpekt i kapittel 2.5 at OECD-modellen var fleksibel nok til å omfatte en nærmere analysing av selvvalgte temaer, sett i et brukerperspektiv. Dette gjorde at en i utgangspunktet kunne formulere egne mål for prosjektet, som igjen ville kunne skaffe de beste data til å besvare mastergradsoppgavens problemstilling. Videre ble det oppfattet som positivt at OECD-modellen skulle vurdere prosjektet opp mot fem forhåndsdefinerte kriterier; effektivitet, måloppnåelse, virkninger, relevans og levedyktighet. Dette på bakgrunn av at en fikk en god struktur på evalueringen, samt tydeliggjorde de ulike funnene.

Langt på vei stemte teorien med de erfaringer som ble gjort under evalueringsarbeidet. For eksempel kom det frem i vurderingen av prosjektets effektivitet, at det var flere brukerbehov som sluttresultatet av gjennomføringsfasen ikke var i stand til å tilfredsstille. Blant annet ble behovet for en studiestedsadministrasjon, riktig undervisningsutstyr og universell utforming ikke tatt hensyn til i gjennomføringsfasen. Dette er behov som har påvirket brukernes måte å jobbe på, samt ført til at bygningen i dag oppfattes som mindre relevant.

I vurderingen av prosjektets måloppnåelse, ble prosjektet vurdert opp mot de nye og reformulerte effektmålene (ref. kapittel 5.2). Med andre ord ble det sett på hvordan metodene å jobbe på endret seg, og i hvilken grad bygningen støttet opp under arbeidet deres for å oppnå ønskede effekter. Dette på bakgrunn av at en samlokaliserte de mindre høyskolene i Østfold.

Av de funn som ble gjort i vurderingen av prosjektets måloppnåelse, kom det frem at bygningens mangel på møteplasser førte til at de faglige ansatte og studentene hadde utfordringer knyttet til å skape relasjoner seg imellom på tvers av fagavdelingene, og dermed vanskeligheter med å forme nye metoder å jobbe på.

Det kom i tillegg frem at bygningen hadde store problemer å tilfredsstille brukernes arealbehov, og at dette skyldtes at bygningen ikke var tilpasningsdyktig. For eksempel opplevde de ansatte i administrasjonen og LU, at bygningen ikke hadde evnen til å gi dem gode nok kontorplasser.

De andre evalueringskriteriene, virkning, relevans og levedyktighet, viste seg også å gi informasjon som påvirket måten brukerne jobbet på, og bygningens relevans. Blant annet ble det i vurderingen av prosjektets virkninger, erfart at bygningens plassering utenfor bysentrum medførte både negative og positive følger (utilsiktede), som hadde betydning for brukerne.

For eksempel ble det erfart at kunnskapssenteret potensielt kunne tømme Halden sentrum for bedrifter, noe som igjen kunne føre til at andre virksomheter (butikker, cafeer og restauranter) ble tvunget til å legge ned. Med andre ord kunne HiØ-Remmen på lang sikt bli opplevd som et enda mindre attraktivt sted å studere og jobbe ved, da heller ikke Halden sentrum ville være i stand til å tilby mange nok servicetilbud. Bygningen oppfattes derfor som mindre relevant, da den er plassert uhensiktsmessig i forhold til brukernes behov for servicetilbud.

På den positive siden sørget bygningens plassering at kantinetjenesten ikke hadde noen konkurrenter, og dermed ikke opplevde noen fare for å bli oppfattet som unødvendig. For dem oppleves bygningens plassering som meget relevant.

Når det gjelder vurderingen av prosjektets relevans, ble det sett nærmere på om HiØ-Remmens evne til å tiltrekke seg studenter, og om forutsetningene for å greie dette hadde endret seg i forhold til det som opprinnelig var planlagt. Altså om høyskolene evne til å effektivisere og styrke kvaliteten på tjenestene og undervisningen, hadde endret seg i løpet av de årene bygningen hadde vært i drift. For studentenes del gjaldt det å se nærmere på deres

faglige og sosiale behov, og bygningens evne til å tilfredsstille disse, hadde forandret seg i forhold til det som var utgangspunktet.

Av de mest åpenbare forholdene som ble nevnt, var dannelsen av kunnskapssenteret. Dette hadde medført at de faglige ansatte i større grad enn før var i stand til å utvikle fag, etterspurt av bedriftene tilknyttet senteret. Med andre ord ble det skapt nye måter å jobbe på for de faglige ansatte, og studentene som eventuelt fikk nytte av det kunnskapssenteret hadde å tilby.

Levedyktighetskriteriet viste seg derimot og ikke å gi noe nye informasjon som ikke hadde blitt tidligere blitt nevnt, men fungerte heller som en bekreftelse over de ulike problemområdene tilknyttet prosjektet og bygningen. Blant annet ble det fremhevet bygningens manglende evne til å skape samarbeid på tvers av fagavdelingene, noe som var problematisk. Dette med tanke på å tiltrekke seg studenter, men også med hensyn på å skape nye metoder å jobbe på.

Det ble i tillegg i vurderingen av prosjektets levedyktighet sett nærmere på den store studentveksten, og i hvilken grad dette har påvirket bygningens relevans. Det at bygningen i dag opplever flere brukere enn det den opprinnelig var dimensjonert for, sørger for at det er et stort behov for mer plass.

OECD-modellen kan derfor oppsummeres som en svært bred, men velfungerende modell, da det er erfart at den er i stand til å innhente relevant informasjon om en bygning har ført til nye måter å jobbe på, og om bygningen er relevant, sett i et brukerperspektiv.

Det ble likevel erfart en utfordring ved bruk av OECD-modellen. Dette på bakgrunn av at den er svært avhengig av å innhente intervjuobjekter som har kjennskap til hvordan situasjonen var før, i dette tilfellet i tiden før samlokaliseringen. For eksempel var det svært vanskelig å innhente informasjon om studentene hadde endret måten sin å jobbe på. Det ble løst gjennom å stille studentene hypotetiske spørsmål, som gikk ut på hva som ville ha skjedd hvis HiØ-Remmen bestemte seg for å gå tilbake til fem mindre høyskoler (se Vedlegg B).

6.2 Førte samlokaliseringen til nye metoder å jobbe på?

På bakgrunn av at en skulle samlokalisere de mindre høyskolene i Østfold, er det rimelig å tro at det har oppstått nye måter å jobbe på. Om dette er tilfellet, og i hvilken grad de har endret måten de jobber på, vil det bli sett nærmere på her.

Diskusjonen baserer seg på de funn og vurderinger som ble gjort i kapittel 4, og vil ha et brukerperspektiv. Altså er det brukernes syn på måten de jobber på som vil bli presentert.

Ansatte i administrasjonen

I hvilken grad samlokaliseringen alene greide å skape nye metoder å jobbe på for de ansatte i administrasjonen, er vanskelig å gi et nøyaktig svar på. Mye av dette skyldes at administrasjonen i løpet av de årene prosjektet har vært i drift, i tillegg har gjennomgått en betydelig omorganisering.

Ser en nærmere på situasjonen før en samlokaliserte, bestod Østfold av fem mindre administrasjonsenheter, fordelt på fem mindre høyskoler. Disse administrasjonsenhetene hadde igjen ansvar for den aktuelle høyskolens første- og andrelinjeoppgaver.

Etter at en samlokaliserte disse mindre høyskolene var forutsetningen i utgangspunktet det samme som situasjonen før samlokaliseringen. Med dette menes at studiestedet fremdeles bestod av én administrasjonsenhet, hvorav de ansatte skulle håndtere de samme arbeidsoppgavene som de alltid hadde gjort (første- og andrelinjeoppgaver). Forskjellen var at administrasjonsenheten bestod av langt flere ansatte, samt i tillegg skulle fungere som en fellesadministrasjon for HiØ-Kråkerøy. At de ansatte i administrasjonen fikk flere studenter å forholde seg til, var også noe som påvirket den nye hverdagen deres.

En ville i utgangspunktet tro at samlokaliseringen ville endre måten de jobbet på, og det oppleves som om det var tilfellet, men muligens ikke slik som de ansatte selv ønsket. Som en følge av samlokaliseringen ble de ansatte i administrasjonen pålagt betydelig mer arbeid, gjennom strengere krav og økt rapporteringsarbeid til de ulike departementene. Dette medførte at en i mindre grad var i stand til å håndtere de faglige ansatte og studentene.

På grunn av den manglende evnen til å betjene fagavdelingene, ble det i 2010 gjennomført en omorganisering innad i administrasjonen. Dette medførte at en i dag har to administrasjonsenheter (felles- og studiestedsadministrasjon). Dannelsen av studiestedsadministrasjon, førte til at fellesadministrasjonen kunne fokusere mer på andrelinjeoppgavene, mens studiestedsadministrasjon kun hadde ansvar for HiØ-Remmens daglige drift (førstelinjeoppgaver). Denne inndelingen og tydelige skillet på arbeidsoppgaver, er den største faktoren til at de ansatte i administrasjonen har endret sine måter å jobbe på.

En kan dermed oppsummere med at samlokaliseringen førte til nye måter å jobbe på, da de ble flere ansatte, samt fikk mer rapporteringsarbeid og flere studenter å forholde seg til per ansatt. I tillegg tvang samlokaliseringen frem nye arbeidsmåter for de ansatte i administrasjonen, da det i løpet av årene har skjedd en stor omorganisering, og et tydelig skille på hvilke oppgaver hver enkelt administrasjonsenhet skal gjøre.

Renholdstjenesten

Det oppleves som langt lettere å se på om samlokaliseringen endret måten å jobbe på for renholdstjenesten. Dette på grunn av at de ikke har gjennomgått noen store omorganisering innad, slik som administrasjonen.

Før samlokaliseringen bestod renholdstjenesten av mange små enheter fordelt på fem mindre høyskoler. På grunn av at de var så få ansatte ved hvert sted, kunne det oppleves som svært krevende å få gjort alt de skulle, og det forekom mye ekstraarbeid. Det ble blant annet erfart at det var vanskelig å tilpasse seg behov og ønsker fra de andre brukerne. For eksempel hadde de ikke like stor mulighet til å vaske noen rom fremfor andre, hvis dette var ønsket fra for eksempel høgskoleledelsen. Videre kunne det oppleves som problematisk hvis noen ble syke eller ikke kunne møte på jobb.

I dag er situasjonen betydelig annerledes, da de er langt flere ansatte. De er altså i mye større grad til i stand til å tilpasse seg brukernes behov. At de også har en bygning som er lagt til rette, samt har tilgang til rengjøringsmaskiner, gjør at de yter sine tjenester langt mer effektivt, både tjeneste- og ressursmessig. Renholdstjenesten erfarer i dag at de har svært lite fravær, og kan dermed kontinuerlig tilby sine gode renholdstjenester.

En kan derfor konkludere med at samlokaliseringen har ført til nye arbeidsmetoder for renholdstjenesten, og at disse endringene kommer av at det er flere som jobber der og at bygningens areal er tilrettelagt for bruk av rengjøringsmaskiner.

Kantinetjenesten

Kantinetjenesten hadde et lignende utgangspunkt som renholdstjenesten, gjennom at de også bestod av mange små enheter fordelt på flere mindre høyskoler. Det at de samlokaliserte, har ført til at de i dag til en viss grad opplever nye måter å jobbe på.

For eksempel erfarer kantinetjenesten i dag, at de i mye større grad enn før, er i stand til å ha en god kommunikasjon seg imellom og blant studentene. Dette har medført at kantinetjenesten i dag har en salatbar.

Den største forskjellen for kantinetjenesten er at de i dag er langt flere ansatte, på kun ett sted. Dette har medført at de er langt mer robuste mot for eksempel sykdom og fravær, har økt kompetansen innad, samt har en mye bedre oversikt over hva de disponerer av utstyr og varer.

Disse faktorene ville i utgangspunktet tyde på at de har fått nye metoder å jobbe etter. Til tross for dette var det svært få konkrete eksempler som kom frem i intervjuet med kantinetjenesten, bortsett fra at de i dag samarbeider tettere med studentene og har en salatbar.

Bibliotekstjenesten

På bakgrunn av de intervjuene som ble gjort, ser det ut som at bibliotekstjenesten erfarer mye av det samme som det kantinetjenesten opplevde. Dette i form av at bibliotekstjenesten også bestod av flere, mindre enheter fordelt på flere høyskoler i Østfold. Videre at de gjennom å samlokalisere har blitt langt mer robuste mot for eksempel sykdom og fravær, som før ble oppfattet som et stort problem.

I dag er dette problemet borte, og bibliotekjennesten opplever selv at de i stor grad har endret metodene å jobbe etter. Dette skyldes i hovedsak av at de er flere ansatte, samt at de i større grad utnytter ressursene de har tilgjengelig. For eksempel slipper de å ha mange abonnement på de samme tidsskriftene. Dette gjør at de kan bruke ressursene til andre ting, som igjen bidrar til et økt utvalg for studentene og de faglige ansatte. Samlokaliseringen har i tillegg bidratt til en intern kompetanseheving og spesialisering hos bibliotekjennestens ansatte.

Det ble i intervjuene ikke nevnt noen konkrete eksempler på arbeidsmåter, men det er rimelig å anta, på bakgrunn av det som er beskrevet, at samlokaliseringen har ført til nettopp dette. Spesielt med tanke på at de i dag også har et svært innbydende bibliotek med langt flere funksjoner (type rom), enn det de hadde tilgjengelig før samlokaliseringen.

Faglige ansatte

På bakgrunn av at de ulike fagavdelingene ble samlokalisert, har det medført flere nye måter å jobbe på, også for de faglige ansatte. Felles for mange av arbeidsmåtene som har oppstått, er at de kommer som en følge av at de ansatte må undervise langt flere studenter, enn det som var tilfellet før (flere studenter per faglig ansatt), samt at de bare har ett studiested å forholde seg til.

Før samlokaliseringen opplevde for eksempel noen faglige ansatte, at de brukte mye tid på reising mellom byene i Østfold. Dette på grunn av at de hadde fag som ble undervist på flere forskjellige høyskoler. Hovedsakelig gjaldt dette for de faglige ansatte i IT, som hadde undervisning både i Halden og Sarpsborg. At en i dag har slått seg sammen, gjør at de slipper å pendle, samt gjenta forelesningene sine.

En annen ting som har medført til at de slipper å gjenta forelesningene, er at de nå har tilgang til auditorier. Dette da de kan undervise langt flere studenter, og dermed slipper å repetere undervisningen.

At det med tiden i tillegg har kommet opp et kunnskapssenter, medfører at de faglige ansatte i større grad må ta hensyn til de eksterne bedriftene. Dette har medført til nye måter å jobbe på gjennom at fagavdelingene og bedriftene tilknyttet kunnskapssenteret sammen utvikler nye fag og forskningsarbeid. Hovedsakelig er det IT som har hatt mest med kunnskapssenteret å gjøre, men det oppleves som at de andre fagavdelingene kommer etter.

En hadde muligens håpet på at det skulle forekomme mer samarbeid på tvers av fagavdelingene, og at dette igjen ville ført endringer i måter å arbeide, men tilfellet er at dette ikke har skjedd. I hovedsak skyldes det bygningens manglende møteplasser. Det oppleves likevel som at de faglige ansatte selv ønsker at dette skal skje, og det er rimelig å tro at en slik utvikling en gang i fremtiden vil finne sted.

Studentene

I hvilken grad samlokaliseringen endret måten studentene jobbet på, er i stor grad basert på hypoteser, da ingen av studentene som ble intervjuet hadde kjennskap til situasjonen før sammenslåingen av de mindre høyskoleenhetene.

Når det gjelder måten de arbeider på, er det sett nærmere på om studentene hypotetisk sett har opplevd endringer i måten de jobber på faglig sett, samt om samlokaliseringen har medført mer sosial aktivitet blant studentene.

Faglig sett kan det se ut som om de har endret på noe. Dette på bakgrunn av at de er langt flere studenter i forhold til faglige ansatte. De opplever i dag at det er vanskeligere å få personlig veiledning, og at dette medfører mer egenarbeid. Videre oppleves det av studentene som positivt at de i dag har kunnskapscenteret, da de i større grad får kontakt med potensielle fremtidige arbeidsgivere. Hovedsakelig gjelder sistnevnte studentene tilknyttet IT.

Sosialt sett opplever de det som positivt at det er flere studenter, men at det er vanskelig å skape noen sosial aktivitet utenom undervisningstid. I hvilken grad det å skape sosial aktivitet har forandret seg fra tidligere, er vanskelig å gi ett sikkert svar på, men for IT og ØSS sin del, kan samlokaliseringen ha vært mindre heldig. Dette på bakgrunn av at Østfold distriktshøgskole var lokalisert i Halden sentrum, som igjen kan ha ført til at flere studenter valgte å bosette seg i Halden. Dette på bakgrunn av at studentene tilknyttet Østfold distriktshøgskole hadde umiddelbar tilgang til de servicetilbud som studentene i dag etterspør.

6.3 Er bygget relevant i dag?

For at bygningen skal bli oppfattet som relevant for brukerne, er det nødvendig å se i hvilken grad bygningen støtter opp under det arbeidet de gjør. Med andre ord på hvilken måte bygningen fungerer som et virkemiddel til å oppnå de mål brukerne har for sitt arbeid (brukskvalitet).

En må også ta med at bygningen i dag ikke har de samme forutsetningene som da bygget var nytt. Dette fordi behovene til de ulike brukergruppene kan ha endret seg med tiden. At en i tillegg har opplevd en betydelig studentvekst, er noe som kan hå påvirket brukernes oppfatning av bygningen. Spesielt med tanke på at det i dag er langt flere studenter, enn det bygningen opprinnelig var dimensjonert for.

Ansatte i administrasjonen

For at de ansatte i administrasjonen skal kunne oppfatte bygningen som relevant, er de avhengige av å ha areal som er tilrettelagt de tjenestene de skal tilby. Med andre ord skal bygningen og dets areal fungere som et hjelpemiddel for å utføre HiØ-Remmens første- og

andrelinjeoppgaver. Om dette faktisk er tilfellet, kan i stor grad diskuteres. Dette på bakgrunn av at de ansatte i administrasjonen har opplevd store bygningsmessige utfordringer.

At det ble dannet en studiestedsadministrasjon, samt at en bestemte å flytte denne administrasjonsenheten ned på Plan 1, medførte at forutsetningene for at bygningen skulle bli oppfattet som relevant til deres tjenester, er betydelig endret, enn hva som var utgangspunktet.

Flyttingen førte til at en hel del areal på Plan 1 ble omgjort til kontorer, med det håp om å kunne tilby HiØ-Remmens brukere bedre tjenester. Likevel opplever de ansatte i studiestedsadministrasjonen at de i dag fremdeles er bortgjemte, samt at de omgjorte kontorene langt ifra tilfredsstillende deres behov. Dette skyldes i hovedsak at bygningen ikke har vært i stand til å håndtere flyttingen av studieadministrasjonen godt nok.

At bygningen ikke har vært tilpasningsdyktig nok, kommer spesielt til uttrykk ved at det er for få kontorplasser (gjelder også fellesadministrasjonen), og at mange av de omgjorte kontorplassene oppleves som for dårlige (ref. kapittel 5.2.3). Det er på bakgrunn av intervju blitt uttalt at det mangles opptil 50 kontorplasser, kun for de ansatte i administrasjonen.

Renholdstjenesten

Renholdstjenesten er i dag særdeles tilfredse med situasjon, noe som skyldes at bygningen og de ulike bygningselementene er godt tilpasset, med tanke på de parameterne som ble nevnt i kapittel 4.2.2. Bygningens store flater av betong gjør det lett og mer effektivt å holde det rent, noe som kan skyldes at renholdstjenesten har tilgang til rengjøringsmaskiner og tilstrekkelig med gode vaskerom. Avstandene mellom vaskerommene er også passe lange. Det nevnes likevel et ønske om egne sluk til rengjøringsmaskinene i alle vaskerom, men at bygningens manglende evne til å la seg ombygge medfører at dette ikke vil skje. Til tross for dette kan en anta at renholdstjenestens egne areal og arealene de skal vaske er lagt til rette for at de skal kunne ute en best mulig tjeneste.

Av de få bygningselementene som ikke anses som relevante av renholdstjenesten selv er de "svevende boksene", da de oppleves som utfordrende å holde rene. Spesielt gjelder dette oversiden av boksene, der renholdspersonalet ikke kommer til. I tillegg oppleves de store glassfasadene som problematiske. I dag er renholdstjenesten nødt til å leie kranmaskiner for å holde dem rene. Dette oppleves som fordyrende og tidkrevende, og oppfattes som lite relevant.

Det oppleves også som problematisk at de råd renholdstjenesten gir til ledelsen (fellesadministrasjonen og studiestedsadministrasjonen), ikke alltid blir tatt til etterretning. Det har for eksempel blitt valgt ut et gulvmateriale i studentkroen, som ikke var anbefalt av renholdstjenesten selv. Et gulvmateriale som fungerer tilnærmet som en svamp og er vanskelig å holde rent. Ved at en ikke tar råd fra renholdstjenesten til etterretning, sørger for

at bygningen i dag fremstår som mindre relevant, enn hva den faktisk kunne ha vært, og muligens var.

Kantinetjenesten

SiØ har som oppgave å tilby tjenester til bygningens mange brukere med den hensikt å skape et best mulig helhetlig læringsmiljø. Kantinetjenesten skal i denne sammenheng tilby et mattilbud, samtidig som det skal fungere som et sosialt møtested for HiØ-Remmens brukere (studenter og andre ansatte).

Da en av kantinetjenestens oppgaver er å tilby et godt mattilbud, er det nødvendig å se på hvilken måte bygningen er lagt til rette for dette arbeidet. På bakgrunn av intervju synes kantinetjenesten at den gode planløsningen og samlokaliseringen av både kjøkken, kaffebar, og kantine bidrar til at de effektivt kan tilby et godt mattilbud, men at det er enkelte områder som burde ha vært annerledes. Blant annet er det lite heldig for kantinetjenesten at varemottaket også skal fungere som nødutgang for HiØ-Remmens brukere. Dette medfører at de ikke kan ha varer stående der, da den skal virke som rømningsvei ved for eksempel brann. På bakgrunn av at en ikke får lagret varer her, er det nødvendig med gode nok lagerrom. Dessverre synes kantinetjenesten selv at en ved planlegging av bygget undervurderte betydningen av gode lagermuligheter. Spesielt gjelder dette kjøle- og tørrlager. Til tross for dette, oppleves arealene tilstrekkelige med tanke på å tilby et godt mattilbud, men at bedre lagringsmuligheter ville medført at bygningen ville bli oppfattet som mer relevant.

På hvilken måte kantinetjenesten opplever sine arealer som gode sosiale møteplasser, er noe de selv erfarer at bygningen ikke er i stand til å gi. Kantinen oppleves av dem selv som svært lite trivelig, og det ble i intervjuet nevnt at kantinen har et for institusjonelt preg. Dette med bakgrunn i at den oppleves som for åpen og kald til at den kan fungere som et godt samlingspunkt for studenter og ansatte. Det er også store utfordringer med tanke på akustikken, da kantinen kan oppleves som et svært støyende sted å oppholde seg i. Med andre ord oppleves ikke kantinetjenestens arealer som noe sosialt møtested. Det må tas med at kantinen fort blir full ved semesterstart og eksamenstid, men at den ellers i året blir lite brukt av studentene og da andre ansatte ved HiØ-Remmen.

Det er blitt gjort noen tiltak for å bidra til økt trivsel i kantinen de siste årene. Blant annet har studentkroen bidratt til at kantinen besøkes mer enn hva som var tilfellet var før. Med andre ord oppleves kantinen som mer relevant i dag enn den i utgangspunktet var, men at den fremdeles i dag kan anses som lite relevant, med tanke på kantinetjenestens behov i å skape et sosialt møtested.

Bibliotek tjenesten

Om bygningen skal bli oppfattet som relevant for bibliotek tjenesten, innebærer dette at den må fungere som et virkemiddel for de tjenestene de skal tilby. Dette i form av at bibliotek tjenesten selv skal være en aktiv støttespiller for studentene og de ansatte gjennom å skape et inspirerende læringsmiljø, og gi bred tilgang til nødvendig faglitteratur. De har derfor behov for arealer som kan bidra til at dette kan bli gjennomført.

Med tanke på å skape et inspirerende læringsmiljø, kan en si at bibliotek tjenesten har et areal (bibliotek) som i motsetning til de andre rommene på HiØ-Remmen, er av svært tilfredsstillende kvalitet. Biblioteket oppleves av de ansatte som et åpent, men også varmt og inkluderende sted, med flere ulike typer rom studentene og de faglige ansatte kan benytte seg av.

I det senere år har det blitt gjort noen endringer for å øke bibliotekarealenes attraktivitet (og evne til å skape et inspirerende læringsmiljø), hovedsakelig ovenfor studentene. Endringene som er blitt gjort er at de har redusert leseplassarealet, og fått omgjort dette til grupperom. Dette er sett som nødvendig, da det i dag er stor etterspørsel fra studentens side etter slike rom. Med andre har bibliotek tjenesten blitt mer relevant med tanke på å skape et inspirerende læringsmiljø overfor studentene, enn det som opprinnelig var planlagt. Det må likevel tas med at biblioteket, av bibliotek tjenestens ansatte, alltid har blitt opplevd som et areal som er svært relevant for dem, med tanke på å skape et inspirerende læringsmiljø.

Det at de skal være aktive ovenfor HiØ-Remmens brukere, innebærer også at de skal sørge for en bred tilgang på nødvendig faglitteratur. Med dette er det underforstått at de også skal sørge for opplæring i å finne informasjon, skriving av oppgaver og publisering av forskningsarbeid. For at bibliotek tjenestens ansatte skal kunne greie dette er de avhengig av å ha riktige rom, og per dags dato opplever de at det er et behov for et større datarom. Behovet for et større datarom kommer som en følge av at antallet brukere er betydelig større, enn det som var opprinnelig planlagt med bygningen.

Arealene som kun blir benyttet av bibliotek tjenestens egne ansatte, kan langt på vei ikke sies å være av samme kvalitet som resten. Her er det hovedsakelig et stort behov for flere og bedre kontorplasser. Dette på bakgrunn av at de for små eller at flere må dele. Kontorplassene de har i dag har også vinduer med begrenset åpne og lukke muligheter. Det er også et stort ønske med et triveligere personalrom med dagslys. Generelt så oppleves disse arealene som svært lite attraktive steder å jobbe i, og det hjelper heller ikke at lydtettingen til etasjen over ikke er god nok. Ved evalueringstidspunktet ble det uttalt av bibliotek tjenesten selv, at de fint kunne høre på samtalene fra etasjen over.

En kan dermed oppsummere bygningens relevans til å levere bibliotek tjenester av høy kvalitet som en sannhet med modifikasjoner. Dette med bakgrunn i at arealene bygningen tilbyr brukerne er mer enn gode nok, men at relevansen ville vært høyere om bibliotek tjenestens egne areal hadde vært av tilsvarende kvalitet.

Faglige ansatte

For at bygningen skal bli oppfattet som relevant, må bygningen være i stand til å tilby areal som støtter de faglige ansatte sin undervisning, forskningsarbeid og formidling i henhold til universitets- og høyskoleloven (ref kapittel 4.2.3).

Ser en nærmere på de undervisningsrommene de faglige ansatte har til rådighet, ser en at behovet for bedre og flere undervisningsrom er betydelig større i dag, enn hva som var tilfellet før. Dette kommer i stor grad som følge av at undervisningsrommene ikke er i stand til å tilfredsstille de faglige ansattes arealbehov, og det oppleves at det store antallet studenter har oversteget det bygningen var dimensjonert for. Med andre ord er det et behov for undervisningsrom som er bedre tilpasset den økte mengden studenter. Et behov som har endret seg med det som opprinnelig var planlagt med bygningen.

En annen ting som har endret seg, er bruken av de ulike rommene. Det oppleves som om at auditoriene benyttes mindre i dag, enn hva en gjorde tidligere. I dag er det stort sett i bruk når en skal håndtere mange studenter. Dette gjelder både for IT og LU, og det nevnes at ved starten av semestrene blir de mest benyttet, men at det generelt er veldig lite behov for auditorier.

I tillegg til at bruken har endret seg og at antallet studenter har økt, kan en også se at flyttingen av studiestedsadministrasjonen har hatt en uheldig innvirkning, med tanke på å ha relevante undervisningsrom. Det at studiestedsadministrasjonen flyttet ned på Plan 1, har medført til at de faglige ansatte ved IT har et behov for de undervisningsrommene en opprinnelig hadde (ref. kapittel 5.2.3). Det er naturlig å tro at bygningen, undervisningsmessig, er mindre relevant i dag enn hva som opprinnelig var planlagt.

Med tanke på forskning og utviklingsarbeid er det i tillegg et behov for en bygning som bidrar med gode arealer for å oppnå dette. Også her har behovene endret seg, utover hva som opprinnelig var planlagt. Det har i de senere årene vært et økende behov for egne kontorer, til de fast ansatte ved LU. Dette er behov som bygningen i dag ikke er i stand til å levere, og det har blitt nødvendig å benytte seg av brakker (ref. kapittel 5.2.3).

Bygningen greier heller ikke å dekke behovet av å skape et mer tverrfaglig samarbeid, som høyskolereformen av 1994 (og reformulert effektmål) og de faglige ansatte etterspør. Til det er avstandene mellom fagavdelingene for store, og mangelen på naturlige møteplasser hjelper heller ikke. Det at en ikke får samarbeidet på tvers av fagavdelingen, medfører at en ikke får utviklet et enda mer spennende studietilbud og forskningsarbeid, som igjen fører til at en kan gå glipp av studenter. Med andre ord oppleves ikke bygningen i dag som relevant, sett på bakgrunn av bygningen skal føre tverrfaglig samarbeid (faglig synergi).

Studentene

Om bygningen som utgjorde prosjektet skal kunne bli ansett som relevant fra studentenes side, er det viktig at den dekker de faglige og sosiale behovene de har, men også at det er en høgskole som er tilrettelagt alle studenter. I hvilken grad bygningen har vært i stand til å tilby disse behovene kan i større grad diskuteres.

Bygningen skal fungere som et lærested for alle studenter, men det oppleves som at dette ikke er tilfellet for alle, spesielt med tanke på universell utforming. På bakgrunn av intervjuene kom det frem at enkelte studenter med nedsatt funksjonshemming har hatt store problemer med å bevege og orientere seg i bygningen. Dette er noe som både eier og høgskolen har tatt tak i, og Statsbygg selv har satt seg som mål at alle bygningene i deres eiendomsportefølje innen 2025 skal være universelt utformet (ref. 5.1.2). Med andre ord vil bygningen bli mer relevant for studentene, hvis Statsbygg greier å gjennomføre dette målet.

Tidligere ble det nevnt at høgskolen har installert ledelinjer, noe som anses som svært bra, men at det fremdeles i dag er mangel på kontraster i bygningen (ref. kapittel 5.1.2). En ser forsøk på å lage bedre kontraster, hvor blant annet at bygningens innvendige søyler har blitt markert med sort teip. Dette er et tiltak som sørger for at bygningen oppleves som mer relevant i dag, enn det som opprinnelig var planlagt. Uansett er det fremdeles en lang vei å gå. Spesielt gjelder dette med tanke på dører og områdene utenom vrimleområdet, som for eksempel auditoriene.

På den andre siden er studentene mindre positive til bygningens ulike undervisningsrom, på lik linje med de faglige ansatte. I tillegg erfarer de et behov for flere grupperom, og med tanke på den økte fortettingen av studenter, er dette et behov som i stor grad har vært økende.

Det at bygningen er lokalisert utenfor Halden sentrum sørger for at HiØ-Remmen er avhengig av å ha gode møteplasser og servicetjenester

ster i umiddelbar nærhet, eventuelt et godt kollektivtilbud. Per dags dato oppleves det som om bygningen ikke er i stand til å levere noe av dette, da kollektivtilbudet oppleves som ikkeeksisterende og at det er tilnærmet ingen sosiale møteplasser eller servicetjeneste i nærheten (utenom kantinetjenesten og bokhandel). Det er tidligere nevnt at studentkroen fungerer i dag, men dette er ikke nok til å dekke studentenes behov, og det oppleves av studentene at en mer bynær høgskole ville vært å foretrekke.

Ser en på fagavdelingene hver for seg, ser en også at det er forskjell i behov blant studentene. Dette med bakgrunn av at studentene ved IT er de eneste som har tilgang til en egen sosial krok. Denne blir benyttet ofte, og en ville anta at studentene tilknyttet de andre fagavdelingene ville kunne nyttiggjort seg et lignende tilbud. Studentene ved IT opplever dette arealet som et rom som dekker noen av de sosiale behovene, bygningen ellers ikke er i stand til å tilby.

7 Konklusjon

Problemstilling 1: Hvilken evalueringsmetode er den beste for å avgjøre om et bygg fører til nye metoder å jobbe på, og om bygget er relevant i dag?

For at en evalueringsmodell kan kunne kalle seg for den beste, må den være i stand til å innhente mest mulig relevant informasjon om det som skal evalueres. I dette tilfellet informasjon om et bygg har ført til nye metoder å jobbe på, og om bygningen er relevant i dag.

OECD-modellen erfares som en evalueringsmodell som passer til denne beskrivelsen. Dette på bakgrunn av at modellen kan innhente informasjon fra de ulike fasene, prosessene og hendelsene som har og kan påvirke bygningens evne til å levere nye metoder å jobbe på og bygningens relevans. I tillegg erfares OECD-modellen som fleksibel ved at den kan vurdere selvvalgte temaer i ulike perspektiv. At den også oppleves som praktisk, med tanke på strukturering av informasjon, gjør at OECD-modellen konkluderes som den beste evalueringsmodellen.

Problemstilling 2: Førte samlokaliseringen til nye metoder å jobbe på?

På bakgrunn av OECD-modellen har det vist seg at samlokaliseringen av Østfolds mindre høyskoler har ført til nye metoder å jobbe på, og at dette i all hovedsak skyldes at det er blitt dannet større og mer robuste enheter, samt at en har flere studenter på ett og samme studiested.

For de ansatte i administrasjonen (felles- og studiestedsadministrasjonen) oppleves det som at samlokaliseringen medførte store endringer gjennom at de må håndtere et større antall studenter og opplever mer rapporteringsarbeid. På bakgrunn av den økte mengden første- og andrelinjeoppgaver har de vært nødt til å omorganisere administrasjonsheten, og en kan trygt påstå at samlokaliseringen har ført til nye og mer profesjonelle metoder å jobbe på.

De driftsansatte opplever også at de har endret arbeidsmåtene sine, og at dette kommer av at de er en betydelig mer robuste og effektive, enn det de var før samlokaliseringen, samt at bygningen og dets areal har tillatt dem å endre arbeidsmåtene sine.

Samlokaliseringen har også påvirket de faglige ansatte og måten de jobber på. Blant annet har undervisningen blitt langt mer effektiv og intens, da dette skyldes flere studenter, men også at de slipper å undervise på flere steder. At de i dag har et tettere samarbeid med eksterne bedrifter sørger også for at metodene å jobbe på har endret seg, og vil fortsette å endre seg med tiden. Det er likevel et paradoks at de i dag ikke er i stand til å skape noe samarbeid på tvers av fagavdelingene, men dette er en problematikk som i stor grad skyldes bygningens egenart.

For studentenes del har den undervisningen hvor antallet studenter har økt, ført til mer egenarbeid, da de i mindre grad får personlig veiledning av de faglige ansatte. Sosialt sett opplever de at det som positivt at det er flere studenter, men at det er vanskelig å skape noen sosial aktivitet. Mye skyldes bygningen og plasseringen av denne, men også at studentene selv ikke lenger ønsker å bo i Halden. En kan likevel konkludere med at studentene selv har vært i stand til å endre metodene sine å jobbe på og være sosialt aktive, selv om dette ikke er udelt positivt.

Problemstilling 3: Er bygget relevant i dag?

En kan forsvare bygningen, så lenge den anses som relevant av brukerne. For HiØ-Remmens del er dette ikke tilfellet for alle brukergruppene. De ansatte i administrasjonen, de faglige ansatte og studentene erfarer i dag at bygningen ikke er i stand til å gi dem de areal de behøver for å kunne oppnå sine mål. Hovedsakelig skyldes dette at bygningen ikke har vært tilpasningsdyktig nok til å håndtere at brukernes arealbehov har endret seg med tiden, men også for at antallet studenter i dag har overgått det bygningen opprinnelig var dimensjonert for.

For de driftsansatte derimot, oppleves bygningen som langt mer relevant. Både renholdstjenesten, kantinetjenesten og bibliotekstjenesten har areal som oppleves som velfungerende til deres arbeid og mål, men at det er potensial for forbedring.

På bakgrunn av dette kan en konkludere med at bygningen ikke er relevant for alle brukerne, og at det er menneskene tilknyttet bygningen (HiØ-Remmen) som er hovedgrunnen til at de i dag er i stand til å levere tjenester og undervisning i henhold til deres mål og behov.

Referanseliste

- Aass, H. (2011). Sammendrag av prosjektet fra 4040-prosjektet.
- Andersen, S. S. (2013). *Casestudier: forskningsstrategi, generalisering og forklaring*. Bergen: Fagbokforlaget. 185 s.
- Austeng, K. (2005). *Usikkerhetsanalyse: metoder*, b. nr. 12. Trondheim: Concept. 311 s.
- Bjørberg, S., Kristiansen, B. F. & Larsen, A. (2005). *Avskrivning av bygninger: prinsipper og konsekvenser*. Oslo: RIF - Organisasjon for rådgivere. 41 s.
- Concept. (2014). Høgskolen i Østfold Remmen (HiØ) - Internt dokument i forskningprogrammet, Concept. Trondheim: NTNU. 4 s.
- Concept. (Ukjent Dato,a). *Om programmet*: Concept. Tilgjengelig fra: <http://www.concept.ntnu.no/om-programmet> (lest 30.02.2014).
- Concept. (Ukjent Dato,b). *Nærmere beskrivelse av dagens ordning - KS1 og KS2*. Trondheim: Concept. Tilgjengelig fra: <http://www.concept.ntnu.no/ks-ordningen/beskrivelse> (lest 03.03.2014).
- DBH. (2014a). Registrerte studenter. Tilgjengelig fra: http://dbh.nsd.uib.no/dbhvev/student/registrerte_rapport.cfm (lest 30.03.2014).
- DBH. (2014b). Tilsatte. Tilgjengelig fra: http://dbh.nsd.uib.no/dbhvev/ansatte/tilsatte_rapport.cfm (lest 30.03.2014).
- Finansdepartementet. (2005). *Veileder til gjennomføring av evalueringer*. Oslo: Finansdepartementet. 28 s.
- Haavaldsen, T., Lohne, J. & Lædre, O. (2012). *Sense and sustainability - The challenge of assessing future net utility of investment projects*. Trondheim: NTNU.
- Hansen, G. K., Blakstad, S. H. & Knudsen, W. (2010). *USEtool : evaluering av brukskvalitet : metodehåndbok*. Oslo: SINTEF Byggforsk. 35 s.
- HiØ. (2013). *Høgskolens avdelinger og enheter*. Tilgjengelig fra: <http://www.hiof.no/nor/hogskolen-i-ostfold/om-hogskolen/avdelingene?lang=nor> (lest 04.04.2014).
- HiØ. (Ukjent Dato). *Historien til skolebyen Halden*. Tilgjengelig fra: <http://www2.hiof.no/nor/hogskolen-i-ostfold/aktuelt/hogskolesenteret-i-halden/historie&PHPSESSID=pfi0buvkvo1chg8uepbq9tie07> (lest 30.02.2014).

- Hjelmbrekke, H. (2008). *Effektmål i byggeprosjekter. Formulering, bruk og evaluering*. Trondheim: NTNU. 112 s.
- Kvale, S. (2004). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS. 236 s.
- Kyvik, S. (1999). *Evaluering av høgskolereformen - sluttrapport*. Oslo: Norges Foskningsråd.
- Lovdata. (2014). *Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven)*: Kunnskapsdepartementet.
- Lædre, O., Volden, G. H. & Haavaldsen, T. (2012). *Levedyktighet og investeringstiltak: erfaringer fra kvalitetssikring av statlige investeringsprosjekter, 978-82-92506-97-4*. Trondheim: Concept. 74 s.
- NS-EN ISO 9241-11. (1998). *Ergonomiske krav til arbeid med dataskjerm (Visual display terminals, VDTs) i kontormiljø - Del 11: Veiledning om brukskvalitet (ISO 9241-11:1998)*. Oslo: Standard Norge. 32.
- Næss, P. (2005). *Bedre behovsanalyser: erfaringer og anbefalinger om behovsanalyser i store offentlige investeringsprosjekter [i.e. investeringsprosjekter]*, b. nr. 5. Trondheim: Concept. 131 s.
- Olsson, N. O. E. (2004). *Hvordan trur vi at det blir?: effektvurderinger av store offentlige prosjekter*. Trondheim: NTNU, Institutt for bygg, anlegg og transport. 59 s.
- Pinto, J. K. (2010). *Project management: achieving competitive advantage*. Boston: Pearson Prentice Hall. 480 s.
- Ringdal, K. (2001). *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget. 506 s.
- Samset, K. (2003). *Project Evaluation - Making investment succeed*. Trondheim: Tapir Academic Press.
- Samset, K. (2008). *Prosjekt i tidligfasen: valg av konsept*. Trondheim: Tapir akademisk forlag. 344 s.
- SiØ. (Ukjent dato). *SiØ Spisesteder*. Tilgjengelig fra: <http://www.sio.st.hiof.no/spisesteder>.
- SSB. (2002). *Arbeidstakere etter bostedskommune og utdanning, 2001*. Tilgjengelig fra: <http://www.ssb.no/arbtbo/> (lest 01.03.2014).
- Statsbygg. (2012). *Statsbyggs handlingsplan for universell utforming (uu) 2011-2015* Oslo. 4 s.
- Sunnevåg, K. (2007). *Beslutninger på svakt informasjonsgrunnlag: tilnærminger og utfordringer i prosjekters tidlig fase*. Trondheim: Concept. 322 s.

- Tømte, C. & Stensaker, B. (2009). *Effekter av samlokalisering i høyere utdanning: erfaringer fra fire norske læresteder*, b. 27/2009. Oslo: NIFU STEP. 29 s.
- Vischer, J. C. & Preiser, W. F. E. (2001). *Learning from our buildings: a state-of-the-practice summary of post-occupancy evaluation*. Washington, D.C.: National Academy Press. 129 s.
- Volden, G. H. & Samset, K. (2013). *Ettrevaluering av statlige investeringsprosjekter: konklusjoner, erfaringer og råd basert på pilotevaluering av fire prosjekter, 978-82-93253-09-9*. Trondheim: Concept. 107 s.
- Yeung, J. F. Y., Chan, A. P. C., Chan, D. W. M. & Li, L. K. (2007). Development of a partnering performance index (PPI) for construction projects in Hong Kong: A Delphi study. *Construction Management and Economics*, 25 (12): 1219-1237.
- Yin, R. K. (1989). *Case study research: design and methods*. Newbury Park: Sage. 166 s.

Vedlegg A

MASTEROPPGAVE

(TBA4910 Prosjektledelse, masteroppgave)

VÅREN 2014
for
Øyvind Kim Dahl

Evalueringsmodeller - Metoder for å evaluere statlige investeringsprosjekter

BAKGRUNN

Det investeres hvert år milliardbeløp i store statlige investeringsprosjekter. Felles for dem alle er at de iverksettes av et uttalt behov og en forventet samfunnsnytte. Dessverre erfares det at ikke alle prosjektene er i stand til å tilfredsstille disse behovene eller realisere den forventede samfunnsnyten.

For å kunne sørge for at en i fremtiden oppnår flere vellykkete prosjekter, kan et tiltak være å evaluere de ferdigstilte prosjektene. Dette for å opparbeide seg kunnskap om hva som fungerer eller ikke fungerer, i tillegg til å se om de behovene som iverksatte prosjektet, faktisk var de riktige. Denne kunnskapen kan videre benyttes for å sikre at fremtidige prosjekter i større grad er i stand til å tilfredsstille behovene eller realisere den forventede samfunnsnyten som en i utgangspunktet hadde planlagt.

OPPGAVE

Beskrivelse av oppgaven

Følgende tre oppgaver er blitt gitt til denne mastergradsoppgaven:

1. *Hvilken evalueringsmetode er den beste for å avgjøre om et bygg fører til nye metoder å jobbe på, og om bygget er relevant i dag?*
2. *Førte samlokaliseringen til nye metoder å jobbe på?*
3. *Er bygget relevant i dag?*

Målsetting og hensikt

Mastergradsoppgavens målsetting er å finne den beste evalueringsmodellen, gjennom et litteraturstudium og en praktisk gjennomførelse. Videre skal den foretrukne evalueringsmodell benyttes i evalueringen av Høgskolen i Østfold - Studiested Remmen.

Hensikten er å opparbeide kunnskap om det å evaluere statlige investeringsprosjekt, og se i hvilken grad det som ble planlagt faktisk ble en realitet.

Deloppgaver og forskningsspørsmål

- **Teoretisk del**
 - Det skal gjennomføres et litteraturstudium innen emnet evalueringsmodeller, der ulike evalueringsmodeller skal kartlegges.
 - På bakgrunn av gjennomførte litteraturstudium skal det velges ut én evalueringsmodell, som i teorien skal være den beste til å gi svar på problemstillingene.

- **Praktisk del**
 - Skal gjennomføres et casestudium, hvor en skal finne ut om et samlokaliseringsprosjekt har ført til nye måter å jobbe på, og om bygget som utgjorde prosjektet er relevant i dag.
 - I casestudiet skal den foretrukne evalueringsmodellen benyttes, og på bakgrunn av praktisk gjennomførelse vil en kunne være i stand til å gi en endelig konklusjon på hvilken evalueringsmodell som er den beste.
 - Funn fra casestudiet skal drøftes opp mot teori, for å kunne gi svar på problemstillingene.

- **Konklusjon**

GENERELT

Opgaveteksten er ment som en ramme for kandidatens arbeid. Justeringer vil kunne skje underveis, når en ser hvordan arbeidet går. Eventuelle justeringer må skje i samråd med faglærer ved instituttet.

Ved bedømmelsen legges det vekt på grundighet i bearbeidningen og selvstendigheten i vurderinger og konklusjoner, samt at framstillingen er velredigert, klar, entydig og ryddig uten å være unødig voluminøs.

Besvarelsen skal inneholde

- standard rapportforside (automatisk fra DAIM, <http://daim.idi.ntnu.no/>)
- tittelside med ekstrakt og stikkord (mal finnes på siden <http://www.ntnu.no/bat/skjemabank>)
- sammendrag på norsk og engelsk (studenter som skriver sin masteroppgave på et ikke-skandinavisk språk og som ikke behersker et skandinavisk språk, trenger ikke å skrive sammendrag av masteroppgaven på norsk)
- hovedteksten
- oppgaveteksten (denne teksten signert av faglærer) legges ved som Vedlegg 1.

Besvarelsen kan evt. utformes som en vitenskapelig artikkel for internasjonal publisering. Besvarelsen inneholder da de samme punktene som beskrevet over, men der hovedteksten omfatter en vitenskapelig artikkel og en prosessrapport.

Instituttets råd og retningslinjer for rapportskrivning ved prosjektarbeid og masteroppgave befinner seg på <http://www.ntnu.no/bat/studier/oppgaver>.

Hva skal innleveres?

Rutiner knyttet til innlevering av masteroppgaven er nærmere beskrevet på <http://daim.idi.ntnu.no/>. Trykking av masteroppgaven bestilles via DAIM direkte til Skipnes Trykkeri som leverer den trykte oppgaven til instituttkontoret 2-4 dager senere. Instituttet betaler for 3 eksemplarer, hvorav instituttet beholder 2 eksemplarer. Ekstra eksemplarer må bekostes av kandidaten/ eksternt samarbeidspartner.

Ved innlevering av oppgaven skal kandidaten levere en CD med besvarelsen i digital form i pdf- og word-versjon med underliggende materiale (for eksempel datainnsamling) i digital form (f. eks. excel). Videre skal kandidaten levere innleveringsskjemaet (fra DAIM) hvor både Ark-Bibl i SBI og Fellestjenester (Byggsikring) i SB II har signert på skjemaet. Innleveringsskjema med de aktuelle signaturene underskrives av instituttkontoret før skjemaet leveres Fakultetskontoret.

Dokumentasjon som med instituttets støtte er samlet inn under arbeidet med oppgaven skal leveres inn sammen med besvarelsen.

Besvarelsen er etter gjeldende reglement NTNUs eiendom. Eventuell benyttelse av materialet kan bare skje etter godkjenning fra NTNU (og eksternt samarbeidspartner der dette er aktuelt). Instituttet har rett til å bruke resultatene av arbeidet til undervisnings- og forskningsformål som om det var utført av en ansatt. Ved bruk ut over dette, som utgivelse og annen økonomisk utnyttelse, må det inngås særskilt avtale mellom NTNU og kandidaten.

(Evt) Avtaler om eksternt veiledning, gjennomføring utenfor NTNU, økonomisk støtte m.v. Beskrives her når dette er aktuelt. Se <http://www.ntnu.no/bat/skjemabank> for avtaleskjema.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS):

NTNU legger stor vekt på sikkerheten til den enkelte arbeidstaker og student. Den enkeltes sikkerhet skal komme i første rekke og ingen skal ta unødige sjanser for å få gjennomført arbeidet. Studenten skal derfor ved uttak av masteroppgaven få utdelt brosjyren "Helse, miljø og sikkerhet ved feltarbeid m.m. ved NTNU".

Dersom studenten i arbeidet med masteroppgaven skal delta i feltarbeid, tokt, befarings, feltkurs eller ekskursjoner, skal studenten sette seg inn i "Retningslinje ved feltarbeid m.m.". Dersom studenten i arbeidet med oppgaven skal delta i laboratorie- eller verkstedarbeid skal studenten sette seg inn i og følge reglene i "Laboratorie- og verkstedhåndbok". Disse dokumentene finnes på fakultetets HMS-sider på nettet, se <http://www.ntnu.no/ivt/adm/hms/>. Alle studenter som skal gjennomføre laboratoriearbeid i forbindelse med prosjekt- og masteroppgave skal gjennomføre et web-basert TRAINOR HMS-kurs. Påmelding på kurset skjer til sonja.hammer@ntnu.no

Studenter har ikke full forsikringsdekning gjennom sitt forhold til NTNU. Dersom en student ønsker samme forsikringsdekning som tilsatte ved universitetet, anbefales det at han/hun tegner reiseforsikring og personskadeforsikring. Mer om forsikringsordninger for studenter finnes under samme lenke som ovenfor.

Oppstart og innleveringsfrist:

Arbeidet med oppgaven startet 14. januar 2014.

Besvarelsen leveres senest ved registrering i Daim 10. juni 2014 kl. 23.59.59.

Faglærer ved instituttet: Ola Lædre

Kontaktperson hos ekstern samarbeidspartner: Gro Holst Volden, Concept-programmet

Institutt for bygg, anlegg og transport, NTNU
Dato: 10.06.2014

Underskrift

Faglærer

Vedlegg B

Intervjuguide (ansatte i administrasjonen)

Fakta om intervjuobjektet

- 1.1. Rolle i virksomheten
- 1.2. Hvor lenge har du hatt rollen?

Bruk – Relevant i dag?

- 2.1. I hvilken grad bidrar bygningen på det sosiale miljøet ved din avdeling?
- 2.2. Hvilke arbeidsmåter og aktiviteter du benytter deg av støttes godt av bygningen?
- 2.3. Finnes det bygningselementer eller inventar som ikke støtter deres aktiviteter eller arbeidsmåter?
- 2.4. Hvilke utfordringer opplever du over tid med tanke på å ha riktig type lokaler, riktig størrelse, riktig plassering av funksjoner og utstyr?

Førte samlokaliseringen til nye måter å jobbe på?

- 3.1. Hvordan fungerer det å ha delt opp administrasjonen opp i to nivåer?
- 3.2. Hvordan bidrar bygningen på en positiv/negativ måte på denne inndelingen av administrasjon?
- 3.3. (Hvis ansatt etter 2006) - Hvis HiØ-Remmen bestemte seg for å gå fra to studiesteder til fem studiesteder, hvordan ville måten du og din avdeling jobber på ha endret seg?
- 3.4. (Hvis ansatt før 2006) - Hvordan har det nye bygget og samlokaliseringen ført til en mer effektiv jobbhverdag for deg og din avdeling?
- 3.5. Tror du bygningen i seg selv har ført til kompetanseøkning for deg og dine medarbeidere i studiestedsadministrasjonen, og i så fall hvordan?
- 3.6. Hvordan ville høyskolen ha sett ut, hvis du bestemte?
- 3.7. Føler du deg tilfreds med å jobbe i denne bygningen?

Intervjuguide (driftsansatte)

Fakta om intervjuobjektet

- 1.1. Rolle i virksomheten
- 1.2. Hvor lenge har du hatt rollen?

Bruk – Relevant i dag?

- 2.1. I hvilken grad bidrar bygningen på miljøet ved din avdeling?
- 2.2. Hvilke arbeidsmåter og aktiviteter du benytter deg av støttes godt av bygningen?
- 2.3. Finnes det bygningselementer eller inventar som ikke støtter deres aktiviteter eller arbeidsmåter?
- 2.4. Hvilke utfordringer opplever du over tid med tanke på å ha riktig type lokaler, riktig størrelse, riktig plassering av funksjoner og utstyr?

Førte samlokaliseringen til nye måter å jobbe på?

- 3.1. Et av målene med samlokaliseringen var at det skulle føre til mer effektiv drift. Føler du at bygningen/delen av bygningen du har ansvar for er effektiv å drifte?
- 3.2. Forekommer det at du må jobbe på tvers av de ulike avdelingene og brukergruppene, og i hvilken grad bidrar bygningen til dette?
- 3.3. Har det kommet nye endringer i å jobbe på, verktøy og tjenester de siste årene, og har bygningen lett kunne absorbere disse endringene?
- 3.4. (Hvis ansatt etter 2006) - Hvis HiØ-Remmen bestemte seg for å gå fra to studiesteder til fem studiesteder, hvordan ville måten du og din avdeling jobber på ha endret seg?
- 3.5. (Hvis ansatt før 2006) - Hvordan har det nye bygget og samlokaliseringen ført til en mer effektiv jobbhverdag for deg og din avdeling?
- 3.6. Tror du bygningen i seg selv har ført til kompetanseøkning for deg og dine medarbeidere i studiestedsadministrasjonen, og i så fall hvordan?
- 3.7. Hvordan ville høgskolen ha sett ut, hvis du bestemte?
- 3.8. Føler du deg tilfreds med å jobbe i denne bygningen?

Intervjuguide (faglige ansatte)

Fakta om intervjuobjektet

- 1.1. Rolle i virksomheten
- 1.2. Hvor lenge har du hatt rollen?

Bruk – Relevant i dag?

- 2.1. I hvilken grad bidrar bygningen på miljøet ved din avdeling?
- 2.2. I hvilken grad bidrar bygningen på miljøet mellom deg og din avdeling og de ulike avdelingene og brukergruppene ved HiØ-Remmen?
- 2.3. Hvilke arbeidsmåter og aktiviteter du benytter deg av støttes godt av bygningen?
- 2.4. Finnes det bygningselementer eller inventar som ikke støtter deres aktiviteter eller arbeidsmåter?
- 2.5. Hvilke utfordringer opplever du over tid med tanke på å ha riktig type lokaler, riktig størrelse, riktig plassering av funksjoner og utstyr?

Førte samlokaliseringen til nye måter å jobbe på?

- 3.1. Har det forekommet noe faglig samarbeid på tvers av fagavdelingene?
- 3.2. Har det kommet nye endringer i å jobbe på, verktøy og tjenester de siste årene, og har bygningen lett kunne absorbere disse endringene?
- 3.3. (Hvis ansatt etter 2006) - Hvis HiØ-Remmen bestemte seg for å gå fra to studiesteder til fem studiesteder, hvordan ville måten du og din avdeling jobber på ha endret seg?
- 3.4. (Hvis ansatt før 2006) - Hvordan har det nye bygget og samlokaliseringen ført til en mer effektiv jobbhverdag for deg og din avdeling?
- 3.5. Tror du bygningen i seg selv har ført til kompetanseøkning for deg og dine medarbeidere i studiestedsadministrasjonen, og i så fall hvordan?
- 3.6. Hvordan ville høgskolen ha sett ut, hvis du bestemte?
- 3.7. Føler du deg tilfreds med å jobbe i denne bygningen?

Intervjuguide (studenter)

Fakta om intervjuobjektet

- 1.1. Rolle i virksomheten
- 1.2. Hvor lenge har du hatt rollen?

Bruk – Relevant i dag?

- 2.1. I hvilken grad bidrar bygningen på det sosiale og faglige miljøet?
- 2.2. I hvilken grad bidrar bygningen på miljøet mellom deg og din avdeling og de ulike avdelingene og brukergruppene ved HiØ-Remmen?
- 2.3. Hvilke arbeidsmåter og aktiviteter du benytter deg av støttes godt av bygningen?
- 2.4. Finnes det bygningselementer eller inventar som ikke støtter deres aktiviteter eller arbeidsmåter?
- 2.5. Hvilke utfordringer opplever du over tid med tanke på å ha riktig type lokaler, riktig størrelse, riktig plassering av funksjoner og utstyr?

Førte samlokaliseringen til nye måter å jobbe på?

- 3.1. Forekommer det faglig samarbeid på tvers av fagavdelingene?
- 3.2. Forekommer det noen sosiale aktiviteter på tvers av fagavdelingene?
- 3.3. Hvis HiØ-Remmen bestemte seg for å gå fra to studiesteder til fem studiesteder, hvordan ville måten du og dine medstudenter jobber/studerer på ha endret seg?
- 3.4. Hvordan ville det sosiale miljøet ha endret seg?
- 3.5. Hvordan ville høyskolen ha sett ut, hvis du bestemte?
- 3.6. Føler du deg tilfreds med å jobbe i denne bygningen?